

336.2
K15r
1889

RÉGÁLÉK

VAGYIS

A KIR. KISEBB HASZONVÉTELEK

A MAI ÉRVÉNYÜKBEN.

TÖRVÉNYEK- ÉS MINISZTERI RENDELETEKKEL, CURIAI DÖNTVÉNYEKKEL

S AZ IDE VONATKOZÓ

BOR, HUS, SÖRFOGYASZTÁSI, VADÁSZATI, FEGYVERADÓ, VIZJOGI TÖRVÉNYEK S
ELJÁRÁS SZABÁLYAIVAL, AZ 1888. ÉVI 35. T.-C. AZ ÁLLAMI ITALMÉRÉSI JÖVE-
DÉKRŐL ÉS AZ 1888. 36. T.-C. AZ ITALMÉRÉSI JÖVEDÉK FOLYTÁN ADANDÓ KÁR-
TALANÍTÁSI TÖRVÉNYEKKEL, MINISZTERI UTASÍTÁSOKKAL ÉS A KÖZSÉGI ELŐL-
JÁRÓSÁGOKNAK A KÁRTALANÍTÁS KÖRÜLI TEENDŐIVEL ÉS IROMÁNYPÉLDÁKKAL

BŐVITETT

MÁSODIK KIADÁS.

IRTA

KASSAY ADOLF

Orbay Lajos

BUDAPEST, 1889.

LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. és FIAI)

csász. és kir. udvari könyvkereskedés kiadása.

Erdélyi minta antiquarium
és könyvkereskedés
Kolozsvár, Deák Ferencz-ut. 4.

Digitized by the Internet Archive
in 2016 with funding from
University of Illinois Urbana-Champaign Alternates

REGÁLÉK

VAGYIS

A KIR. KISEBB HASZONVÉTELEK

az illető

törvények, miniszteri rendeletek és curiai döntvényekkel,

az ide vonatkozó

**bor-, hus-, sörfogyasztási-, vadászati-, fegyver-
adó-, vízjogi törvények eljárási szabályaival és
irat-mintákkal.**

AZ 1888-ÍK ÉVI 35. T. C. AZ ÁLLAMI ITALMÉRÉSI JÖVEDELEMRŐL,
ÉS AZ 1888-ÍK ÉVI 36. T. C. AZ ITALMÉRÉSI JÖVEDEK FOLYTÁN
ADANDÓ KÁRTALANÍTÁSI TÖRVÉNYEKKEK ÉS A KÖZSÉGI ELŐLJÁRÓ-
SÁGNAK A KÁRTALANÍTÁS KÖRÜLI TEENDŐIVEK

BŐVITETT MÁSODIK KIADÁS.

Irta :

KASSAY ADOLF.

Orbay Lajos

BUDAPEST, 1889.

LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)

csász. és kir. udv. könyvkereskedés kiadása.

Országos minták antikvárium
és könyvkereskedés
Kassay, Deák Ferencz-ut. 4.

336.2

K15r
1289

B e v e z e t é s.

A regale-jognak az állam által való megváltása maga után vonja az állami italmérési jövedéket is, minek szükségessége abban rejlik, hogy az állam a fogyasztási adók körül intézkedhessék a nélkül, hogy ez által a törvényes jogokat fel kellenék forgatni, a jogosultak, illetőleg földbirtokosok anyagi helyzetét rontaná.

Az államnak és a honpolgároknak, különösen az üzletvilágnak közvetlen érdeke az, hogy az ország minden részében jó, a közönség igényeinek és várakozásának megfelelő jó szállodák és vendéglők keletkezzenek, ez által a forgalom, a kereskedés előmozdítottassék, sőt sokszor új, jövedelmező iparvállalatok keletkezzenek, keletkezésük minél könnyebb módon eszközöltethessék és meg ne nehezítettassék, minek következménye, hogy a szálloda és vendéglői ipar önállósága és jövedelmezőbbé tétele előmozdítottassék.

A regale-váltáság fejében fizetendő kamat- és tőketörlesztést az állam az italmérés jövedelméből fogja fedezni, a melyet a törvény szerint részben az italmérési illeték, részben az italmérési adó fog eredményezni.

A törvény az italmérést engedélyhez köti, és pedig a forgalomba hozatal engedélyhez és korlátokhoz közerkölcsiségi és közegészségi tekintetekből azért lett kötve, hogy a mellett az ellenőrzés megkönnyítettassék s hatályosabbá tétethessék.

Az italmérés tekintetében fontos az a megkülönböztetés, a melyet a törvény a nyílt és zárt edényekben való eladhatóság közt tesz. — Czélszerű, hogy a nyílt edényekbeni elárusítás fűszerkereskedőknek és szatócsoknak is megengedtetassék, mert a társadalmi erkölcs szempontjából a korcsmák lehető apasztása üdvösnek mutatkozik, mert a korcsmák az iszákosság, az erkölcstelenség, a játék és szenvedély terjesztői, s mert a kereskedők és szatócsoknál a vevők üzletfutó vevők, míg a korcsmabeliek ülő vendégek, a hol a dőzsölésnek tág tér nyíttatik.

A kisebb kir. haszonvételek.

A nemesi kiváltságok eltöröltettek ugyan, de a nemesi fekvő javak tulajdonjogával kapcsolatos némely jogok, a melyek annak mellékjövedelmi forrását képezik, mindekkoráig nem szüntettek meg, mint a kir. kisebb haszonvételek.

Ezen a nemesi ingatlan birtokkal kapcsolatos jogok alatt azon hasznok értetnek, a melyek a nemesi birtokhoz törvénytől vagy kiváltságnál fogva tartoznak.

E szerint ide tartoznak :

A korcsma, vagy italmérési jog; mely az újabb törvények által megváltás mellett megszüntetett;

Vadászati jog;

Malomjog;

Halászati jog;

Tégla, mészégetés, kővágás, agyag- és fővenyásás.

Ezekhez nem tartoznak, s azokkal össze nem zavarhatók azon jogok, melyek csak különös kir. adomány útján adatnak, mint az ut-, hid-, rév-, vám-, piacz- és országos vásárjog.

A kir. kisebb haszonvételek, ugy az utóbbi jogok is másra átruházhatók. ¹⁾

1888. évi XXXV. t. cz. az állami italmérési jövedékről.

A regalejognak az állam által való megváltása maga után vonja az italmérési jövedéket. E szerint szeszes italokat

---

¹⁾ A kir. kisebb haszonvétel az ingatlan elidegenítésével csak úgy száll át az új tulajdonosra, ha ez az ingatlannal kifejezetten szinte tárgyát képezte az elidegenítésnek, 1885. u. o. 4. 3847. sz. a Cur. hat.

kis mértékben kimérni, korcsmákat nyitni, a már meglevőket megtartani, csak az állam engedélye mellett szabad. Senkinek sem szabad tehát az illetékes pénzügyi hatóság engedélye nélkül bort (hormustot és gyümölcsbort), sört, bármily égetett szeszes folyadékot kimérni, szeszes italokat üllő, álló vendégeknek az üzlet helyiségeiben vagy azon kívül való fogyasztásra akár nyílt, akár zárt edényekben iparszerűleg kiszolgáltatni, kis mértékben elárusítani; és égetett szeszes folyadékot 100, sört pedig 25 literen aluli mennyiségben az üzleti vagy elárusítási helyiségen kívül fogyasztásra elárusítani. 1-2. §.

Az engedélyt írásban kell kérni a pénzügyigazgatóságnál, a ki azt — ha a kérelmező személye ellen kifogás nincs — megadja. Az engedélyt megtagadó határozatot 15 nap alatt a pénzügyminiszterhez lehet fellebbezni. — A kik engedélyt nyertek, külön iparhatósági engedélyt nem kötelesek kérni. 3. §. Engedély nélkül sem a korcsmárosok, vendéglősök, kereskedők, szatócsok, szeszes italok kimérésével és kis mértékben való elárusításával foglalkozók, czukrárszok, kávéosok saját termésű boraiknak kis mértékben való elárusításával foglalkozó bortermelők nem mérhetnek ki. (4. §.)

Az engedély teljesen megbízható, fedhetlen előéletű nagykoruaknak, a gyámhatóság beleegyezésével azonban a kiskorúaknak is megadható, de ezek, valamint a jogi személyek üzletvezetőt állítani kötelesek, a kinek neve s személyében történt változás a pénzügyigazgatóságnak bejelentendő. Vasutállomásokon és hajókon, katonai laktanyákban azoknak adandó az engedély, a kiket a vállalat vagy a katonai parancsnokság kijelöl; vasuti, vizszabályozási és nagyobb építkezéseknél, ipartelepeken, fürdőkben, az épített tulajdonos vagy általa kijelölt egyéneknek elsőbbség adandó. 5. §. Más vállalkozók felett előny adandó a pusztai birtokok tulajdonosainak, birtokosainak, bérlőinek, szálloda-épületekkel bíróknak vagy azokat ezután építettőknek azért, hogy ezen épületekbe befektetett tőkéiket továbbá is hasznosíthassák, hogy vállalatuk által a könnyű és kényelmes utazást, s ez által a kereske-

delem és forgalom érdekeit előmozdítsák. A községbelieknek mások felett, s a községbeliek felett a helybeli illetőségűeknek. De ilyenektől mint tiltott játékosoktól, orgazdaság vagy uzsora s erkölcstelenség előmozdítására felhasználóktól az engedély megtagadandó, ha kiadatott, visszavonandó. 6. §. A korcsmai helyiség templomoktól, iskoláktól, kórházaktól távol legyen. 7. §. A hol a törvény szerint a korcsmák száma apasztandó, az italmérési engedély a fent elősoroltaktól, ha kifogás alá nem esnek, a helyiségek számának leszállítása czimén a törvény hatályba léptének első 3 évében meg nem vonható. A kik pedig városokban 1888. nov. 1. előtt az engedélyt egész életükre megvették, a korcsmák számának leszállítása esetében az engedély tőlük csak 6 év múlva vonható meg és ez idő után is egy évi záros határidő lejártával. — A korcsmák számát a pénzügyigazgatóság a közig. hatósággal egyetértőleg határozza meg, az a községi előjárósággal közlendő s a határozatot 15 nap alatt a pénzügyminiszterhez lehet fellebbezni. 8. §. Az engedély rendszerint határozatlan időre adatik, csak ha az ok, mely miatt az engedély adatik, olyan, hogy bizonyos idő múlva megszűnik, ideiglenesen vagy határozott időre adható. A kimérési helyiség külső felírással vagy jelvénynyel látandó el. (9. §.)

Az engedély megszűnik: *a)* arrólí lemondás, *b)* halál által, az özvegy azonban folytathatja, ha az arra szükséges kellékeket 15 nap alatt a pénzügyigazgatóságnál igazolja.

Az engedély megvonható: az engedélyesnek csődbe jutása, büntett vagy vétség miatti elítéltetés, a foglalkozás megszűnése, az italmérések számának apasztása, az italmérési illeték vagy adó nem fizetése, az egészségre ártalmas vagy az itálnak hamis név vagy czim alatt forgalomba hozatala esetében. (10. §.)

Az italmérési illeték. Bpsten 5, másutt 3 osztályba sorozható. Minden helység részére alakítandó kivető bizottság határozza meg, hogy az egyes adóköteles felek az 5 illetőleg három osztály közül melyikbe soroztassanak.

Korcsmárosok, vendéglősök, italmérők, szeszes italok kimérésével vagy kis mértékben való elárusításával foglalkozók Budapest főváros területén 500, 200, 100 és 50 frtot fizetnek.

Törvényhatósági vagy rendezett tanácsú városokban, a törvényhatóság vagy törvényszék székhelyein, ha népességük 20,000 léleknél nagyobb, 100, 75, 50 frtot. 10,000—20,000 léleknél 75, 50, 40 frtot. 10,000 léleknél kisebbnél 50, 40, 30 frtot.

Más községekben, ha népességük 20,000 léleknél nagyobb, 50, 40, 30 frt, 10,000—20,000 lél. 40, 30, 20 frt, 10,000 lél. kevesebbnél 30, 20, 10 frt. Ezen osztályba sorozás úgy eszközlendő, hogy egy-egy évi illeték együttvéve községenként annyit tegyen, hogy minden 500 l. után Bpest területén 100 frt, városokban s a fentebbi székhelyeken 20,000 l.-nél nagyobbak 75 frt, 10,000—20,000 léleknél 50 frt, 10,000 léleknél kisebbnél 40 frt, — más községekben ha népességük 20,000 léleknél nagyobb, 40 frt, 10,000—20,000 léleknél 30 frt, 10,000 léleknél kisebbekben 20 frt illeték fizetessék évenként. — Sör- és szesz-főzdek vállalkozói, bor-, szeszkereskedők a megállapított tételeknek $\frac{4}{5}$ -ét, más kereskedők, szatócsok s rendes üzletükön kívül kiméréssel foglalkozók, $\frac{3}{5}$ czukrárszok, kávéso $\frac{2}{5}$ -ét, bortermelők $\frac{1}{5}$ -ét fizetik. (14. §.) Az illeték három évről három évre vetetik ki a kivető bizottság által, s az időközben a pénzügyigazgatóság által megállapított illeték ellen birtokon kívül 8 nap alatt a felszólamlási bizottsághoz, ennek határozata ellen annak vételétől 8 nap alatt a pénzügyminiszterhez lehet felebbezni. (15. §) Időközben az üzlet változása esetében az engedélyt a pénzügyigazgatóság igazítja ki. (15. §.)

Italmérési adó. Minden vállalkozó köteles az általa kimért bor (bormust, gyümölcsbor) minden hektoliterje után zárt városokban 2 frtot, nyílt helyeken 3 frtot fizetni; sör után minden hektoliterért 2 frtot, közönséges pálinka után 100 foku szesz mérő szerint (30 fokig) hekt. 4 frt 50 krt, 30 fokon felül, de 50 fokot meg nem haladótól (szilvórium, törköly-, gyümölcspálinka) hekt. 7 frt 50 krt, 50 fokot meghaladó mindennemű szesz után

hektoliter fokonként 15 krt: likörök, puncseszentiák, édesített folyadékok, arak, rum, cognac után hekt. 12 frtot. (17. §.)

Az adó a zárt városokban a fogyasztási adóhivatal által a behozó felek terhére azonnal kiszabatik s a behozatal előtt azonnal kifizetendő. Zárt városok területén az adó a szeszes italokat készítőik terhére havonként leszámolás útján szabatik meg s 3 nap alatt kifizetendő. A pénzügyi hatóság biztosíték mellett 6 havi hitelt is adhat. (22. §.) Zárt városokon keresztül szállítandó adóköteles cikkek után italmérési adó nem fizettetik. (24. §.)

Nyílt helyeken az adó megváltás, bérbeadás s kincstári kezelés útján szedetik be.

A megváltásnál az alapot a kimért vagy elárusított szeszes folyadékok mennyisége, bérletnél a bérleti összeg képezheti. (27. §.) A megváltás az adókötelezettekkel kísérlendő meg, ha sikerül, az italmérési adó havi részletekben utólagosan fizetendő. Ha a megváltási szerződés a községgel jön létre, a községet 500 frtig terjedő összegig 5%, ezen túl terjedő megváltási összegnél 2%-ka illeti, mely jutalék azonban 2000 frtot meg nem haladhat. (28. §.) Ha pedig a megváltás létre nem jön, az adóbeszedési jog közhirrre teendő nyilvános árverés útján bérbe adatik. Ha ez nem sikerül, az adó kincstári kezelés útján a pénzügyi közegek által szedetik be. (31. §.) — Ha a hátralék-összeg 8 nap alatt nem fizettetik le az 1883. XLIV. t. cz. értelmében végrehajtás útján hajtatik be. (37. §.)

Az italmérési illeték és adó elévül, ha 5 év alatt ki nem vettetik, ha a kivetés évétől 5 év alatt nem szorgalmaztatik vagy nem biztosított. (44. §.)

Az emberi élvezetre alkalmatlanná tett (denaturált) szesz adómentesen hozható forgalomba azért, mert az minden más adótól mentes. Azoknak, a kik italméréssel foglalkoznak, nincs megengedve, hogy denaturált szeszt is árulhassanak. Kis mértékben árulók adómentesen csak akkor árulhatnak, ha annak beszerzését igazolják. (48. §.) Versenyhiány esetében a pénzügyminiszter a szeszes italok legmagasabb árát meghatározhatja. A jogosult bérbeadók vagy bérlők tartoznak bér-

szerződéseiket a pénzügyi hatóságnak kívánatára — elismervény mellett — átadni. (50. §.)

1889. évi decz. 31-vel az ingatlanra vonatkozó jelenlegi bérleti szerződések megszűnnek és a bérlők kártérítést nem követelhetnek, hacsak a kártérítés határozottan kikötve nem volt. Ha pedig az italmérési jog földbirtokkal vagy az e célra szolgáló épületekkel volt bérbeadva, csak az italmérési jogra vonatkozó intézkedései szűnnek meg. És ha az italmérési jogra eső bérösszeg elkülönítve nem volt, az együttes haszonbéri összegből a tulajdonos váltsági összegének 5⁰/₀-a, ha a bérlő tartozott az adót fizetni, 4¹/₂⁰/₀-a levonandó. — Ily együttes bérbeadás esetében a bérlő a haszonbéri szerződést 1889. decz. 1-ére felmondhatja. (53. §.)

1888. évi regále-váltság.

A földesurak és regale-tulajdonosok korcsmáltatási, illetőleg italmérési joga megszüntettetvén, azt kárpótlás mellett az állam veszi át. — Azonban csak azok tarthatnak kárpótlásra igényt, a kik a regale-jövedelemtől 1882. évi január hó 1-től 1886. évi decz. hó 31-ig, vagyis ezen öt év, vagy ezen öt év egyike alatt adót fizettek. A kártalanítás alapját ezen öt évi összes jövedelemnek egy ötöde képezi, melyből azonban 10⁰/₀ kezelési költség fejében levonatik, s az akép megállapított kárpótlási alapnak huszszoros összege képezi a kártalanítás teljes összegét. Ha azonban a regale-tulajdonos igazolja, hogy a regale bérbe volt adva, és a haszonbéri összegben felül az adót a bérlő volt köteles fizetni, mely a jövedelemhez számítva nem volt, úgy ezen adóösszeg a kártalanítás alapjául szolgáló összes jövedelemhez hozzáadatik; ha az az ingatlannal vagy más joggal volt bérbeadva, kiszámítandó, hogy az adóból mennyi esik az italmérési jogra. 1—3. §.

Ha 1886. végéig italmérési jog rendezése jött elő, vagy a jogosult bebizonyítja, hogy az italmérési jogot a hatóságnak a közjó érdekében vagy tévesen tett intézkedése folytán nem jövedelmezthette, és ha az 1882—86. évi időszakban volt év, melynek jövedelmét azon hatósági intézkedés

nem befolyásolta, vagy a mely évben a rendezés-arányosítás utáni állapot a jövedelemben már kifejezésre jutott — ezen évek átlagos jövedelme szolgál alapul, (6. §.) feltéve, hogy az illetők az italmérési jognak 6 évre való bérbeyétele által kezességet nyújtanak az iránt, hogy a kártalanítási összegnek megfelelő jövedelem be fog folyni. (7. §.)

Kedvezményt nyújt a törvény a törvényhatósági városoknak, midőn az 1882—86. évi jövedelem helyett ugyanazon évek zárszámadásilag igazolt jövedelmét vette fel, de tartoznak a kincstár biztosítására az italmérési jogot 3 évre bérbe venni. A kárpótlás mérvéül nem csak az italmérési jog után fizetett adó, hanem az italmérési jog gyakorlói által fizetett egyéb adó (kereseti, házbér sat.) is, a melybe az italmérési jog jövedelme is felvétetett, szolgálhat. (8. §.)

Ha a jogosult a jogot az államtól 1882. évi jan. 1. óta vette meg, azt az állam az eredeti vételárban veszi vissza, de ha azzal ingatlanok és egyebek is vétettek meg, az érték vagy becslés, vagy egyezség útján állapíttatik meg. — Az ingatlan az érték levonása mellett a tulajdonos birtokában marad. Ellenkezőleg minden, a mi eladás tárgyát képezte, az állam tulajdonába megy át. 9. §. Ha a jogosult hitelt érdemlő, 1889. évi márczius 31-ig az adófelügyelőhöz írásban beadandó kérvényéhez mellékelte adatokkal igazolja, hogy az 1882—1886. év végéig megadóztatott jövedelemnél nagyobb tiszta jövedelme volt, mint a mennyi után az adót fizette, akkor a kártalanítási összeg egyezség útján, vagy ha ez létre nem jön, hatósági becslés útján állapíttatik meg, és ekkor, ha a jövedelmet a jogosult vallotta be, az eltítkolt jövedelem után járó állami adónak nyolczszorososa, a községi adónak egyszerese, ha pedig nem maga vallotta be, négyszerese, a törvényhatósági és községi adó egyszerese vonandó le. De ha jogelődé titkolta el a jövedelmet, akkor az elvont adó négyszerese, a községi adó egyszerese vonatik le. A kártalanításnak eképen megállapított tőkeösszege állami kötvényekben kiadandó és 1892. év végével szolgáltatandó ki. (10. §.)

A kártalanítás megállapítására s azzal összefüggő kérdések eldöntésére illetékesek: 1. A kir. adófelügyelő. 2. A törvényhatósági közigazgatási bizottságnak albizottsága. 3. A pénzügyminiszter. Illetékesek ezek különösen azon kérdésekre nézve: 1. Van-e egyáltalán kártalanításnak helye? 2. Mily alapon állapítandó meg a kártalanítás összege? 3. Mekkora legyen a kártalanítás összege. 4. Hogy az igényt támasztónak kiadható-e s mily arányban a kártalanítás összege? Azt pedig, hogy kit és mily arányban illet a kártalanítás, a bíróságok döntenek el, ha közig. uton nem volt tisztára hozható. (12. §.)

Elj á r á s. A kártalanítási kérvényt 1889. évi márczius hó 31-ig a kir. adófelügyelőnél írásban kell beadni. Igényét beadhatja az is, a ki bebizonyítja, hogy azt részben vagy egészben megvette, habár az adót más fizette is, vagy tulajdoni igényének megállapítása végett a hatósági eljárás folyamatban van, vagy azt 1889. évi június 30-ig folyamatba teendi. Közös italmérési jognál egyik jogosult bejelentése a többire is érvényes. (13. §.)

Nem az illetékes adófelügyelőhöz beadott kérvény, vagy a melyben a község kitéve nincs, vagy tévesen van jelezve, vagy a jogot megszerzettnek állítók igényeikre nézve hatósági eljárás folyamatban létét nem igazolják, visszautasítandók.— A visszautasítási végzés a bejelentőnek kézbesítendő; ha lakhelye nem tudatik, részére a kir. adófelügyelő által ügygondnok rendelendő és az elutasító végzés annak kézbesítendő. — A később jelentkezők kártalanítást nem igényelhetnek. (13. §.)

A kir. adófelügyelő a beérkezett jelentéseket jkönyvbe veszi, a kártalanítás megállapítása végett az egyezkedésre határidőt tűz ki, a létrejött egyezséget írásba foglalja, s azt az összes iratokkal jóváhagyás végett a pénzügyminiszterhez terjeszti fel. Ha az egyezés meg nem kötött, eljárás végett a közig. bizottság albizottságához terjesztendők. (14. §.) Az albizottság a tárgyalásra határidőt tűz ki, azon a felek által szóval vagy írásban előterjeszthető érvek s adatok alapján határozatot hoz, azt kihirdeti, a meg nem jelenteknek kézbesített, mely határozat

ellen a kihirdetéstől, illetőleg a kézbesítéstől számítandó 15 nap alatt a kir. adófelügyelőhöz beadandó és újabb érvekkel és adatokkal támogatható fellebbezésüket a pénzügyminiszterhez beadhatják. A kir. adófelügyelő is fellebbezheti azt. (16. §.)

A kártalanítás összegét véglegesen, akár jött egyezség létre, akár nem, mindig a pénzügyminiszter állapítja meg. (17. §.)

A kártalanítás módozatai. A kártalanítás 70 év alatt kisorsolandó kötvényekkel 1892. év végéig elégített ki. A töredékrész készpénzzel fizettetik ki. A jogi személyek (mint községek) kötményezett papirjaikat közforgalmu papirokkal (ha a hatóság engedélyével kötötték le regale jövedelmeiket) a kölcsönadók meghallgatása és beleegyezésével cserélhetik fel, illetőleg a váltáságtőkét csak így idegeníthetik el. (19. §.)

A kártalanítási kötvényektől 1890. évi január 1-től kezdve kamat jár és pedig vagy 5⁰/₀ kamat, a melyből a 10⁰/₀ tőkekamat-adó levonatik, vagy évi 4¹/₂⁰/₀, melyből levonás nem tétetik. (20. §.) A kamat a szelvények folytán félévenként fizetetik ki.

A váltáságtőke és szelvények a jogosítottnak ki nem adatnak : ha az igényjogosultság kétes, ha a jogutód ebbeli jogát igazolni nem tudja, vagy a melyekben peres igények merülnek fel és adóhátralék esetében. A záloghitelezőnek csak akkor van joga a váltáságtőkére és járulékaira, midőn az italmérési jog az ingatlannal, a melyre a követelése bekebelezve van, válthatatlanul egybe van kapcsolva, vagy mikor az italmérési jog a telekkvbe bejegyeztetett, vagy midőn a hitelező akár birói foglalással, akár a nélkül az italmérési jog világos lekötésével arra tényleg zálogjogot nyert. (21. §.) Ezen törvény hatályba lépte után a kártalanítás tárgyát képező jogok megszűnnek az ingatlan tartozékai lenni. A váltáságtőke engedményezése, zálogba adása a kincstár és harmadik személy ellen jogérvényes akkor leend, ha a jogügylet közjegyzői okiratba vagy közjegyzőileg hitelesített magánokiratba foglaltatik s az átruházásról a kir. adófelügyelő értesíttetik. E czélra az adófelügyelőségnél pontos napló vezetendő.

A bor- és hus-fogyasztási adó.

A bor- és hus-fogyasztási adó következő árszabás szerint fizetendő, az 1887: LX. t. c.

Tételszám	A tárgyak megnevezése	Mérték	Budapest		Pozsony		I. osztály		II. közsé-		III. közsé-	
			frt kr.		sz. kir. városában		frt kr.		frt kr.		frt kr.	
			frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
1	Bor	1 hl.	4	46	4	46	3	35	2	69	1	35
2	Bormust és szőlőcefre	"	3	36	3	—	2	52	2	01	1	01
3	Borseprő	"	1	49	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Gyümölcsmust	"	1	20	1	29	1	—	—	80	—	60
5	Vágó és kisebb marhák, u. m: ökrök, bikák, tehenek és egy éven felüli borjúk	drbja	6	30	5	04	5	04	3	78	2	52
6	Egy éven alóli borjúk	"	1	05	—	84	—	84	—	63	—	42
7	Juhok, kosok, kecskék, kecskebakok; ürök és birkák	"	—	40	—	32	—	32	—	26	—	17
8	Bárányok 14 kilogrammig, gödöltyék és malacok	"	—	26	—	21	—	21	—	17	—	11
9	Süldők, azaz sertések 6 kilogrammtól 20 kilogrammig	"	—	79	—	63	—	63	—	42	—	32
10	Sertések 20 kilogrammon felül különbség nélkül	"	1	58	1	26	1	26	—	95	—	63
11	Friss hus, a vágott marhának fogyasztásra alkalmas egyes darabja, azután besózott, füstölt és pácolt hus, szalámi és egyéb kolbászek, szelencehus, végre szalonna	100 kg.	2	35	1	88	1	88	1	50	—	95
Budapesten.												
12	H á z i s z á r n y a s o k :											
	a) pulyka, lud	drbja	—	10	Jegyzet. Fél állattól az egész darab után járó adónak fele, félnél nagyobb darabtól az egész adótétel fizetendő.							
	b) kacs (écze), kappan	"	—	5								
	c) csirke, tyúk, galamb	"	—	3								
13	V a d a k :											
	a) szarvas, dāmvd	"	3	—	Félnél kisebb darab a 11., illetőleg a 14. tétel szerint rovatik meg.							
	b) vaddisznó 17 kilogrammal és azon felül	"	3	—								
	c) vaddisznó 17 kilogrammon alul, öz, zerge	"	2	—								
	d) nyúl	"	—	15								
14	Kivágott vagy feldarabolt vad	100 kg.	5	36								
15	V a d s z á r n y a s o k :											
	a) fácán, süketfajd, fajdtyúk, tüzok	drbja	—	30								
	b) császármadár, hófajd, erdei-szalonka	"	—	20								
	c) vadlud, vadkacs, szárcsa, fogoly, vadgalamb, mocsári és mezei szalonka	"	—	10								
	d) Fűrj, és fenyőmadár	"	—	1								

A gyümölcsmust borfogyasztási adó alá esik. (1887: 47. t. c. 2. §.)

A fenn kitett árszabás osztályai a lakosság száma szerint határozatnak meg, és pedig az I. osztályba a 20,000 lakost meghaladó városok, a II. osztályba a 10 és 20,000 lakos száma között levők, a III. osztályban a 10,000 lakost meg nem haladó községek tartoznak.

A bor- és husadó fizetésének kérdése és az adó mérvének meghatározása birói eljárás tárgya nem lehet. ¹⁾ Ezen adók a közadó módjára hajtathatnak be. — Csőd esetében az 1881: t. c. szerint sorozandó.

Ezen adók elévülnek: a) ha öt év alatt ki nem vettetik, vagy nem szorgalmaztatnak, vagy nem biztosíttatnak, a szorgalmazás intési vevénnyel igazoltatik. Az államnak a kárt az fizeti, a ki a biztosítást vagy szorgalmazást elmulasztotta. Az elévült adó leírását első fokon a pénzügyigazgatóság, másodsorban a pénzügyi közig. bíróság rendeli el ²⁾ Ha pedig a szabályok meg nem tartása miatt vált az adó behajthatatlanná, a kárt a hibás fél tartozik megtéríteni ³⁾

Bort keresztül vinni csak nyílt, (nem dűlő) és a pénzügyi hatóságok által megjelölt utakon nappal, april hótól sept. végéig, reggeli 7 órától esti 9 óráig, a többi hónapokban reggel 7 órától esti 7 óráig szabad. Kivételnek az utasok és postaszekerek általi szállítások ⁴⁾. Minden szállító köteles a szállítandó tárgyat a pénzügyi közegnél szóval vagy írásban vizeni szállításkor pedig kirakodás előtt bejelenteni ⁵⁾. A beszedési körben egyik községből a másik községbe beszállított szállőcefre és must a behozatalnál bejelentendő és megadóztatandó, erre tehát a feltétes adómentesség ki nem terjed.

A bejelentés alapján a hivatalos sorkönyvből bárca állíttatik ki és az az adó-illeték lefizetése után az adófizetőnek kiadatik ⁶⁾.

---

¹⁾ 1876: 6. t. c. 7 §. — ²⁾ 10. §. 1883: 4. t. c. 90. §. — ³⁾ u. o. 11. §. — ⁴⁾ 14. §. — ⁵⁾ 16. §. 87. — ⁶⁾ u. o. 19. §.

A hivatalos eljárás bevégezése és a pénzügyi közeg beleegyezése nélkül az adótárgyat lerakni, épületbe, pincébe tenni nem szabad ¹⁾. A haszonbérlő az összes borkészletet azonnal meg nem adóztathatja, — az utólagos befizetés kedvezményét meg nem tagadhatja; hanem annak megvonását a pénzügyi igazgatóságnál kérelmezheti, mely azután e tárgyban határoz.

Az utólagos adófizetés kedvezménye megvonathatik: a) a csonkítást elkövetők, b) egy év alatt fizetéssel két ízben késedelmesekek, s azoktól, a kik ellen kényszer-szabályokat kell alkalmazni ²⁾. — Utólagos fizetést igénybe venni nem óhajtók kötelesek a helyiséget és az összes borkészletöket az üzlet megnyitása előtt 14 nappal a hivatalos eljárás végett bejelenteni ³⁾, a bejelentés igazolására a félnek szemle-iv adatik ⁴⁾. A bejelentés folytán a helyiség, a bormennyiség és a szabályszerű mértékjelzéssel ellátott boros hordók megvizsgálatnak. Az edények és hordók megjelölendők ⁵⁾, ezen jeleknek épségben tartásáért az illető fél felelős ⁶⁾. A hordó és helyiség állagában tett változtatás 24 órával, a bor lefejtése pedig 6 órával előbb bejelentendő, tekintet nélkül arra, valjon a bor hitelesített vagy hitelesítetlen hordókban van ⁷⁾.

A fogyasztási adó alá nem vett hordók csak gyanu esetében zárolhatók le ⁸⁾. A zár, vagy pecsét eltávolítása vagy felnyitása 6 órával előbb bejelentendő, mely bejelentésről az illető pénzügyi közeg bizonyítványt ad. A 6 óra a bejelentéstől kezdve még a déli órákon át is szakadatlanul folyik ⁹⁾ — A kipincézés, kiszállítás, általában a borkezelés april hótól szeptemberig reggeli 5 órától esti 9 óráig, a többi hónapokban pedig reggeli 7 órától esti 7 óráig eszközöltethetik, ennek megfelelőleg 6 órai bejelentési idő megállapításánál a fennemlített összes órák számbavehetők ¹⁰⁾. A zárt és pecsétet a pénzügyi közeg veszi le ¹¹⁾. Ha azonban a pénzügyi közeg a bejelentés után egy óra alatt meg nem jelenik vagy annak

¹⁾ U. o. 22. §. — ²⁾ u. o. 25. §. — ³⁾ u. o. 26. §. — ⁴⁾ u. o. 25. §. —

⁵⁾ m. ö. 30. §. — ⁶⁾ u. o. 31. §. — ⁷⁾ 32. §. — ⁸⁾ 38. §. — ⁹⁾ 39. §. — ¹⁰⁾ 8188 sept. 7. 54229. sz. a. pénzügym. rend. — ¹¹⁾ u. o. 40. §.

közbejötte nélkül is a zárlevétele engedélyeztetett, azt a fél maga is leveheti ¹⁾).

A borseprő és apadásnál, évenként 2⁰/₀, forrásra és seprőre, összesen fehér bornál 10⁰/₀, vörösnel 6⁰/₀ számíttatik ²⁾)

Ha egy beszedési körben egyik községbeli adófizető a másik községbeli szemle-ivvel bíró adófizetőnek legalább 56 liternyi bort elad vagy átvesz, adómentes szállításnak van helye, ezen elszállítást a haszonbérló is köteles megengedni. A szállítás hivatalos felügyelet alatt történik rendeltetési helyére, az adófizető félnek átadásáig, a más adókerületbe szállításnál pedig, míg a szállítmánynyal a határt át nem lépik, vagy azt a tulajdonos át nem vette. Minden más borokra nézve (23. 24.) igénybevett adómentes elszállításra az engedélyt az illető pénzügyigazgatóság adja meg ³⁾).

Az ember élvezetére használhatlanná vált, vagy véletlen eset által megsemmisült (p. o. kifutott bor után, adóleírásnak van helye, de nem a megecetesedett italra.

Az adófizető köteles a pénzügyi közegnek bejelenteni, mihelyt a bor kiforrt ⁴⁾) s tisztulni kezd, mely időpontot a pénzügyi hatóság határozza meg, s azt szüret után azonnal kihirdeti ⁵⁾). Szüret után 6 hétre a pénzügyi közegek a bort a pincékben felveszik, a talált mennyiséget a szemle-iven bevételbe, ellenben a borcefrét és mustot kiadásba teszik ⁶⁾).

A pénzügyi közeg jogosítva van a borkészletet bármikor megvizsgálni, az adófizető akkor a segédmunkát teljesíteni és felvilágosítást adni, a szemle-ivet a befizetést igazoló bárcával előmutatni, s térítvény mellett a pénzügyőrnek át is adni köteles ⁷⁾).

A hatósági felügyelete alatt álló és a bejelentendő helyiségben bort tartó egyének italkészleteiket szemle-ivekkel, és azon italkészleteiket, a melyektől adó fizetendő volt, adóbárcákkal igazolni tartoznak ⁸⁾). Sem szemle-ivvel sem adó-

¹⁾ U. o. 41. §. — ²⁾ 45. §. — ³⁾ u. o. 47. §. — ⁴⁾ u. o. 48. §. — ⁵⁾ u. o. 49. §. — ⁶⁾ 50. §. — ⁷⁾ u. o. 58. §. — ⁸⁾ 61. §.

bárcával nem igazolt italkészlet gyanussá válik, s iránta a jövődéki kihágási vizsgálat azonnal megindítandó ¹⁾).

Hu's fogyasztási adó nyílt községekben. Minden leölt, levágott marhától feltétlenül a hentesek, huskereskedők stb. adót fizetni tartoznak. Feltétlesen pedig más személyek által — több személyek számára, egészben vagy részben másoknak elárusítása, faggyú-nyerés végett eszközölt vágás v. ölés esetében (fogy. adó) fizetendő. A husadót, először a hustvevő iparos, másodsorban egyetemlegesen az, a ki adómentesen levágott vagy leölt állat husát iparosnak vagy másoknak eladja, vagy beszállítja, köteles fizetni. Más személyeket ételmező magánfelek vagy intézetek a husadót a fentebbi pont szerint tartoznak fizetni ²⁾. Adómentesen leölt sertésből származó szalonna fogyasztási adó alá tartozik, és az I. osztályban 100 kilo után 1 frt 88 kr., II. oszt. 1 frt 50 kr., III. oszt. 95 kr. fizetendő ³⁾. A szalonna, vagy háj kivitele után áruba bocsátott sertéshus után súly szerint fizettetik az adó ⁴⁾.

Adómentesek, nem a mészárosok, hentesek, szóval az iparosok sorába tartozó személyek számára, saját házi szükségletükre, lakodalmak, népünnepélyek alkalmával közös fogyasztásra eszközölt vágások vagy ölések, de nem mentes azon része a husnak, mely áruba bocsáttatott ⁵⁾.

A katonaság, bonvédség ételmezésére levágandó marha adómentes. A katonaság számára a szerződéses mészáros vagy vállalkozó által eszközölt husvágás nem adómentes ⁶⁾.

Mészárosok, hentesek és más iparüzők üzletük megnyitása előtt legalább 14 nappal az illető pénzügyi közegnél tartoznak bejelenteni: a) a marhák létszámát, elkülönítve az igás marhát a hizó vagy levágandó marhától, b) a helyiséget, a melyben azok állandóan vagy ideiglenesen tartatnak ⁷⁾. A bejelentésről az iparüző szemle-ívet kap ⁸⁾. Az üzlethelyiség és a

¹⁾ 62. §. — 1875. febr. 2. 3251. sz. a. p. m. r. — ²⁾ 1872. sept. 20. 53754. sz. a. p. m. r. — ³⁾ 1881. nov. 26. 66854. sz. a. p. m. r. — ⁴⁾ 67. §. — ⁵⁾ 1870. dec. 22. 11978. sz. a. p. m. r. — ⁷⁾ u. o. 68. §. — ⁸⁾ 69. §.

marha létszáma vizsgálat alá vétetvén, hivatalos jellel és számmal láttatnak el.¹⁰⁾ A bejelentéskor egyuttal a husadó is befizetendő, miről az adófizető bárcát kap¹⁾, míg ezen bárca az üzlethelyiségében nincs, a kivitelhez vagy a vágáshoz fogni nem szabad²⁾. — A hat napon túl nem terjedő időre a birtokon kívül hajtott legelő és igásmarhát nem kell bejelenteni³⁾. Elesett, elfutott, elhajtott marhát az illető fél az előljáróságnál, vagy a pénzügyi közegnél bejelenteni és a vizsgálatnál ezen eseményt bebizonyítani köteles. Ezek után a marha a szemle-iven kiadásba tétetik⁴⁾ Rendkívüli esetekben az adófizető az előljáróságnál való bejelentés mellett a marhát levághatja, de köteles a levágás után 3 nap alatt a levágást a pénzügyi hivatalnál bejelenteni, s az adót lefizetni, de a levágás sürgős voltát a pénzügyőr felszólítására igazolni köteles⁵⁾. Szabályellenes marhavágás fogyasztási adójövedék-csonkítást képez⁶⁾.

A felügyelet alatt álló iparüző a hus- és marhakészletet szemle-ivvel, az adóbefizetést pedig adóbárcával igazolni köteles. Ezen bárca átvétele előtt a marhát vagy hust átadni, s adófizetés nélkül udvarából kivinni vagy levágni nem szabad⁷⁾. Egyik körből a másikba vitt hustól, melytől a fizetési bárcával igazolt adó lefizettetett, újra nem kell adót fizetni⁸⁾; ha pedig a másik körben nagyobb az adó, csak a többletet kell ráfizetni⁹⁾; de ekkor az illető, a kiszállítandó hus mennyiségét a községi előljáróságnál bejelenteni, azt általa megmérteni, és az azért járó adót letéteményezni, s az előljáróságtól az adó kifizetéséről, s a kiszállítás valóságának megtörténtéről bizonyítványt venni köteles, melyet a pénzügyi közeg vagy bérlő a másik körben fizetés helyett elfogadni tartozik. A kincstári pénztárak és közegek pedig a

---

1) 72. §. — 2) 73. §. — 3) 74. §. — 4) 75. §. — 5) 76. §. — 6) u. o. 77. §. — 7) 80. §. — 8) §. 1871 : LXI. t. c. 2. §. — 9) u. u. és 1871 : LXI. t. c. 3. 10) u. o. 70. §.

bárca vagy bizonyítvány előmutatójának a hus kiszállítása napjától számítandó 30 nap alatt kifizetni köteles, később igény nem támasztható, a határidő alatt fel nem vett adóösszeg az azt kezelő kincstárt, községet, vagy bérlőt illeti ¹⁾. — Ha pedig ott, a honnan a hus kivitetett, nagyobb adó fizetettik mint a másik körben, ezen adótöbblet az adókötelest illeti, de ő itt a járandó adót egészen kifizetni köteles, onnan pedig, a hol előbb letette, azt a bárca vagy községi bizonyítvány előmutatása vagy azon beszédési kör elismervénye mellett, a hová a hust szállította, visszakövetelheti ²⁾. De ha a levágott marha husa Ausztriába szállítatik, az itt befizetett husadó vissza nem térítettik ³⁾, valamint a szabályszerűen befizetett adó semmi esetben sem térítettik vissza ⁴⁾. A marhának vagy husnak valamely beszédési körön keresztül szállítása, vagy az állatok etetése vagy itatása végetti megállapodás esetében a bejelentés nem szükséges, de igen akkor, ha ott tovább tartózkodnak ⁵⁾.

A z a d ó b e s z e d é s é n e k m ó d j a i. A fogyasztási adó beszédése megváltás után, midőn a kincstár a községekkel bizonyos időre az adófizetés iránt kiegyezkedik, vagy bérbeadás után, midőn a kincstár a községeknek vagy egyeseknek haszonbérbe adja ⁶⁾, vagy ráutalás után, midőn a községgel az egyesség létre nem jön, vagy bérbe senki sem veszi, a pénzügyigazgatóság bizonyos átalány mellett hivatalból a községre ruházza ⁷⁾, vagy kincstári kezelés után az adót közegei által szedi be ⁸⁾.

A z a d ó k ö t e l e s b o r m e n n y i s é g u g y p u h a t o l t a t i k k i, hogy a borivó lakosok számszerint vétetnek fel, az ezek által elfogyasztott bormennyiséghez a korcsmákban kimért bor is hozzászámíttatik, ezen összes bormennyiség képezi az adó alapját. Hol a bor megszokott ital, az egyes családok borszükséglete, és az idegenek, bucsusok, vásárosok stb. által elfo-

¹⁾ 84. §. — ²⁾ 1882. febr. 9. 6837. sz. a. p. m. r. — ³⁾ 1881. ápril 9. 12412. sz. a. p. m. r. — ⁴⁾ 85. §. — ⁵⁾ 85. §. — ⁶⁾ 86. §. — ⁷⁾ 1868: 35. t. c. 3. §. 1—2. pont. — ⁸⁾ 1875: 28. t. c. 2. §. — ⁹⁾ 1868: 35. §. 3. §.

gyasztott bor, vagy lőre összege képezi a borfogyasztási adó kiszámításának alapját ¹⁾).

A h u s a d ó alapjául a mészárosok, vendéglősök, hentesek, levágással, husárulással foglalkozó iparosok, és vásárok alkalmával elfogyasztott husmennység szolgál ²⁾). Azon osztály árszabásával, mely alá a község tartozik, — sokszoroztatván az elfogyasztott bor és husmennység, kijön a fogyasztási adó összege ³⁾). A kisebb kir. haszonvételek tulajdonosaira eső borfogyasztás külön állapítandó meg, s kívánatukra külön tárgyalás indítandó meg, ezek követelhetik fogyasztási adójuknak a községtől elkülönítését. A regalék haszonbérlei külön megváltást nem követelhetnek ⁴⁾).

A bor- és husfogyasztási adóra nézve szerzett adatokról, minden pénzügyi, vám- és adóőri biztosság a törvény szabályai szerint szerkesztett átnézetet vezet, melyben időről-időre a fogyasztásra nézve észlelt változások kitüntendők.

A fogyasztási adónak megváltás utjáni biztosítási céljából az egyességi tárgyalások a községgel megejtendők, azt pedig tíz ezeret meg nem haladó községekben a pénz-, vám- és adóőri biztosságok, tíz ezeret meghaladóokban a pénzügyigazgatóság kiküldötte eszközli ⁵⁾).

Az előbbieken a pénzügyi közeg a tárgyalásra időt és helyet tűz ki, arról a községi előjáróságot, a kir. kiss. haszonvételek élvezőit, és a husmérésre jogosult egyéneket értesíti, hogy arra vagy személyesen, vagy képviselőik által jelenjenek meg; vagy ha a pénzügyi közeg vagy község a közigazg. hatóság közbejöttét kívánná, ennek kiküldötte szinte értesítendő; a törvényhatósági tisztviselők közbenjárólag közreműködni tartoznak ⁶⁾), ha ez meg nem jelenne, a szolgabíró székhelyén megtartható tárgyalásra két tanu hivandó meg ⁷⁾). Az egyezkedésről jegyzőkönyv veendő fel, a melybe a fogyaszt-

¹⁾ U. o. 90. §. — ²⁾ 91. §. — ³⁾ 92. §. — ⁴⁾ 93. §. és 1873. dec. 18. 61383. és 1882. jun. 22. 35354. sz. a. p. m. r. — ⁵⁾ 95. §. — ⁶⁾ 1383: XLIV. 87. §. — ⁷⁾ 1868. aug. 10. 45753. sz. a. p. m. r.

tási adóra vonatkozó minden adatok bejegyzendők és ezek alapján tett számítások az illető községgel észrevételeinek és egyezkedési ajánlatának, a kis. kir. haszonvételek élvezői nyilatkozatának és egyezkedési ajánlatának megtétele végett közöltetik, azokat a pénzügyi közeg vagy helyesbíti, vagy megcáfolja, azután az előbbieket végnyilatkozatot adnak be. Nyilatkozhatik a közig. közeg is, ezután a jegyzőkönyv a jelenlevők által aláíratik, s ha a közig. közeg jelen nem volna, két tanu által irandó alá ¹⁾.

A megváltási jegyzőkönyv két példányban készítendő ; abba a fentebbi adókötelesek beleegyezése is felveendő ²⁾, és a kis. kir. haszonvételek élvezőire eső átalány bor- és husadó a község nyilatkozatától elkülönítendő, ha a községétől külön választatik ³⁾. A kis. kir. haszonvételek élvezőin kívül a jegyzőkönyv két tanu által is aláírandó ⁴⁾. Husmérési joggal bíró egyénekkel az adó megváltása iránt a pénzügyi hatóság külön is szerződésre léphet ⁵⁾. A megváltási jegyzőkönyvek véleményes jelentés kíséretében a pénzügyigazgatóságnak azonnal felterjesztendő ⁶⁾. — A megváltási szerződések jóváhagyás végett 20,000-et meghaladó népességnél feltétlenül, 2000-et meg nem haladónál pedig csak akkor terjesztetik fel jóváhagyás végett a miniszteriumhoz, ha a megajánlott átalány és a kinyomozott adóösszeg között 5%-nál nagyobb különbszet mutatkozik, p. o. ha a község 350 frtot ajánlott meg, a pénzügyi hatóság pedig az adatok szerint 350 frtot számított ki. Más esetekben a szerződés (egyesség) jóváhagyás végett csak a pénzügyigazgatósághoz terjesztendő ⁷⁾. A megváltási szerződés egyik példánya jóváhagyási záradékkali ellátás után a fizetési ívvel a szerződő félnek, — a zálogolás után ezen kedvezménytől a foglalás által biztosított adóösszeg — azon felhívással kézbesítettik, hogy az adót a lejáratí idöben fizesse, ellenkezőleg a beszédési jutalékoktól, vagyis a mi beszédési költ-

¹⁾ 97. §. — ²⁾ 98. §. — ³⁾ 99. §. — ⁴⁾ 101. §. — ⁵⁾ 102. §. — ⁶⁾ 103. §.

⁷⁾ 104. §. 1879. jul. 18. 3070. sz. a. p. m. r. — ⁸⁾ 105. §.

ségek fejében elengedtetik, mely 500-ig 10%, minden további 100 frt után 5 frtot tesz, de 2000 frtot meg nem haladhat, el-
 esik, egyszersmind pedig a beszédési jutalékok kiutalványo-
 zandók. A kir. kis. haszonvételek élvezője írásban értesít-
 tetik, ha adóátalánya a községtől külön választatott ¹⁾. —
 Egyoldalú ajánlatokat, vagyis a község és a kir. kisebb haszon-
 vételek élvezői által egyik vagy másik által visszavett ajánla-
 tot elkülönítve elfogadni nem lehet ²⁾. A megváltott községek
 jogosítva vannak a fogyasztási adót beszédni, vagy annak mi-
 kénti befizetése iránt az adóköteles felekkel egyezkedni, a be-
 folyt büntetéspénzekkel az eljárási költségek levonásával
 szabadon rendelkezni, a feladót s letartóztatót tetszésök sze-
 rint jutalmazni, vagy a törvényes eljárástól elállani. A kincs-
 tári kezelés folytán már megadóztatott cikkek után a kincs-
 tár által beszédett összeg iránt a község kártérítést nem igé-
 nyelhet ³⁾. A megváltott községet 500 frtig 10%, minden to-
 vábbi 100 után 5 frt jutalék illeti, mi azonban 2000 frtnál több
 nem lehet ⁴⁾.

A községek kötelesek a megajánlott adó-átalányt egyenlő
 havi részletekben minden hó utolsó napján az adóhivatalnál
 befizetni ⁵⁾, ellenkezőleg az végrehajtás útján szedetik be; a kellő
 időben be nem fizetett összegtől 6% kamat fizetendő, és a
 beszédési költségek kedvezménye ezen összegre megszűnik.
 Ily késelelem esetében a pénzügyi hatóság a megváltási szer-
 ződést megszüntetheti, s az adóbeszedést zárgondra bízhatja,
 vagy az adó-átalányt a község kárára és veszélyére haszon-
 bérbe adhatja ⁶⁾. A fogyasztási adó beszédésének jogát a köz-
 ségek haszonbérbe nem adhatják ⁷⁾. Az adóköteles felek és
 az adószedésre jogosított község közötti panaszok felett — ha
 a közigazgatási hatóság által eszközözendő barátságos egyes-
 ség nem sikerülne, a pénzügyigazgatóság határoz a jogorvos-
 latok épségben hagyásával ⁸⁾. Ha a pénzügyi hatóság a köz-

---

¹⁾ 106. §. — ²⁾ 107. §. — ³⁾ 108. §. — ⁴⁾ 109. §. 1868 : 35. t. c. 4. §.
 — ⁵⁾ min. hiv. összeállft. 110. §. — ⁶⁾ 111. §. — ⁷⁾ 112. §. — ⁸⁾ 113. §.

ség által ajánlott s a kinyomozott adóösszegnek megfelelő átalányt a pénzügyigazgatóság megbízható adatoknál fogva el nem fogadná, vagy magasabb bér-ajánlat tétetik, a községgel újabb tárgyalás rendelő el, és ha a község a tőle követelt átalányt megadni nem akarná, az térbe adandó ¹⁾).

Ha kisebb községekben a megváltás, illetőleg egyesség létre nem jön, a haszonbéri összegnek községenkénti megjelölése és előleges kihirdetése mellett a hus- és fogyasztási adó iránti beszédési jog nyilvános árverés, vagy írásbeli zárt ajánlatok útján haszonbérbe adható ²⁾). Az első, esetleg második, harmadik árverést a pénzügyigazgatóság a szerződésben foglalt feltételek mellett hirdeti ki, s ha a kikiáltási ár 1000 frtot meghalad, a „Buda pesti Köz lö ny“-ben is közhirrre teendő. Az árverés után a község mindenkor értesítendő, hogy az árverés előtt hat nappal a fogyasztási adót a kikiáltási áron megtarthatja; ha a község azt elfogadja, az árverés visszavonandó, a szerződés a községgel megkötendő ³⁾). A kikiáltási árt a kinyomozott adóösszeg képezi ⁴⁾). Az árverés a pénzügyigazgatóság hiv. helyiségeiben tartatik meg. 500 frtot nem tevő kikiáltási árnál azonban a pénzügyi biztos székhelyén, vagy helyszínén is megengedhető. Az árverezők az árverés megkezdése előtt 10% bánatpénzt tartoznák letenni, az árverezni kívánó község vagy képviselőinek kivételével — ennek lefizetése után a haszonbéri feltételek felolvastatnak. Az árverés a közigazg. tisztviselő, esetleg két tanu jelenlétében ejtendő meg. Az árverési bizottság előtt nem ismert árverezők, személyazonosságuk és szerződhetési képességük igazolására, a képviselők pedig meghatalmazásuk betérjesztésére felhivandók. A községeknek az árverésben való részvételre külön hatósági engedély nem kell. Az árverés szóbelileg tartandó meg, az írásbeli ajánlatok titokban tartandók, és csak azután bontandók fel, ha mindkét ajánlat egyenlő, a szóbeli vagy két egyenlő

¹⁾ u. o. 114. §. 1872. aug. 12. 46150. sz. a. p. m. r. — ²⁾ u. o. 115. §. — ³⁾ 116. §. — ⁴⁾ 117. §.

írásbeli ajánlatnál az árverező biztos sorshuzása dönt. A legtöbbet ígérő bánatpénze, vagy ha ajánlata iránt aggály merülne fel, a következő ajánlattevő bánatpénze is visszatartandó, a többieknek visszaadandó ¹⁾. Ha az első árverés célhoz nem vezetne, a pénzügyigazgatóság második, harmadik árverést is hirdethet ²⁾. Az elfogadható legtöbbet ígérővel a bérleti szerződés a fensőbb jóváhagyás fenntartása mellett két egyenlő példányban — az egyik bélyegesen — készítendő, s az eljáró pénzügyi közeg és két tanu által aláírandó ³⁾; lélekszám szerint vagy 20,000-et meg nem haladó népességnél a pénzügyigazgatóság, a 20,000-et meghaladónál a miniszterhez jóváhagyás végett felterjesztendő ⁴⁾.

A haszonbérő mindazon jogokat átveszi, a melyek a pénzügyi hatóságot megilletik, kivéven a vizsgálat megejtését és az ítélet hozatalát, — az adókötelesektől a szerződésben foglalt fogyasztási adót beszédheti, vagy azokkal egyezkedhet ⁵⁾. »A m. kir. fogyasztási adó-iroda« czimfeliratot sem, vagy irodájára magyar országos cimert nem használhat. A bérő a bérletet albérbe adhatja, azonban ő marad mindig felelős ⁶⁾. A bérő a büntetéspénzek felett — az eljárási költségek levonásával szabadon egyezkedhet, s a törvényes eljárástól elállhat ⁷⁾. A bérő köteles — a községek azonban nem — az egy negyed évi részletnek megfelelő biztosítékot letenni, a melybe a bánatpénz beszámíttatik ⁸⁾. A bérő köteles a bérletet egyenlő 12 havi részletekben minden hó utolsó napján befizetni, az utolsó haszonbérleti negyed 3 hónapjában csak felét fizetheti, a melyhez a másik fele a bánatpénzből vehető — és a mi még fennmarad, a bérőnek visszatéríttetik ⁹⁾. Ha a bérő a bérletet a rendes időben be nem fizeti, az rajta 6% késedelmi kamattal végrehajtás útján hajtatik be, s az adó az ő költségén kinevezett zárgondnok által szedetik be; a bérő kárára és költségére új árverés tüze-

¹⁾ min. hiv. összeir. 118. §. — ²⁾ u. o. 119. §. — ³⁾ 120. §. — ⁴⁾ 121. §. — ⁵⁾ min. hiv. összeállít. 122. §. — ⁶⁾ u. o. 123. §. — ⁷⁾ 124. §. — ⁸⁾ 126. §. — ⁹⁾ 127. §.

tik ki, vagy a községgel a megváltás iránt egyezkedhet, vagy az adó kincstári közegek által szedhető be, az új árverés és a haszonbéri összeg közötti különbözetet a haszonbérlő tartozik fizetni, — ha pedig az többet tesz — a többlet a kincstárt illeti. Ezen újabb árverésnél a kikiáltási árt a pénzügyigazgatóság tetszése szerint határozhatja meg; ezen áron alóli ajánlatot is elfogadhatja, az ellen az elmozdított haszonbérlő kifogást nem tehet. A pénzügyigazgatóság a bérlő ellen ezen eljárásra és kárpótlásra akkor is jogosítva van, ha a bérlő a bérleményt átvenni nem akarná, a biztosítékot a kitűzött időben le nem tenné, vagy később derülne ki, hogy szerződési képességgel nem bírt ¹⁾. Az új haszonbérlő a volt bérlőtől általa beszedett adót követelheti, a kincstártól azonban nem ²⁾.

Ha sem az adó-átalány beszedése iránti egyezmény nem jön létre s bérbe adni sem sikerült, a pénzügyigazgatóság megállapíthatja azon adó-átalányt, a melyet a község beszedni s az állampénztárba beadni köteles ³⁾. A pénzügyigazgatóságok a községekre való ráutalást az árverés mellőzésével, a bérleti hirdetmény előrebocsátása nélkül is tudtul adhatják. Ha a huszfogyasztási adóra nézve egyezmény jött létre, a ráutalás csak a borfogyasztási adóra szorítandó ⁴⁾. A fogyasztási adó csak a községekre utalható, de nem a kis. kir. haszonvételek élvezőire is ⁵⁾.

A község ezen adó-átalány ellen a kézbesítéstől számítható 15 nap alatt a pénzügyigazgatósághoz felfolyamodhat ⁶⁾; ha a pénzügyigazgatóság a kifogásokat alaposaknak találja, az adó-átalányt eszerint állapítja meg, ellenkezőleg véleményezés végett két megbízottnak megnevezése mellett az alispánhoz vagy polgármesterhez teszi át; ezek az illető községet a felhívás vételetől számítható 8 nap alatt két megbízott nevezésére felhívjuk, s azután mindkét rész bizalmi férfiaival az adó-átalányt megállapíthatják. ⁷⁾ Ha azonban ezt a pénz-

¹⁾ Pénzügy. összeállít. 1875: 28. t. c. 2. §. 128. §. — ²⁾ 129. §. — ³⁾ 130. §. — ⁴⁾ 131. §. — ⁵⁾ 132. §. — ⁶⁾ 1882. jun. 2. 3354. sz. p. min. rend. 5. p. m. összeállít. 134. §. — ⁷⁾ 135. §. 1875: 28. t. c. 136. §.

ügyigazgatóság el nem fogadná, kincstárilag kezelheti és szedi be. Felfolyamodás közbeni idő alatt az adóköteles a pénzügyigazgatóság által megállapított átalányt fizeti; ha az leszállítatják, a beszedett adótöbblet a legközelebbi adórészletbe számtatják be. Ha pedig a kincstár az alispáni határozatot el nem fogadta, a község azon összeget fizeti, a mit az alispán állapított meg ¹⁾).

A fogyasztási adó beszédését és bárca kiállítását a kir. adóhivatal, hol adóhivatal nincs, a pénzügyőrség kezeli ²⁾).

Zárt városok Budapest és Pozsony. Az előbbiben a borseprő, házi- és vadszárnyasok s vadhus; és mind a két városban bor, bormust és szőlőcefre magasabb adó alá esnek. Azon adótárgyaktól, a melyek fentebbiek között elő nem soroltnak, Budapest és Pozsony városában az I. osztályu adó fizettetik, ugyszinte ezen városok lakosságának megfelelő árszabási osztály szerint szedetik be a fogyasztási adó ³⁾). A fentemlített zárt városokban beszállítási s le- és kirakodási helyek közhirrre tétetnek és jelekkel láttatnak el, más pontokon adóköteles tárgyakat beszállítani tilos ⁴⁾). Zárt városokban az adóköteles tárgyakat a vámhivatalnál mind nemőkre, mind mennyiségőkre be kell jelenteni ⁵⁾). A befizetett adó bárcával nyugtáztatik, ezen adó kifizetése és a szemle befizetése előtt a tárgyak a hivatalból ki nem szállíthatók.

Az utasoknak saját személyükre szükséges, továbbá 2 kornál több fogyasztási adó alá nem eső tárgyak mentesek ⁶⁾). A gőzhajókon hozott tárgyak a parton az illető helyen bejelentendők, még a horgonyozó hajón levő hajószemélyzet által elfogyasztott cikkek is adó alá esnek. A zárt városokon keresztül vitt tárgyaktól az adó akkor nem fizettetik, ha azok mellé kíséret rendeltetik, vagy zár, vagy felügyelet alá vétetik. A szőlősgazdáknak, a kiknek szőlőjük az adóvonalon kívül fekszik, pincéjük pedig az adóvonalon belül fekszik, feltétes adó-

---

¹⁾ 137. §. — ²⁾ 139. §. — ³⁾ min. hiv. összeáll. 140. §. — ⁴⁾ 141. §. — ⁵⁾ 142. §. — ⁶⁾ 143—144. §.

mentesség engedélyezhető (25., 37., 63. §§.) Budapesten a forrásra legfeljebb 2%, seprőre fehér bornál 6%, veresnél 4% adómentes marad ¹⁾).

A kihágások büntetése. Ha a birságot a félle nem fizetné, a kihágás tárgya zálogul szolgál és elárvereztetik. Ha a büntetés elévül is, a fogyasztási adót meg kell fizetni. Az adótárgyak eltitkolásának, kijátszásoknak, valamint valótlan bemonadásoknak büntetése 1—8 annyi összeg, mint a mennyivel a kincstár megkárosított. — Kihágást képez a pénzügyőrnek az üzletbe vagy helyiségbe nem eresztése, a kutatásbani gátlása, az üzleti könyvek elő nem mutatása, és ha a bűnvádi eset fenn nem forog, 10—100 frtig terjedhető birsággal büntetettik. Az adótárgyaknak a pénzügyőri tisztviselő vagy pénzügyőr tudta és engedelmével nélkül szabályellenes eltávolítása vagy megsemmisítése — a tárgy után 4-szeres, terhelő körülmények szerint 8-szoros illeték a büntetés; ha az adóilleték meg nem határozható, 5—200 frtig büntetendő ²⁾). Hivatalos zár megsértése 5—200 frtig büntetettik. A kihágás büntetése 3 év alatt évül el. Ha valaki zárt városokban vagy nyílt helyen is a be nem jelenteni köteles italkészletet a kitűzött idő alatt be nem jelenítené, a még meg nem rótt italkészletét magához, vagy áruhelyiségébe vitetné vagy lezárolt hordókból, boros edényekből bort vétetne ki; ha többet találnak, mint az illető szemle-ívvel vagy bárcával igazolni tud; ha elszállítás végett bejelentett italok helyett szándékosan víz vagy csekélyebb adó alá tartozó folyadék szállítatik; ha az üzlethelyiségben a borban mutatkozó hiányt vízzel pótolja, és a tárgyak bemonadás, bejelentés nélkül vitetnek a városba, vagy az italok zár vagy felügyelet alól el- vagy átvitetnek, vagy helytelen bemonadás történik, vagy nem a kijelölt uton vitetnek a városba, ezek a megcsontított illeték 4—8-szorosaig büntetendő; 4—8-szoros büntetéssel sujtandók következő kihágások, u. m.: ha azon iparüző marhái létszámát kellő időben be nem jelenti, vagy az iparos a

¹⁾ 145—149. §. — ²⁾ 150—156. §.

marha vagy hus átvételénél az adó befizetését vagy az azokban talált hiányt nem igazolja; ha az adó befizetése nélkül az iparosok húst eladnak vagy vágnak ¹⁾. Kisebb, nem szándékos kihágások 1—50 frtig büntettetnek ²⁾. Azon kihágások felett, a melyekben a pénzügyigazgatóságok el nem járhatnak, a kir. törvényszékek illetékesek ³⁾.

1888-ik évi 24-ik törvényczikk.

S z e s z- é s s e r f ő z é s.

Szesz- és serfőzés s kimérés joga a földesurat illette, de főzhettek a jobbágyok és zsellérek is pálinkát az üstbér lefizetése mellett, és a kifőzött pálinkát csak akónként adhatták el. Gabonából nem volt szabad főzni, és csak annyi gabonát használhattak fel főzésre, a mennyi a burgonya élesztésére megkívántatott.

Az úrbériség megszüntetésével az elenyészett földesuri jogok némelyike, a hová az urbéresek által a pálinka-kazánoktól fizetett díj is számítandó — kármentesített. A pálinka- és serfőzési földesuri jog azonban megszüntettetvén, az osztrák kormány a szesz- és serfőzés jogát állami monopoliummá tévé, és adó alá vette.

A magyar törvények visszaállítása után az államháztartás szükségleteinek fedezése végett fenntartatott, s az osztrák törvények szerint kezeltetett, az 1875. törvényhozás által szabályoztatott, az 1884-ik évben módosított, míg az 1888-ik évi törvényhozás által az adó felemelésével új törvény alkottatott. — Célszerűnek tartottam az ide vonatkozó szabályokat röviden közölni.

Égetett szeszes italokat, likörök, puncsessentia, más édesített szeszes folyadékok, arrak, rum, francia pálinka, cognac kilogrammonként 76 frt, más égetett szeszes folyadékok, kevert pálinkafélék 100 kilogrammonként 60 frt fizetendő.

A vonalon belől termelt szesztől a termeléstől terme-

¹⁾ 157—161. §. — ²⁾ 1833; 154. h. — ³⁾ 1871: 56. 1872: 38. 1873: 39.

lési adó, vagy a szesznek hivatalos ellenőrzés alól a szabad forgalomba bocsátásakor fogyasztási adó fizetendő. A termelési adó minden hektoliter és szeszfok (hektoliter fok, alkohol-liter, alkohol) után meghatározott 100 foku szeszmérő szerint 35 kr. fizetendő. A fogyasztási adónak két tétele van, t. i. minden hektoliter (liter) alkohol után 35 kr. és 45 kr.

Ha a szesztermeléssel együtt sajtolt élesztő is készítetik, a termelésnél termelési adó alá eső minden liter alkohol után $2\frac{1}{2}$ kr. fizetendő. A vámvonalon kivitt, valamint ipari, gyógyászati és tudományos célokra vagy főzésre, világításra fordított szesz után fogyasztási adó nem fizettetik. Ipari célokra azonban adómentesen utalt szesz után minden liter alkohol után 3 kr. fizetendő.

A mezőgazdasági szeszfőzdék megfelelő kedvezményben részesíttetnek, hogy így azok érdekei előmozdítottassanak és biztosítottassanak, mert ezeknek üzemi költségei nagyobbak. E szerint

a mezőgazdasági szeszfőzdék, gyártelepükről a fogyasztási adó lefizetése mellett vagy fogyasztási adóval terheltén elszállított minden hektoliter után jutalomban részesíttetnek, mely jutalom 4 hektoliteren felül 7 hektoliterig terjedő átlagos napi alkohol-termelésnél 4 frtot, 2 hektoliteren felül 4 hektoliterig 3 frt és 2 hektoliterig terjedő átlagos alkohol-termelésnél 4 frtot tesz.

Mezőgazdasági szeszfőzdék azok, a melyek a mezőgazdasággal akként vannak összekötve, hogy a szesztermeléshez szükséges anyagokat a mezőgazdaság terményeiből nyerik, kivéven, ha rossz termés miatt azt máshonnan kellének beszerezni, és itt nyert moslékot mint takarmányt, vagy az e moslékon hizott marhának trágyáját a mezőgazdaságnak szolgáltatják. Naponkint szesztermelésüket 7 hektoliterre terjeszthetik ki, s a szeszfőzdével összekötött gazdasághoz tartozó szántóföldek, rétek és legelők területének mennyisége is, mely jelenleg a naponkint termelt szesz, illetőleg a naponkint adózás alá került cefre-edények ürtartalma arányában megvan

szabva, az alkohol-termelés hektáronként 3 liter alkoholt meg nem haladhat. — A szeszfőzdének évi üzleti ideje sept.— okt. vagy novemberben kezdődő 8 havi időtartamra szorítkozzék. — Együttal a mezőgazdasági szeszfőzdekre vonatkozó határozatok a szövetkezetek által üzletben tartott szeszfőzdekre is alkalmazandók, de csak úgy, ha a szövetkezet tagjai mezőgazdaságoknak tulajdonosai vagy haszonbérői. — A ki a szeszfőzdéjét a mezőgazdaságiak közé soroztatni óhajtja, azt, hogy arra igénynyel bír, igényét a pénzügyigazgatóságnak bejelenteni, és a fentebbi feltételeket kimutatni tartozik. E bejelentés legkésőbb 4 héttel nyújtandó be annak az időszaknak kezdete előtt, mely időszakban a kisebb adótételben való részesülés igénybe vétetik, ellenkező esetben figyelembe nem vétetik. 1888. 24. t. c. 7. §.

A serfőzés joga is a földes uri jogok közé tartozott, a mely jog megszűnéséért a földesur némileg kármentesítve lett.

A serfőzés jogát a fogyasztási adótörvények megtartása mellett lehet csak gyakorolni.

Az ugynevezett serfőzési birtokosságok (serfőzési polg. szövetkezetek) azon állítólagos szabadalmaik, hogy bizonyos helyen egyedül és kizárólagosan sört főzhessenek, és nagyban árulhassanak, az az ipartörvénybe ütközvén, ma már nem érvényesíthető.¹⁾

A regale-tulajdonosok és azok bérői részére történt sereladásoknál egyáltalában nincsen a ser mennyisége meghatározva. Másoknak, azaz nem regale-tulajdonosoknak és azok bérőinek tett eladásoknál palacksernek — zárt ládákban elhelyezve — regalementes forgalombahozatala meg nem engedhető.²⁾

---

¹⁾ 1881. Jan. 26. 278. sz. a. belügym. rend. — ²⁾ 1885. Április 21. 20003. sz. a. belügym. rend.

A kereskedők a valamely városba szállított italmennyiségek bejelentésére nem kötelezhetők.¹⁾

A szatócsbolt házon kívülre eladni jogositva van, ha csak regalejogi szempontból az ellen kifogás nem tétetik.²⁾

A hazai serszállítást megszorító intézkedések a honi serregale megvédése szempontjából hozatván, sernek pecsételt üvegekben — zárt ládába foglalva — az ország határán kívüli helyre való regalementes szállítása meg van engedve.³⁾

Ser termelés megadóztatása. A serlé élesztő nélküli folyadék. A serlé készítését a munka kezdete előtt 24 órával kell bejelenteni a pénzügyi hatóságtól pénzen vett iven. — A bejelentés folytán tett vizsgálat után fogyasztási adóbárca állittatik ki, mely 3 példányban szerkesztendő jegyzék mellett az illető pénzügyi közegnek bejelentendő. — Idő előtt történt üst alá gyújtásnál az abban talált viz mint adóköteles tárgy megbírságotlatik. A sermáslás is csak pénzügyigazgatósági engedély mellett készíthető. A törkölyre marhaital, ecet, vagy szeszgyártás végett vizet önteni szabad. A serfőző a pénzügyigazgatóság útján cukor- és hévmérőt szerezni köteles. A serfőzde vállalkozójának kérelmére megengedhető, hogy a vállalkozó költségén más mérő-edény állittasék fel. 1888. t. c. 1. §. A pénzügyér a serlét a hűtő barkákban leeresztés után megvizsgálhatja. A serlének több hűtő barkákban leeresztés esetében a cukortartalom a cukormérő szerint középszámitás útján, — ha pedig a gyűjtő kádakban összeöntetik, az azokban lévő serlé szerint állapittatik meg.

A serlé minden hektoliterjére a cukormérő minden foka után $16\frac{7}{50}$ kr. fizetendő, az adót fokonként utólagosan 8 nap alatt különbeni végrehajtás mellett ki kell fizetni. Az adó csak a serlé elromlása esetében téríttetik meg.

A büntetés tárgyaúl a fokok közötti különbség szolgál. Bíróság alapjaúl a serlé 14 fokosnak vétetik, és ettől szabatik a

¹⁾1885. Jun. 12. 20822. sz. a. belügym. rend. — ²⁾1885. 6245. sz. a. földm. ipar és ker. bel. r. — ³⁾1885. aug. 11. 43277. sz. a. belügym. r.

büntetés, ennél erősebbnek gyártott serlénél a fok szakértő vegyészek által felvett látlelet nyomán állapittatik meg. Husz foknál erősebb serfőzéshez pénzügyigazgatósági engedély kell. Az előleges erjesztés be van végezve, ha az élesztő-ömlés megszűnt; lassu forrásu sernél pedig, ha az élesztő leülepedett s így az erjesztő kádból leereszthető.

A serfőző köteles havonként lezárandó sorkönyvet vezetni, abba minden főzet sert, apadást és fogyatkozást bejegyezni, s azt öt évig gondosan őrizni. — Az üzlethelyiségből erjedés előtt sert kivinni, más épületbe áttenni a pénzügyigazgatóság engedélye nélkül nem szabad.

A hordók számjegyzése, a melyekbe a ser töltendő, vagy eladatni fog, s az anyagnak mind neme, mind mennyisége bejelentendő, s a főzésre került anyag a pénzügyi közeg jelenlétében mérlegezendő.

A birság biztosítékául a kihágás tárgya szolgál, helye van pedig a pénzügyi közegek eljárásának gátlása esetében 10—100 frtig, az adótárgynak megsemmisítésénél 5—100 frt hivatalos zár feltörésénél 5—200 frt; a tettesnek meg nem büntethetése esetében a vállalkozó 2—200 frtot fizet. Iparkönyvek vezetése körüli vétségek felfedezésének lehetlenítése vagy nehezítésénél 5—200 frt. A bejelentés elmulasztása négyszeresétől nyolcszorosaig büntettetik, mint a mennyi a fizetendő adó. A cukormérőt meg nem szerző, a kémszemlét akadályozó 2—200 frt, a cukormérőt meghamisító 5—200 frt; pincekezelés körüli kihágások 10—100 frtig büntettetnek. — Ha az adó-illeték irányadó a birság megszabásánál, a kihágás elkövetése 6 hó, más kihágások egy év alatt évülnek el. Elévülés esetében az adót meg kell fizetni, csak a büntetést nem. A kihágások és vétségek felett a kir. törvényszékek ítélnek.

Egy hó alatt 100 frt adót fizető serfőzsdének — állampapírok, jelzálogi bekeblezések biztosítéka mellett — lassu forrásu ser után 3, álló ser után 6 havi hitel adatik. A hitelt a serfőzés bejelentésekor lehet igénybe venni. A hitelengedély

kétszeri adóhátralék, — vagy végrehajtás esetében az ügynek árverésre jötte esetében szűnik meg.

A seradó megadóztatása körül az a hátrány merült fel, hogy a vámvonalon át kivitt serért annak termelése alkalmával beszedett adó nem teljes összegben térítettett vissza, miáltal a serkivitel fejlődése megakadályoztatott. -- E célból a törvényhozás intézkedett, hogy a) a serlé tekintet nélkül cukortartalmára, a melyből a ser készül, minden hekt. ser után 1 fr 50 kr., b) a kivitel előtti utolsó 6 hónapban termelt serlé legkisebb cukortartalma szerint minden hektoliter ser és e cukortartalom minden foka után $16\frac{7}{10}$ vagy c) a serlének megadóztatott, és ebből készült sernek megvizsgálása által is megállapított teljes cukortartalma szerint: minden hektoliter ser, és e cukortartalom minden foka után $16\frac{7}{10}$ kr. vagy d) a kivitt megelőző hat hónapban termelt serlének és az átlagos cukortartalom minden foka után $16\frac{7}{10}$ kr. Ebben az esetben a serlének, a melyből a kiszállítandó ser készült, legalább is ezzel az átlagos cukortartalommal kell birni.

Ezenfelül a megadóztatott serlé erjedés és raktározás folytán felmerült apadás fejében a fentebbi 4. pont szerint visszatérítendő adó $4\frac{0}{10}$ -a visszafizettetik.

Jövedéki kihágást képez, a) ha a ser helyett más folyadék és nem ser találtatik, vagy ha a kivitelre bejelentett ser szénsavtartalmától megfosztva $2\frac{1}{2}$ foknál csekélyebb cukortartalommal bir, ezen esetekben, annak az összeg 4- egész 8-szorosával, mely fogyasztási adó visszatérítés fejében általában igénybe vétetett — büntettetik. — Midőn az adóvisszatérítés a serlének megadóztatott cukortartalma, vagy a kivitt megelőző utolsó hat hónapban termelt serlének átlagos cukortartalma szerint vétetik igénybe, ha a) a kivitelre bejelentett ser kisebb cukortartalommal biró serléből származik, mint annak birnia kell, melyre az adóvisszatérítési igény állapittatik, azon összeg 4, egész 8-szorosával büntetendő, melynél a kiviteli bejelentés szerint nagyobb adó visszatérítés igényeltetik, mint a milyen a hivatalos vizsgálat szerint járna, b) bár-

mivel vegyítettett is, ha a vizsgálatnál nagyobb eredmény el nem érhetik, mint a mely az eredeti serlének megfelel, ezen esetben minden hektoliter után 10 'frt büntetés szabandó. 1888. t. c. 3. §.

A seradó nyílt községekben megszabatik: évi átalányösszegben, az adóévet megelőző hasonló időszakokban kimért sernek, ez az adótételeknek megfelelőleg, a fél és az adószedésre jogosított között évenként megejtendő szabad egyezkedés útján.

Az év folyama alatt nyitott üzletek és iparvállalatok adóátalánya az évnek hátralevő szakában előreláthatólag kimérendő serhez mérten ugyanazon módon állapittatik meg.

Szabad egyezkedés létre nem jötte esetében — ha mind a két fél az adóátalány szerinti adóztatást kívánja — a kivételre adóbizottság alakittatik, s ha ezen bizottság által megszabott adóátalányt egyik vagy a másik fél elfogadhatónak nem tartja — az erről nyert értesítéstől számítandó 8 nap alatt a tételenkénti adózást az ezen határidőt követő hó 1-től igénybe veheti.

A d ó t é t e l e k szerint adózás alkalmaztatik a sörfőzdei vállalatok, vendéglősök és italmérők (1881 : IV. t. c, 3. §. 7. p.) terhére az adóévben kimért sör után havonként eszközlendő leszámolás alapján, ha az adóátalány szerinti adóztatás létre nem jön, és az adótételek szerinti adóztatást mind a két fél kívánja.¹⁾

Ez esetben az adóköteles fél a beszerzett sert árujegyzékbe venni, és ha a ser 2 hektolitert meghalad, legalább 3 órával a beraktározás előtt ugyanezen szállítási mód mellett, de csekélyebb mennyiségben beszerzettre két órával a beraktározás előtt szóval vagy írásban bejelenteni köteles.²⁾

Ugyanazon adóévben beszerzett cikkek után az esetről-esetre teendő bejelentés alapján szabatik meg, ha a fél ezen adóztatási módot választja.

---

¹⁾ 1883 : 5. t. c. 6. §. II. a. p. — ²⁾ u. o. II. a p.

A bejelentés az adótételek szerinti megadóztatás kezdetkor meglévő készletekről 24 óra alatt, a később beszerzetek 2 hekt. meghaladó sernél mint fent mondatott 3 órával a ser beraktározása előtt, kevesebbnél pedig 2 órával a beraktározás után szóval vagy írásban jelentendő be. A bejelentésről igazolvány állítja tik ki.

Az adóátalány szerinti adóztatásnak van helye, ha az adóév kezdetén az adószedésre jogosított tudva nincs, és az adóztatás az év első napján nem veheti kezdetét, mely azonban 1884-ik évtől kezdve minden év március haván túl nem terjedhet.

Az adótételalól kivétetik az 50 htert meg nem haladó ser. Ha az adóköteles fél, hason adóköteles félnek eladja, vagy zárt városokba szállítja, az eladó a vásárló fél részére az eladási bárcát kiadni, és annak adó végetti bejelentését az eladási bárcára vezetendő igazolvány által 60 nap alatt kimutatni és a sernek elszállítását, ha az 1 hektolitert meghalad, 2 órával a kiszállítás előtt szóval vagy írásban bejelenteni köteles.

Ha oly helyre szállittatik, a melyre ezen törvény nem érvényes, ha a ser 1 hektolitert meghalad, 2 órával, ha meg nem halad, egy órával az adószedésre jogosítottnak szóval vagy írásban bejelenteni köteles, vagy azon sert a bejelentési határidő lejárta előtt, közvetlenül kiszállításukat megelőzőleg természetben az adószedésre jogosított elé állítani, és ezen bejelentési kötelezettségén túl, a nyilvános közlekedési vállalat útján küldött sernek kiszállítását feladási vevénnyel igazolni köteles.¹⁾

A ser minden hektoliterje után 3 frt fogyasztási adó fizettetik.²⁾

¹⁾ 1883. 5. t. c. 7. §.

²⁾ 1887. t. c. XVII. t. cz. 3. §.

Fizetési határidő. Az évi adóátalány nyílt községekben minden hó utolsó napján, az adótételek szerint járó adó pedig havonként minden hó 1-ső napján fizetendő. — Az adótételeknek megfelelőleg az adóévben beszerzett sörre megszabandó adó az ebbeli megadóztatás kezdetekor meglévő készletek után azok bejelentésétől számítandó 8 nap, a később beszerzendő ser után 2 nap alatt fizetendő.

Büntetések. A bejelentéseknek a kellő határidőbeni elmulasztása 2—25 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ezen törvény rendeleteinek megszegése esetében midőn a fogyasztási adó megrövidített vagy a megrövidítés veszélyének kitétetett, ha a pótmegadóztatás alá eső 1 hekt. több ser az adó alól elvonatik, ha a ser beszerzéséről bejelentés nem tétetik, a megrövidített, vagy a megrövidítés veszélyének kitétt adó tizszeres összegétől annak huszszoros összegéig terjedhető birsággal büntetendő. — Ugyanezen büntetéssel büntetendő zárt városokban a sernek bejelentés és adózás nélküli behozatala és valótlán bejelentése. Ha az adó alóli kivétel oly cikkekre nézve vétetik igénybe, melyekre nézve az nem jár. Ajövedéki büntető eljárás alá eső kihágások — u. m. a megrövidített összeg tizszeres összegétől, annak 20-szoros összegéig terjedhető pénzbírság felett a kir. törvényszékek ítélenek. A mulasztások és kisebb kihágások felett, a melyeknél a kincstár megrövidítésére irányzott szándék nem vélelmezhető, első sorban a pénzügyi igazgatóság, másodszorban a pénzügyminiszter határoz.

A vizsgálat és a büntetés elévül, ha a mulasztás vagy kihágás elkövetése óta már egy év elmúlt a nélkül, hogy a vádlott felelősségre vonatott volna.¹⁾

Vadászat.

A vadászat a földesuri jogok egyikét képezi, s az a földtulajdonnak elválaszthatlan tartozéka.

¹ 1883. 5. t. c. 13. §.

A földtulajdonos, vagy a kinek az engedélyt adott, saját 1600 □ öllel számított, s 200 holdból álló birtokán vadászhat, az mindegy akár több határban fekszik a birtok vagy utak, vasutak, csatornák, folyók vagy patakok által hasított is, vagy az 200 holdnál kisebb is, de kertileg műveltetik, vagy árkolattal van elzárva, belső telket, szőlőt, vagy állandó szigeteket képez. Az egy tagban levő 1600 □ öllel számított 50 holdat tevő földbirtokosok a vadászatra egyesülhetnek úgy, hogy a birtokuk a 200 holdat megüsse. 1883: 20. t. c. 1. 2. §§.

Az 50 holdnál kisebb, vagy 50 holdat tevő, de nem egyesült és a község tulajdonát képező területeken a földbirtokosok a községgel együtt a vadászati jogot legalább is 6 évre nyilvános árverés útján bérbe adni kötelesek, ¹⁾ s a jövedelem aránylag osztatik fel, az arány meg nem állapíthatása esetében a közigazg. célokra fordítandó egész jövedelem a községet illeti. — Az egy folytonosságban levő 2000 kataster holdnál nem nagyobb terület egyben adandó ki, különben több 2000 kat. hold részletben is bérbe adható. Az 1883-ik évi 20. t. c. 3. §-át az 1886: 22. t. c. 34. §. hatályon kívül helyezte. Az ily bérszerződés mindig a megyei alispán, törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács jóváhagyása alá terjesztendő. — Egy vagy több birtokos — 1600 □ öllel számítandó nagyobb, erdőterület által körülvett, s így elszigetelt birtokát — a vadászterület birtokosának, vagy haszonbérelőjének haszonbérbe adni,

---

¹⁾ Törvényhatósági joggal bíró városok községi vadászterületei iránt kötött bérszerződések jóváhagyására nem a képviselőtestület hanem a tanács van hivatva; a bérbeadási feltételek megállapítására pedig a képviselőtestület (az érdekelt birtokosokkal) és nem a tanács az illetékes. 1884. 2688. sz. a. belügym. r.

A községi vadászterületek bérbeadása azon képviselőtestületi ülésben, mely a bérbeadás feltételeit meghatározza, nem eszközölhetetik, hanem az árverés napja törvényes határidőre megállapítandó s kellően kihirdetendő 1883: 63863. sz. a. belügym. r.

az viszont haszonbérbe venni köteles, barátságos egyezség létre nem jötte esetében a szolgabíró, rend. tanácscsal bíró városokban a polgármester, törvényhatósági joggal felruházott városokban a kapitány határoz. U. o. 3. §.

A mely községekben a tagosztály még meg nem történt, a közös legelő, erdő és nádasokban, a vadászati jog a községet, a korábbi földesur tulajdonát képezőként pedig a földesurat illeti, habár a volt urbéreseket ezekben faizás vagy egyéb szolgálmat illetik is; irtványokon, bérföldeken és egyéb urbéri természetű földeken a vadászati jog a földesurat illeti. U. o. 4. §.

A mely községekben pedig a tagosztály megtörtént, a volt urbéresek tulajdonában a földesur által fentartott vadászati jog megszűnik, de ha a földesur a vadászati jog fentartásaért akár ingatlanban, akár más módon bármi árt adott, azt a volt urbéresek megváltani tartoznak. U. o. 5. §.

A fővadak által tett kárt azon birtokos vagy haszonbérlő köteles megtéríteni, a kinek vadászterületén a fővad tenyésztetik, de szükséges, hogy a kártétel napjától számítandó nyolc nap alatt a hatóságnak bejelentessék, a vetésekben okozott kárt a termés mennyiség megállapíthatásának idejében kell megbecsülni (tehát nem aratás vagy kaszálás után), a kár vagy természetben, vagy pénzértékben téríthető meg. U. o. 7. §.

Ragadozó és kártékony állatok által tett károk meg nem téríttetnek, mert azok bármikor elpusztíthatók. U. o. 8. §.

A vadászati tilalom tart február hó 1-jétől aug. hó 15-éig. Különösen pedig tilos a vadászat:

szarvas-bikákra okt. 15-től, *dámvad-bikákra* nov. 15-től jul. 15-ig;

*szarvas-, dámvad- és őztehene*kre jan. hó 1-től okt. hó 15-éig;

őzbakra jan. 15-től april 1-ső napjáig;

zergére dec. 15-től aug. 1-ső napjáig, *zergedákra* pedig minden időben;

siket- és nyírfajd-kakasra jan. 1-től márc. 1-ső napjáig, *jércére* minden időben;

császármadarakra jan. hó 1-től, *fácánokra* és *tuzokokra* febr. 1-ső napjától aug. hó 15-éig;

foglyokra január hó 1-ső napjától aug. 1-ső napjáig;

éneklő-madarakra minden időben.

És ezen tilalmi időszak alatt a fent elősorolt állatokat szállítani is tilos ¹⁾.

Minden más madárra február hó 1-től aug. hó 15-ig. Élő kisebb éneklő vagy diszmadarak, tollas vadak, és baromfi (pulykák, hattyuk és pávák kivételével) mindenkor szállíthatók ²⁾. A tilalmi időszak alatt sem a vadak fiait elfogni, sem a madarak fészkeit szándékosan érinteni vagy tojásaikat elszedni nem szabad, kivételnek ez alól azon tulajdonosok vagy bérlők, a kik a tojást ép a vadtenyésztés céljából szedetik. U. o. 9. §.

Tilalmi időszakban az első 14 nap kivételével vadat általában, vagy ha a tilalom csak némely vadra vonatkozik, illet áruolni, venni vagy nyilvános helyiségekben étlapra jegyezni nem szabad. A szarvas, dāmvdabika és tehén, nemkülönben az őzbak és tehén, a fent kitett tilalmi időn kívül is, csak azon esetben szállíthatók, ha azokon a nemző részek láthatóan meghagyattak. Ezen fajú vad szállítmányokat, melyeket ezen rendelkezés ellenére, habár a tilalmi időn kívül is, továbbá ugy ezen, mint egyéb vadszállítmányokat, melyeket a tilalmi időben akarnak postára adni, nem szabad felvenni. A tévedésből felvett vadszállítmányok a helyhatóság közbejöttével lefoglalandók és elárverezendők, a befolyt pénz pedig az árverési jegyzőkönyvvvel együtt az előttes postagazgatósághoz felterjesztendő, mely azt a küldemény feladójának községi előjáróságához átküldi. A helyhatósági község által aláírandó jegyzőkönyvben a lefoglalás oka mindig kö-

¹⁾ 1884. febr. 26. 5386. sz. közm.- és közl. m. r. — ²⁾ Ugyanaz min. rend.

rülményesen megemlítendő. A kerített helyeken bármikor lőhető vadak szállítására ezen rendelet nem vonatkozik, csak-hogy a visszaélések elkerülése végett az ily vadak szállítása a fent kitett tilalmi időszakban a vadászati terület tulajdonosának, bérlőjének a községi előljáróság által láttamozott, a vad faját, nemét és mennyiségét tartalmazó bizonyítványa mellett ¹⁾. (U. o. 10. §.) Kivételnek a vándor- és vizimadarak, de ott, a hol az utóbbiak költenek, a párosodás és a költés időszaka alatt a tilalom reájuk is kiterjed. U. o. 11. §.

Szabad azonban vadászni a tiltott időszak alatt is a seregekben vonuló vadludakra, vadkácsákra, vad- és szelid galambokra, keselyűkre, sasok, solymok, kányák, vércsék, héják és ölyvek minden nemeire, valamint a nagy suholyra, hollókra, szarkákra, varjakra, verebekre, seregélyekre, ez utóbbiakra csak szőlők és gyümölcsösökben. U. o. 12. §.

Ragadozó és kártékony állatokat, mint medvét, farkast, rókát, hiuzt, vadmacskát, nyestet, vaddisznót, borzot, tengeri nyulat, hörcsögöt, ürgét, görényt, menyétet, nyüstöt, vidrát a birtokos saját területén bármikor elpusztíthatja, de csak saját földjén, mint ezt a legf. ítélőszék is kimondotta ²⁾, a vadászatnak bérbeadása esetében is, hajtókkal vagy vadászebekkel vadászni a bérlő beleegyezésével lehet csak. A vad-disznók által okozott nagyobb károk eseteiben a tulajdonosok és bérlők tartoznak azokat lehetőleg pusztítani, erre a közig. bizottság vagy annak elnöke által záros határidő kitűzése mellett figyelmeztetendők. A határidők elmulasztása esetében azoknak pusztítása hivatalból eszközlendő. U. o. 13. §.

¹⁾ 1884. febr. 26. 5386. sz. közmunka- és közl. min. r.

²⁾ „Panaszlottak, kik másnak tilos területén és tilos időben, állítólagos görényfogás végett töröket állítottak fel, az 1872. t. c. 21. §-a értelmében elkövetett vadászati kihágásban nyilváníttatnak vétkesnek;“ „mert: az 1872. VI. t. c. 15 §-ában megnevezett ragadozó vagy kártékony állatokat bármikor elpusztítani mindenkinek csakis a saját földjén szabad.“ (1872. okt. 26-án 5916. sz. a. Cur. hat.)

A köbor ebek és házi macskák a vadászati téren elpusztíthatók. (14. §.)

Szabad időben sem szabad szörmés vagy szárnyas hasznos vadakat törökkel, hálókkel, hurkokkal elfogni vagy megölni a fenyves madarak kivételével, tuzokokat, ólmos esőkben behajtani vagy agyonverni. Tenyésztés céljából csak a vadászat tulajdonosai, bérlői vagy szakértő megbízottjai foghatják be. (15. §.)

A vadászat csak lőfegyverrel vagy lóháton bárminemű vadászebbel gyakorolható. A vetésekben stb. tett kárt a vadászatot gyakorló teljesen megtéríteni tartozik. Másnak a vadászati területére bármifajú ebeket bocsátani nem szabad. A nyájörök ebeik első lábaira térden felül három centiméternyi távolságra lelóggó nehezéket függeszteni tartoznak. U. o. 16. §.

A sebzett vadat idegen területen üzni nem szabad, az átment ebeket a kártérítésig letartóztathatja ott az illető vadászatra jogosult; ezen kárkövetelési joga a le nem tartóztatás esetében is fenmarad. U. o. 17. §.

Fegyver és vadászati adó. 1883. 23. t. c.

Az új fegyver- és vadászati adótörvény több teendőt rótt a községi előljáróságra az előbbi törvényeknél.

Mindenek előtt a községi jegyzőnek kötelessége a községben levő összes egy- és két csövű fegyvereket összeírni, miután a fegyveradót a törvényben kivetteken kívül mindenkinek kell fizetni, a kinek vadászatra használható lőfegyvere van.

Az összeírásnál figyelmeztetni kell a fegyver birtokosát, hogy ezen fegyveradó csak a fegyver birtoklása után fizettetik, de ha azzal vadászni is akar, akkor külön vadászati adót is kell fizetni, és hogy a bejelentésnek a községnél ingyen szerezhető, az adóévet megelőző június hóban az adóköteles által sajátkezüleg aláírt űrlapon kell történni.

A dómentességgel birnak : Az uralkodó család és tagjai, mert ezek sem fegyver-, sem vadászat adót nem fizetnek, továbbá *adómentességgel birnak még*: a közintézetekben, nyilvános gyűjteményekben, közhatóságoknál, vagy emlék, családi ereklyeként őrzött vagy magán fegyvergyűjteményekben használaton kívül lévő régi szerkezetű s kizárólag céllövészetre használt fegyverek, a közös hadsereg, honvédség tisztjei, s legénységének szolgálati, s vadászatra nem használt fegyverei, felesketett erdőtiszteknek és a kir. erdőfelügyelőségi személyzetnek szolgálati használatra rendelt fegyverei, puskamiveseknél és lőfegyverárusoknál eladásra artott fegyverek.

A vadászati adó alól pedig kivételnek; a külhatalmak követei és segédszemélyzetők, ha nem belföldiek, a kik mentességek vadászati ingyen-jegygyel, illetőleg az adómentességről magukat községi bizonyítvánnyal igazolni tartoznak, a vadászterület tulajdonosainak vagy bérlőinek vadászcselédjei, a vadakat gondozó, őrző cselédek, mezei, szöllő, erdőgazdasági csőszök. erdőpásztorok, erdőkerülők, a kik a mentességet fegyveradó igazolvánnyal — a hatóságilag felesketett erdőtisztek, erdőőrök és a kir. erdőfelügyelőség személyzete: — mentességüket eredeti eskübizonyítvánnyal kötelesek igazolni. Az erdészeti szakiskolák hallgatói pedig a vadászati adónak csak felét fizetik.

A vadászterület tulajdonosa vagy bérlője vadászati jegy nélkül is pusztíthatja a dúvadakat, hivatalos vadászatra hivatknak sincs vadászati jegyre szükségük.

A fegyveradó egy csővű fegyvertől 1 frt, két csővűért 2 frt fizetendő.

A vadászati adó összege egész évre 12 frt, de lehet 30 napra is 6 frtéért váltani. Az adóév kezdetét veszi augusztus hó 1-ső napján és végződik következő év július hó 31-ik napján.

A bejelentés mint említve volt, *ürlapon* történik, lehet szóval is bejelenteni és akkor az ürlapot a jegyző tölti ki. A

bejelentésnek, akár a jegyző által töltetik ki, akár a fél maga tölti ki, tartalmazni kell *a)* a vadászatra használható egy- vagy kétszövű fegyverek számát, *b)* a bejelentőnek állandó lakhelyét, *c)* vadászati időtartamot, t. i. egy év vagy 30 nap. Ezen bejelentést a családfő vagy a családtag maga írja alá.

A bejelentések adatai alapján a fentebbi közegek által készített kivetési lajstromok a községházánál 8 napig közszemlére tétetnek ki, hogy a ki sértve érzi magát, felszólalhasson, vagy a mások adójára vagy fegyverek eltitkolására vonatkozó észrevételeit megtehesse. A felszólamlások vagy észrevételek a kir. adófelügyelőhöz adandók be.

A nyolcz nap eltelte után a községi jegyző vagy adóhivatal a kivetett fegyveradóról szóló kivetési íveket július hó 31-éig az adókötelesnek kézbesítse, a kézbesítéstől számítandó 15 nap alatt az adó a községnél, vagy az adóhivatalnál lefizetendő, ellenkezőleg közigazgatási uton — de késedelmi kamatok nélkül — hajtatik be. A teljesített fizetés után fegyveradóigazolvány adatik ki az illetőnek.

A községi jegyző (s adóhivatalok) nyilvántartást vezetnek azokról, *a)* a kik fegyveradót fizetnek, *b)* a kik adómentességgel bírnak, *c)* és azokról, a kik a fegyver- és a vadászati adót a kir. adóhivatalnál fizetik.

A községi előljárók kötelesek felügyelni, hogy az adó lefizetése nélkül senki se tartson fegyvert a községben, a kik pedig tartanak, azok az adófelügyelőnek feljelentendők.

Ha a községi előljárók a fentebb 2 pontban elősorolt teendőiket nem teljesítik, a szolgabíró vagy polgármester által annyszor mennyiszor 5 — 25 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendők, de ez ellen felebbezéssel élhetnek.

A vadászatra vonatkozó jövedéki kihágások a községi előljáróságnál bejelentendők, ezek pedig 3 nap alatt az adófelügyelőt értesíteni tartoznak. (45. §.)

A pénzbírságok $\frac{1}{3}$ -a a bejelentőt, $\frac{1}{3}$ -a a kincstárt, $\frac{1}{3}$ -a azon községet illeti, a hol a kihágás elkövetetett, vagy a hol a fegyver eltitkoló lakik. (49. §.)

1888-ik évi augusztus hó 21. 33477. sz. a. hajómalmi rendszabály.

Bevert karókhoz vagy horgonyhoz kötött hajómalmokra nézve az 1885-ik évi 23. t. c. irányadó. Minden más vizi malom tárgyában felmerült kérdések az 1885. 23. t. c. és az annak alapján kiadott 1885. 46689. sz. a. rendelet szerint bírálandók el. (1. §.) A hajómalmok háromfélék, 1. olyanok, a melyek 1851. jul. hó 15. előtt engedélyeztettek, 2. olyanok, a melyek ezen idő után engedélyeztettek és 3. olyanok, a melyek 1888. nov. hó 1-je után engedélyeztetnek. (2. §)

Az 1-ső pont alattira a jogviszony nem változik, mert a jogosítványuknak reális minősége elismertetett és ha elpusztultak volna is, maga a reá vonatkozó reális jog szabad forgalom tárgyát képezheti. (3. §.)

A 2-ik pont alattiak engedélye az engedélyesnek vagy özvegyének halálaig tart — és így másra át nem ruházható. Lejárt engedélyek az 1885. 23. t. c. 33. §. szerint megújíthatók. (4. §.) Jövőre hajómalmok csak a személyhez kötöten engedélyezhetők. Ily hajómalmok a közforgalom tárgyát nem képezhetik. (5. §)

A reális jogosítványu hajómalmok a társulatok, testületek tulajdonát is képezhetik, de ezek közül a hatósággal szemben felelős személy megnevezendő, különben az engedélyes felelős. A hajómalmi jogosítvány megszűnik: *a*) a reális jogosítványu hajómalmoknál, ha 3 éven át nem működnek (1885: 23. t. c. 36. t. c. alapján, *b*) személyes jogosítványu hajómalmoknál 1. ha a forgalom 3 éven át szünetelt, 2. az engedélyes halálával, ha özvegye nem maradt, 3. ha pedig özvegye maradt, ennek halálával. *c*) ujabb jogosítványu hajómalmoknál 1. ha a hajómalom a meghatározott idő alatt működését meg nem kezdte, 2. ha 3 éven át nem működött, 3. ha az engedély visszavonatot, 4. ha pedig vissza nem vonatott, az engedélyes halálával. (7. §.) A jogosítvány megszűntével a malom kiköttetik és tovább nem működhet. (8. §.)

Az 1867. évi hajómalmi rendszabály szerint még össze nem irt hajómalmoknál a hajómalmi jogosítvány minőségének megállapíthatása végett az összeíró küldöttség az adatokat összeszerezni, vagy a malom tulajdonosát azoknak megszerzésére utasítani köteles. (9. §.)

A hajómalom felállítására engedélyt nyerni vagy a malmot más területre átvinni, másra átiratni kívánó kérvényét az 1885: 23. t. c. 61. §. szerint azon alispánhoz (városokban a polgármesterhez) köteles beadni, a melynek területén a malmot felállítani, vagy oda átvinni szándékozik.

A kérvény ez:

Tekintetes alispán úr!

Az Ipoly folyó mentén malom hiánya miatt több község érdekében — miután azokhoz közel gőzmalom nem létezik — hajómalmot felállítani szándékozom. — Ennek folytán

A) alatt ide mellékelem a vízhelyzeti tervezetet, melyen a folyam sodrának irányában a hajómalmot felállítani szándékozom. — A folyamon hajómalom vagy vízi járművek nem léteznek — B.-Gyarmat határában létezik ugyan kőmalom-épület, de az 5 méter távolra esik az általam felállítani szándékolt malomhelytől.

Azon malomhely, a melyen a malmot felállítani szándékozom — akadályt nem fog képezni, sem a víz emelkedésére okul nem szolgálnd, mert a folyó szélessége a tervezeten látható átméret szerint 10 méter — tehát legszélesebb, a folyó partjai pedig oly emelkedettek, hogy vízáradás esetében sem szolgálhat a malom akadályul.

B) alatt ide mellékelem a molnár iparjogosítványt

C) alatt az erkölcsi bizonyítványt.

Kérem tehát a tek. alispán urat, méltóztassék N. N. község határán átvonuló ipoly folyóban az A) alatti tervezetben megjelölt helyen a hajómalom felállítását engedélyezni. Tisztelettel. Az alispán a törvénybe nem ütköző kérvényt a folyam-mérnöki hivatalnak nyilatkozat végett kiadja. (14. §.)

A tervek és szakértői észrevételeknek közszemlére kitétele s a hirdetmény utjáni értesítés után az eljárás, tárgyalás az 1885: 23. t. c. 163—169. §. szerint történik. (15. §.)

A jogosítvány engedélyezése ellen tett magánjogi, s így a regále tulajdonosok által netán teendő kifogások felett is a felek között az egyezség mindig megkísérlendő. Ha az nem sikerül, azért az engedély megadható, de azon világos megjegyzéssel, hogy az által a magánjogi igények nem érintetnek. Az 1. és 2. foku határozatok a kézbesítéstől számítandó 15 nap alatt felebbezhetők (18. §.)

Ha a hajómalom más tulajdonosra vagy özvegy tulajdonába ment át, az új tulajdonos köteles a változásról szóló okirat keltétől számítandó 30 nap alatt az átiratás végett az alispánhoz vagy polgármesterhez folyamodni. (19. §.)

A folyamodvány ez:

Tekintetes alispán úr!

Az ide A) alá csatolt malomkönyvecske tanúsága szerint Bpest főváros határában a Duna folyón 30. sz. alatt létező személyes jogosítványú hajómalom férjem bold. Szücs András nevére van bejegyezve;

B) alatt mellékelem az esketési bizonyítványt;

C) alatt a férjem elhalálózását igazoló halotti bizonyítványt;

D) alatt a folyammérnöki hivatal bizonyítványát, hogy a hajómalom könyvecske adatai a hajómalom birtokosára és álláshelyére nézve a tényleges állapotnak megfelel.

Kérem tehát a tek. alispán urat, méltóztassék ezen kellő időben beadott folyamodványom alapján a hajómalomnak nevemre leendő átiratása, és a malomkönyvecskébe leendő bevezetés végett intézkedni. Tisztelettel stb.

Az alispán tárgyalás nélkül intézkedik, intézkedését a folyammérnöki hivatal által a folyamfelvigyázó, vagy a hol ez nincs, a községi előljáráóság útján kézbesítetteti. (21. §.)

Az engedély megszűnte iránt az alispán határoz, mely ellen felebbezéssel élhetni.

A tulajdonos a kijelölt helyet a folyammérnöki hivatal engedélye nélkül meg nem változtathatja, s annak áthelyezésére vonatkozó utasításait teljesíteni köteles. (25. §.)

Az egyszer elhagyott malomhely megszűnik, a birtokos malom karóit onnan elvitetni köteles, ellenkezőleg költségére a folyammérnöki hivatal távolítja el. (26. §.) Ezen malomhely annak adható, a ki azért előbb folyamodik. (28. §.)

Szabályozás következtében képződő mederben hajómalmi álláshelyek nem engedélyezhetők. (29. §.)

A hajómalom helyét változtatni szándékozó azt szóval vagy írásban malomkönyvecskéjének melléklése mellett a folyammérnöki hivatalnál kérheti, de ha más törvényhatóság területére kívánja átvinni, kérvényét a 13. §. értelmében az alispánhoz vagy polgármesterhez beadni köteles. (30. §.)

Ha a tulajdonos a kitűzött határidő alatt az egyszeri felszólításra malmát át nem helyezi, — vagy ki nem köti, az ő költségére és veszélyére a folyammérnöki hivatal megkeresésére a közigazgatási hatóság karhalalommal is áthelyezteti vagy kikötteti. (33. §.)

Az őrlő helyek változtatása esetében az áthelyezés ellen magánjogi alapon tett kifogás folytán a 16. §. szerint kell eljárni. (35. §.)

A folyammérnöki hivatalnak az áthelyezésre vonatkozó határozata ellen a közm. és közl. m. kir. ministeriumhoz lehet folyamodni, mi azonban halasztó hatálylyal nem bir akkor, ha az áthelyezést sürgősen a vizi közlekedés, vagy a partok és a meder gyors megvédése igényli. A határozat indokolandó, és kimondandó, hogy felebbezésnek csak birtokon kívül van helye. (36. §.)

Hajómalmok nyilvántartása. Minden folyammérnöki hivatalnál a főnök felelőssége mellett főkönyv vezetendő, melyben a malmok törvényhatóságunkint és községünkint nyilvántartandók. Ezen könyvet a ministeri megbizott, kerületi, hajózási

felügyelő, biztos, alispán (polgármester) megvizsgálhatja, vagy megvizsgáltathatja, és a malomkönyvecske adataival összehasonlíthatja. (38. §)

A megtelt malomkönyvecske helyett a folyammérnöki hivatal új könyveskét állít ki.

A felügyeletet a folyamfelvigyázók, s ha ezek nincsenek a községi előljáróság gyakorolja.

A malmok rendszeresen karokhoz köthetők vagy azokra horgonyok alkalmazandók, malomkosarakat vagy egyéb bekötési módokat nem szabad használni. (59. §.)

Hol hajók járnak a part mentén, minden malom, a malomrévekben pedig az első és utolsó hajó lámpával látandó el, ott azonban nem, a hol a hajózás nem gyakoroltatik. (60. §.)

Minden hajómalom tulajdonos köteles a malom számát s a tulajdonos nevét tartalmazó táblát malmának mindkét oldalára kifüggeszteni. (61. §.)

Az egy község határában lévő malmokat felülről lefelé kezdve az utolsóig meg kell számozni. (61. §.)

Hajózási rendszabály.

Hatósági engedélyen kívül hajólevéllel is kell birni az illetőnek. (1866. ápril 21. közm. s közl. m. r.) A hajót csak okleveles hajósok vezethetik. Hajóslevél és engedély csak 3 évi gyakorlat s letett vizsga után nyerhető el. A hajóvezetőnek legalább 21, a hajóslegényeknek legalább 18 éveseknek és a hajóslegényeknek szolgálati könyvvel ellátva kell lenni. A hidtulajdonosok kötelesek azt naponként kétszer kinyitni, s a nemzeti lobogót menetközben napkeltétől napnyugotig, ünnepeken pedig reggeli 6 órától napnyugotig felhuzva tartani. Éjjel mind a hajó, mind a hajózási eszközök kivilágítandók. A vízfolyással evező hajót pedig minden gőzös kikerülni tartozik.

A hajóvezető az elsülyedt tárgyat szemmel tartani köteles, azt éjjel fehér fényű lámpával kivilágítani, és csak annyi

erhet szabad rakni a ladikokra és a dereglyékre, hogy azok egy lábnnyira a vízből kiálljanak. A kiszállási hely a hid nélküli állomásokon nappal lobogóval, éjjel fehérfényű lámpával világítandó ki.

Lefelé menő gőzhajókon éjjel 3, felfelé menőkön 2, legalább 1500 öl távolra világító fehérfényű lámpának kell égni. Minden magángőzös vontatóhajójának végén pedig kékfényű lámpa égjen.

Veszélyt előidézhető ködös időben, zivatarban mérsékelten járjon minden gőzös, menetközben minden harmadik lépésben füttyüljön, más hajók, tutajok, kürtölés, kiabálás vagy üszökcsoválással adjanak jelt. Ha a hidnak egy szárnya nyitattik fel a hajó átmenetele végett, akkor éjjel a fehér lámpa fölé vöröset, nappal felfelé menetkor az árbocra fehér, lemenetkor kék zászlót, ha pedig mind a két hidszárnyat kell kinyitni, a lobogók az árboc fél magassága fölé, a fehér lámpa fölé pedig két vörös lámpa teendő. A tutajok, talpak s szálfáknak 8 ölnél szélessebbeknek, 46 öl hosszabbaknak, a kormánylapátok beszámításával lenni nem szabad; a gerendáknak a szálfákon kívül kell állani. Tíz ölnél szélesebb és 3—20 ölnél hosszabb tutajon 4 erős evezőegyént kell alkalmazni. Azoknak 60—70 öl távolban kell egymás után járni. Két tutajnak egymás mellett vagy egymáshoz kötve nem szabad járni. Azoknak éjjel ködben, vagy ha a víz a partszínét meghaladta, járni nem szabad. Éjjel örtüzzel világítandók meg. — A vállalat élén az igazgatóság áll.

A vízhasználatról. 1885. 23. t. c.

A szabad rendelkezés alatt álló vizekről.

A vizeknek két osztályzata van, és pedig oly vizek, amelyekre a vízhasználat legalább nagyban és egészben a hatóság befolyása nélkül szabadon történik, és oly vizek, amelyek használata felett a hatóság intézkedik.

A hatóság befolyása nélkül használható vizek a birtokon levő forrás vagy talajvíz, a birtokosnak szabad rendelkezése

alatt áll birtokáról való lefolyásáig, de mihelyt lefolyik, ezen lefolyás felett már a hatóság intézkedik.

A szabad rendelkezési jog tehát korlátlan és csak két irányban szorítható meg, egyrészt szerzett jogok által, másrészt természetes szükség által követelt használatoknál. A szerzett jogok ismét kétféleképp hatnak a víz feletti szabad rendelkezésre; a birtokos területén magán tényleg, habár elbirtoklás által is szerzett jogok jövőre is fentartatnak. Az idegen birtokon vagy is az illető területén kívül szerzett jogok is megszoríthatják a víz feletti szabad rendelkezést, mert ha valaki a lefolyt vizen akár eddig tényleg birt vizhasználattal, akár a törvény értelmében szerez ily vizhasználatot, ezen jogától meg nem fosztható, vagy jogában nem korlátozható az által, hogy más a vizet felfogja, vagy oly mérvben használja, hogy azáltal jogaiban sértessék. (1885. 23. t. c. 11. §.)

A szabad rendelkezés még szükség esetében is korlátozható, de csak úgy, ha az a nélkülözhetlen állapotokra vonatkozik, ivás, itatás, házi célokra, p. o. főzésre — de a tulajdonos kártalanítása mellett. Rendkívüli szükség, vagy tűzvész esetében oltási célokra vagy árvíz esetében védelem tekintetéből a hatóság] által igénybe vehetők. — A birtokos mindenféle vizimunkálatokat végezhet; s külterületén a más kuttól, tavaktól, forrásoktól, vízcsatornáktól és hasonló művektől 15, belterületen a házaktól 3 méter távolságra kutak áshatók, ellenkezőleg ásott kutak a fél kérelmére betömendőek.

Fúrásokat, gallériákat, artézi kutakat készíttetni, csak a más által gyakorolt vizhasználatainak csökkenése vagy megszűnése vagy apadása nélkül szabad, és a fentemlített kutaktól, tavaktól stb. és meglevő művektől, épületektől, vasutaktól, kőutaktól 40 méternél kisebb távolságban csak hatósági engedély mellett lehet, és ha engedély nélkül még is megtörténnék, az érdekelt fél kérelmére megszüntetendőek. (15. §.) Az, ki e távolságon belől forrásokat nyit, gallériákat vagy artézi kutat csináltat — 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

(184. §.) Minthogy a föld alatt elvonuló vizerek több birtok alatt elágaznak, így tulajdonképen nem egy földbirtok tartozékai, — vízhasználatra szerzett jogok pedig új használatok által károsulhatnak, a vízi művek által pedig messze vidékről lehet a használt vizet elvonni; mint a tulajdon, mind rendőri szempontból a kellő távolságot meg kell tartani.

Ásvány- és gyógyforrásokra, mint esetleg az országos és nemzetközi kereskedelemre és értékesítésre alkalmas vizek forrása biztosítandó az által, hogy a tulajdonos kérelmére szakértőleg az érdeklettek meghallgatásával a földm. és keresked. miniszter a helyi viszonyoknak megfelelő védterületet jelöl ki, hogy így a forrás se minőségében, se mennyiségében veszélyeztetve ne legyen, és ha megis veszélyeztetnék — az érdekelt fél kérelmére a munkálatok megszüntetendők (16. §.). A védterületen belől fuvarokat eszközölő 300 frtig megbüntethető. (184. §.)

Sótartalmu vizekre a só-egyedárusági, ásványtartalmu vizekre pedig a bányatörvények kötelezők. (17. §.)

A h a t ó s á g i r e n d e l k e z é s a l a t t á l l ó v i z e k r ől.

A forrás-, talajvizből vagy csapadékból álló vizeken kívül más vizek használata felett a hatóság s a törvény intézkedései irányadók. (17. §.). A hajózásra a folyamrendőri (18. §.), fuvarozásra és fa-usztatásra az 1879: 31. t. c. foglalt erdő-törvény szabályai kötelezők.

A hajózás, tutajozás, fa-usztatás akadály nélkül kompot, révet, saját területén saját céljaira hatósági engedély nélkül mindenki állithat fel. (21. §.). A halászatra a fennálló, bányavizekre a bányatörvények alkalmazandók. (23. §.)

A vizeknek, a közegészségre, haltenyésztésre, iparra, általában más célokra ártalmas anyagokkal megfertőzése tilos. De minthogy az iparnak sok esetben teljes lehetetlen a megfertőzött víz elvezetése nélkül dolgozni, mert így az iparág folytatását teljesen megghiusítaná, az iránt, hogy a gyárakból, bányákból, más vállalatokból a hulladékok és megfer-

tőzött vizek más vizekbe bocsáthatók legyenek, a közegészség követelményei, és a fennálló szabályok tekintetbe vételével a hatóság intézkedik. (24. §.). A vizeket ártalmas anyagokkal megfertőztető, a mennyiben az 1879: 40. t. c. 105. §. nem ütközik ¹⁾, (185. §. 1. p.) 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A vizet csak hatósági engedély mellett lehet használni. Engedély nélkül csak a házi szükségletre, ültetvények öntözésére vizet meríteni, itatni, mosatni, usztatni, fürdeni a hatóság által kijelölt helyen lehet; a gépek és mesterséges készülékekhez való vízhasználatra hatósági engedély kell. (25. §.) A ki szabadnak nyilvánított vízhasználatot nem a kijelölt helyen, s nem a szabályok értelmében gyakorolja, 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. (185. §. 2. p.). A vízhasználatra jogosult a meder egész szélességének elfoglalásának esetében, a halászat érdekében haleresztőt, vagy hal-létrát tartozik alkalmazni. (26. §.). Víz a hajózás, tutajozás és fa-usztatás sérelme nélkül lehet használni. (27. §.)

A vízhasználatok engedélyezésénél a törvény a gazdasági érdeket tüzi ki főelvül. Egyenlő viszonyok vagy egyenlő jelentőségű vállalatok között a parti birtokosok birnak elsőbbséggel, ezek után a vízfolyás fenntartásához járulók, ezek után más birtokosok. Egyenlő körülmények között a vízfolyás mentén feljebb fekvő az alsóbbat megelőzi. (28. §.)

A vízrendezések és lecsapolások — engedélyezhetők még, a vízhasználatok korlátozása vagy megszüntetése eseteiben is, midőn azokat a munkálatok keresztülvitele igényli — de a korlátozott fél teljes kártalanítása mellett. (29. §.)

Az ipari célra való vízhasználat kártalanítás nélkül (a

---

¹⁾ Az 1879: 40. t. c. 105. §. így szól: A ki az emberek használatára szolgáló kútba, vízvezetékbe vagy forrásba ronda, vagy undorító tárgyat dob, 3 napig terjedhető elzárással büntetetik. — A ki pedig közhasználatban levő kútban, vízvezetékben, vagy forrásban szándékosan akként ront meg, hogy a vize élvezhetlenné válik, vagy használhatósága félbeszakadt, 15 napig terjedhető elzárással és 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

vizhasználat folytonosságát igénylő iparvállalatok kivételével, mint kohóknál) öntözésre engedélyezhető, ha az öntözés szombat este 9 órától hétfőn reggeli 3 óráig tart, ha a vízkivitel rendes és állandó művek segélyével történik, és a zsilipet vagy tilót e teendőkkel megbízott felügyelő nyitja ki és zárja be. (30. §.)

De sokszor az említett vasárnapi öntözés az illető gazdaságra nem elegendő — az iparvállalat szüneteléséérti kárpótlás mellett 30 évre kérendő engedély megadandó. (31. §.)

Ha a vízhasználatra berendezett művek átalakítása által, az eredeti vállalat veszélyeztetése nélkül vízfelesleg nyerhető, a használatra az engedély megadható, az átalakításnál való szünetelésért, vagy egyéb hátrányokért való kárpótlás és átalakítás költségeinek viselése mellett. (32. §.)

A beállott vízhiányt a víz használatához legujabb jogosítvánnyal bíró, vagy egyenlő körülmények között a vizet utólszor használó köteles viselni. (34. §.)

Kizárólag személyhez nem kötött vízhasználati engedélyt a terület vagy a vízi mű birtokosa gyakorolja. A személyváltozás a vízi könyvbeni bejegyzés végett bejelentendő. (35. §.) A vízhasználati engedélyek megszűnésére nézve a törvény főelve az, hogy a vizek a legnagyobb mérvben felhasználtsanak, tehát mindazon esetekben, a melyekben az engedélylyel bíró hibája miatt a vizet kellően fel nem használja, vízhasználati jogosultsága megszűnjék, s a vízhasználat mások részére is lehetővé tétessék, ez okból, a ki a vízhasználatra szükséges berendezést a kitűzött időben el nem készíti, vagy vállalatát 3 éven át nem működteti, vagy az engedély ideje lejár, vagy az visszavonatik, — az engedélytől elesik. (36. §.)

Saját használatára más birtokán vízvezető árkot, csatornát fenntartó árokból a vízhasználatra hatósági engedélyt nyerhet akkor, ha az által a vízvezeték eredeti célja, tehát egy más engedély alapján szerzett jog nem veszélyeztetik, és hogy az új engedélyes is az eredeti munkálatok és azok fenntartásának, és netáni változtatások költségeihez azon arány-

ban járuljon, a mely arányban ő az eredeti használóhoz viszonyítva hasznót húz. (37. §.)

Vizfolyásból vizelvezetést csak hatóságilag megállapított művek, illetőleg berendezések által szabad eszközölni. (38. §.), abból hatósági engedély nélkül vizet elvezető 300 frtig büntethető. (184. §.)

A vízmérték a tizedes rendszer szerint tized, század, ezeredrészekre van beosztva, a vízhasználatnál a víz mérésére mértékegységül a modulus (vízmérték) szolgál, ez ugyanis oly víztömeg, mely egy másodpercben száz liter mennyiségben foly. (39. §.)

A vízi munkálatokról.

A törvény főcélja, hogy a vízi munkálatok használata ne veszélyeztessék, és hogy a víz romboló erejének meggátlására szükséges munkálatokat és berendezéseket a birtokosok területeiken tünni tartozzanak, hogy így a víz legjobban kihasználhassék és gazdaságosan berendeztessék. Ezért kötelességévé teszi a part-birtokosoknak a meder és partok jókarbantartását, a költségekhez köteles aránylagos hozzájárulást, mely arányt a hatóság határozza meg. (40. §.) A ki a fent előadott kötelességét nem teljesíti, 100 frtig terjedhető pénzbírsággal büntetendő. (185. §. 3. p.). Megengedi a törvény engedély nélkül is a birtokosoknak saját partjaik védelmére és biztosítására, a part és meder tisztítására szükséges munkálatokat — ha azonban azok károsoknak bizonyulnak be, záros határidő alatt saját költségükön átalakítani tartoznak. (41. §.) Ily munkálatokat hatósági engedély nélkül létesítő, 300 frtig büntethető. (184. §. 3. p.).

A víz természetes lefolyását akadályozó vagy megváltoztató — az engedély okirat határozatainak meg nem felelő — munkálatokra, átalakításokra hatósági engedély kell. (42. §.). Hogy ha a vízrendezési és lecsapolási munkálatok által idegen földbirtok értéke növekedik, a munkálat létesítője az idegen terület birtokosát a költségek aránylagos átvállalására szoríthatja, e követelés azonban 5 év alatt elévül,

a hozzájárulási kötelezettségét és mérvét a hatóság állapítja meg. (43. §.)

Ha idegen területek berendezését más területek is saját területük javítására felhasználják, ezek birtokosai a vállalatba leendő felvételüket az előszabott feltételek alatt (37. §.) követelhetik. Mert ha helyesen tervezett művet a szomszédok bármi okból nem támogatnák, azt eszközöltetheti, mert a költségek aránylagos fedezése által biztosítva van. (44. §.)

Országos határt képző, — hajózható, tutajozható folyók szabályozását, medreik tisztítását s partjainak védelmét az állam bármikor eszközöltetheti. (45. §.). Ezen folyók szabályozása oly országos közgazdasági érdeket képez, hogy az államnak beavatkozása szükséges. Ha az ily állami kezelés alatt álló (előbb előadott) folyók mentén keletkezett társulatok a szakadozó partokat biztosítani akarnák, és az erre szükséges építkezéseket a min. által jóváhagyott terv szerint létesítetik, ezen költségekhez az állam legfeljebb egyharmad részzel járul hozzá. (46. §.)

Ármentesített területeken az ártéri birtokosok tartoznak arról gondoskodni, hogy a magasabb területekről lefolyó vizeknek legcélszerűbb lefolyása biztosíttassék. (47. §.). Mint-hogy a lefolyó felső vizeknek letolulása erőszakos is lehet, és veszélyessé is válhat, az ármentesítési terület tulajdonosai, illetőleg a társulatok a keletkező eső, hó és folyóvizeknek a töltés mögötti elzárását, a folyó vízállásnak hatóságilag eszköz-lendő leereszthetőségig — követelhetik. Ezen munkálatok elkészítése iránt az érdekeltek kérelmére a hatóságok intézkedni kötelesek. (48. §.)

A töltések közé fogott folyóknál, a fakadó és szivárgó vizek ellen való védelemre szükséges területeken a min. által megállapított művelési módok alkalmazhatók, és ha a területnek fáktól, növényektől és más anyagoktól való megtisztítása a víz szabadabb lefolyása végett szükséges volna; a tisztítás költségeit, valamint a művelési mód megváltoztatása miatti értékesökkenést azok tartoznak megtéríteni, a kik-

nek érdekében történt. A kivágott fák és anyagok azonban az illető terület tulajdonosait illeti. (49. §) A fent előadott művelési módoktól eltérő 300 frtig megbírságozható (184. §. 4. p.).

Ha a vízi mű által másokra káros változások állanak be — a vízi mű tulajdonosa a kártérítésen felül a vízi művet saját költségén átalakítani köteles. (50. §.)

Miután nemcsak a vízi művek, hanem főképp utak és vasutak azon részei, a melyek viz eken vezetnek át, a hidak keskeny nyílásaik következtében a vizek lefolyására oly hatással lehetnek, mint más berendezések, tehát az utak, vasutak — tulajdonosai alkalmas munkálatokat, — ha a vizek elégtelensége az előbbi vízi munkálatok következtében keletkezett — saját költségükön záros határidő alatt foganatosítani kötelesek. (51. §.)

A vízmű tulajdonosa köteles arról is gondoskodni, hogy a vízszin az engedély-okiratban meghatározott legmagasabb, vagy legalacsonyabb álláson túl ne emelkedjen, illetőleg ne süllyedjen. A vízmű tulajdonosa által felelősség terhe mellett megőrzendők a legmagasabb és legalacsonyabb — a hatóság által a vízmű tulajdonosa költségén felállított jelzők. (52. §). Az engedély-okiratban megállapított legmagasabb vagy legalacsonyabb vízszint meg nem tartó, 300 frtig megbírságozható. (184. §. 5. p.). Az engedély-okirat meghatározza a távolságot is, meddig köteles a vízhasználatra jogosított a vízfolyás medrét, partjait és töltéseit a duzzasztás visszahatásáig jó karban tartani. (53. §.). A hatóságilag megjelelt távolságig a medret, partot és töltéseket jó karban nem tartó 100 frtig terjedhető pénzbürséggel büntettedik. (185. §. 5. p.). A vízmagasság meghatározására szolgáló jelek alakját, és az erre vonatkozó eljárást a földm. és keresked. miniszter a közlekedésügyi miniszterrel egyetértőleg rendeleti uton állapítja meg. (54. §.)

A vízmosások fejlődésére alkalmas területeken, ezek birtokosai a hatóság által e célra rendelt gátakat, fonásokat,

beültetéseket záros határidő alatt tartoznak tenni, nagyobb munkálatoknál azok is kötelesek a költséget viselni, a kik a javításból hasznot huznak, illetőleg a károk által veszélyeztetve vannak. (55. §.). A vizmosások meggátlására elrendelt munkálatokat záros határidő alatt nem eszközölő, 300 frtig meghírságholható. (184. §.)

A vizmosások meggátlására szükséges kisajátítás az 1881: XLI. 1. §. szerint történik.

Vizi szolgalmak.

A tulajdonnak alkalmas megszorítása, illetőleg a szolgalmak megállapítása a vizek lefolyásánál, a melyet a tulajdonos türni köteles — szükséges volt. A magasabban fekvő terület birtokosa ezt a szolgalmat az alsóbb területre nézve a természetes lefolyás módosítása által súlyosabbá nem változtathatja. (57. §.)

A viz által összehordott s a viz lefolyását gátló tárgyak által kárt szenvedő birtokosok a terület birtokosától a gátló tárgyak eltávolításának megengedését, vagy általa teendő eltávolítását követelhetik. (58. §.)

Előleges kártalanítás mellett a birtokos hatósági engedély alapján birtokán — a házak, ndvarok, és kertek kivételével — a viz átvezetését vagy levezetését, s minden a cél elérésére szükséges munkálatok megtételét, a szolgalom megállapítása alkalmával kijelelt uton a vízhez járást, a szükséges tisztítást, javítások eszközölését megengedni köteles, de ezért követelheti a területén átvezető csatornának vagy ároknak tisztán és jó karban tartását. (60. §.)

A kártérítési összeget képezi: a) az elfoglalandó terület becsértéke, b) a becsértéknek ehhez hozzászámított egy ötöde, a birtokon fekvő terhek (kárpótlása), c) az épületeken, függő terméseken és ültetvényeken okozott károk megtérítése, s a terület szétdarabolása, vagy más romlás által történt hátrányok megtérítése.

A szolgálat a vízhasználati jogosítvánnyal egyszerre szűnik meg. A vízvezetéknek 3 év alatt való nem használása esetében a terület tulajdonosa a szolgálat megszüntetését a határidő előtt is követelheti, és ekkor tartozik a szolgálatra jogosított költségén a vízvezeték eltávolítani, a hatóság által legalább 2 óra megállapítandó határidő alatt; ellenkezőleg az a terület tulajdonosáé leendő, és a kártalanítási összegből semmit sem köteles visszafizetni. (62. §.). A vízhasználatra jogosított a közlekedésre szükséges átjárókat, hidakat, vagy átereszeket a szolgálat megállapításakor elkészíteni és jó karban tartani köteles. (63. §.). A ki a terhére eső átjárókat, hidakat vagy átereszeket fel nem építi és jó karban nem tartja, 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. (185. §. 5. p.). Ott, a hol már vízvezető árok van, a telek tulajdonosa új árok nyitását megakadályozhatja, ha az első árok a célnak megfelelő. (64. §.). Mindazon építkezéseknél és berendezéseknél, melyek akár szabályozás, akár védekezés, akár használat szempontjából készülnek, a mederbeni létesítésért, vagy a meder elfoglalásáért kárpótlást követelni nem szabad; a vízi műveknek a mederbeni létesítését, illetőleg abba építését megengedni köteles, ezen munkálatoknál nyert anyagon a vállalkozók osztozkodnak. A beépített művek az illető építtető tulajdona maradnak. (65. §.)

A parti birtokos kártalanítás nélkül köteles: 1. A tutajozható folyók mentén a vontatásra alkalmas utat átengedni, és 2. a hajók és tutajok kikötését hatóságilag megjelölt helyen megengedni. 3. A fa-usztatásra jogosultaknak és munkásaiknak közvetlen a víz partján fekvő földeken a szabad átjárást megengedni. 4. A vízhez való férést megengedni tartozik. — Veszély esetében a hajók, tutajok bárhol kiköthetnek, kirakodhatnak, és partra vontathatók, de a parti birtokosnak a netán okozott kár megtérítendő. (66. §.). A megállapított szolgálat gyakorlását meg nem engedő, vagy akadályozó birtokos 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. (185. §. 6. p.)

Vontató utaknak áthelyezése folytán, vagy új utakra szükséges területekért a terület tulajdonosa kártalanítandó. (67. §.)

V á s á r.

A vásárjog csak kivételes jog, és nincs a birtok tulajdonjogával egybekötve, mert az szorosan véve sem a kir. kisebb haszonvételek, sem a földesúri jogokhoz nem tartozván, a volt földesurak által kir. kiváltság, szabadalom vagy 100 évi elévülés alapján gyakorolhatók.

Most az országos és heti vásárokat a földmivelési, ipar és kereskedelmi miniszterium engedélyezi. Mielőtt azonban az engedélyt megadná, az illető kereskedelmi és iparkamara véleményét meghallgatja. Új vásárok csakis községeknek adományoztatnak.¹⁾ A vásár engedélyezése alkalmával a jogosult községnek, ha kívánja, mérsékelt helypénzszedés engedtetik. Az illető tariffa helybenhagyás végett szintén a miniszteriumhoz felterjesztendő.

Ha valamely országos vásár sikere egy, az illető határnapra eső ünnep vagy bármely más előre tudott akadályozó körülmény által kockáztatva látszanék, úgy a vásárnak más időpontra való áthelyezése előlegesen kérendő. A pótvásárookra vonatkozólag a miniszter azokat csak egyes meghatározott vásárok helyett engedélyezi, oly esetekben, ha ez utóbbiak valamely rendkívüli akadályok következtében meg nem tartathattak. Az ily vásár áttételi, illetve pótvásár iránti, kelően felszerelt, még pedig maga a vásárjogosult, nem pedig a vásárdíjszedési jog bérlője által beadandó folyamodványok, — miután a kérelem érdemében a szomszédos vásárjogosult községek is kihallgattattak, kellő közhirrététel tekintetéből, legalább három héttel az áthelyezendő régi, illetve a kérelmezett

¹⁾ 1877. 14626. sz. a. földm., ip. és keresk. m.

új határnap előtt terjesztendők fel. 1877. 20019. sz. földm. ip. és keresk. m.

Vásári helypénz a heti vásáron kívüli napokon is szedhető. 1877. 17575. sz. földm. m. r.

A vásári helypénz fizetése alól a nemesek sincsenek kivéve, mert a vásári helypénz, mint a polgárok által bizonyos közintézmény használatáért esetről-esetre fizetett díj kétségtelenül közteher jellegével bír, és az 1848. 8. t. c. azon intézkedése, mely szerint az ország lakosai minden közterheket különbség nélkül egyenlően és aránylagosan viselik, ezen díj fizetésére is okvetlenül alkalmazandó. Az ország nemesei tehát az ősi gyakorlat privilegiuma alapján ily helypénzmentességet nem igényelhetnek, mert e privilegiumot az idézett törvény megszüntette, és azon körülmény, hogy a nemesek esetleg itt-ott a mentességnek gyakorlatában maradtak, nem korlátozhatja a törvény által megállapított elvet; ellenkezőleg ezen gyakorlat ép úgy törvényellenes, mint minden más mentesség is, mely bármely állami, törvényhatósági vagy községi pénztárba akár adó, akár díj képében fizetendő közteher alól a nemesek előnyére adatnék. 1878. 25514. sz. a. földm. m. r.

A vásári helypénz minden, a vásártért elfoglaló s eladásra hozott tárgy után, s így minden oda hajtott darab marha után is szedetik, akár eladatik a vásár alatt, akár nem. 1877. 9556. földmivel. m. r

Az áthelyezési folyamodványra nézve a törvény azt rendeli, hogy rendes vásárnapok, akár kivételes, akár végleges áthelyezése eseteiben az illető folyamodvány mindig az illetékes törvényhatóságokhoz beadandó, és ez köteles a szomszéd vásárjogosítottak kihallgatása után a föld., ip. és kereskedelmi miniszteriumhoz felterjesztendő jelentésében határozottan nyilatkozni arra nézve, hogy a kérelmezett újabb vásárnap által a szomszéd vásárjogosítottak igényei nincsenek-e, vagy egyáltalában mennyiben vannak érintve? 1870. dec. 11.

A vásárok engedélyezésénél a szomszédos vásárjogosul-

tak nem mellőzhetők.¹⁾ És a vásárra jövők a szabályrendeletet megtartani kötelesek.²⁾

Minden iparosnak joga van akár maga, akár mások által készített iparcikkeit lakhelyén országos vásárokon eladni vagy eladatni, heti vásárokon pedig csak a helybeli iparosoknak van joguk ezeket árulni. 1887.³⁾

V á m- é s r é v j o g.

A vám- és révjog oly kiváltságos jog, melynél fogva a tulajdonos a költségén épített hidon, vagy átjáró kompokon járóktól személy, szekér, majd marhaszám szerint a felsőség által szabályozott hid-, vám- vagy révjogot szedheti.

1) A vásárok engedélyezése, azok határnapjainak áttétele s a pótvásárok tarthatása iránti kérvények tárgyában mindig a szomszédos vásárjogosult községek is meghallgatandók. 1877. 10900 földm. m. r.

Országos vásárok évenként változás alá eső határnapokra, mozgó ünnepekre többé nem engedélyeztetnek. 1878. 22317. sz. a. földm. m. r.

2) A vásárjogosult községnek van ugyan joga az adásvevésre bizonyos utcákat és tereket kijelölni, és ezeken kívül nyilvános, s a község tulajdonát képező tereken a vásártartást megtiltani, azt még sem lehet megakadályozni, hogy a termény-eladók a kereskedők tereit s udvarait fel ne keressék s velők alkudozásba ne bocsátkozzanak. Ennélfogva egy esetben a szabályrendelet a miniszterium által akként lett módosítva, hogy az eladó tengelyen beszállított terményeit a kereskedő tulajdonát képező területre is hozhatja, hol a vásárlás az illető kereskedő részéről akadálytalanul s büntetlenül megtörténhetik. 1877. 11789. sz. a. földm. m. r.

3) Országos s heti vásárokon elővásárlási tilalmaknak nincs helye, miért is érvényen kívül helyezendő egy alispáni azon rendelet, miszerint a kofák s üzérek bizonyos meghatározott óra előtti vásárlástól eltiltattak. 1878. okt. 19. földm. m. r.

Az országos s heti vásárok helyeire induló s terménynyel vagy más árukkal rakott kocsiknak a közbéeső községek vásárterein vagy utcáin való megállapodása, hogy ott árucikkeiket kirakják s áruba bocsássák, egyszóval hogy ott rendszeres adásvevést üzzenek, mint a vásári jog kijátszása, meg nem engedhető. 1877. 7287. sz. földm. m. r.

A vám- és révjog gyakorolhatására az engedélyt a miniszterium adja meg.

A vámtulajdonos köteles az utakat, hidakat, réveket, hajókat, a melyeknek használhatásáért vámot szed, jó karban tartani, és ha ezt elmulasztja, annak helyreállítására pénzbüntetés alatt szorítható — azáltal netán történt kárért kártérítéssel tartozik.

A vámpénz csak a szekér és marha után szedhető, a gyalog embert vámfizetésre kötelezni nem lehet, kivéven a kompokoni átjárásokat, mert itt minden utas köteles fizetni.

Kompot, révet saját területén saját céljaira mindenki állíthat fel hatósági engedély nélkül is, de csak úgy, ha az a hajózás-, tutajozás- és fa-usztatásnak akadályára nincs. 1885. 21. §.

Az államnak joga van ugyan közérdekből állandó hidépítés végett magán vagyont és magán vagyoni jogokat elfoglalni, de egyeseknek a vagyonát nem követelheti az állam áldozatul ingyen a többiek javára. Tartozik ehez képest mindenki a közérdek javára a maga vagyonát átengedni az államnak, de úgy, hogy az által vagyoni hiányt ne szenvedjen. Ez csak kártalanítás mellett eszközölhető.

Törvényhozásunk a legrégibb kortól kezdve a magánvagyont mindig tiszteletben tartotta. Az 1832/6. 25. t. c. 3. és 26. t. c. 6. §., valamint az 1840. évi 10. t. c. a közjó érdekéből igénybe vett magánvagyonért birói uton megállapítandó teljes kártalanítást rendelt, nemkülönben az 1868. 55. t. c. 5. fej., az 1881. 41. t. c. 2. fej., az 1884. 17. t. c. 36. §. és az 1885. 23. t. c. 140. és 141. §. határozottan intézkednek a kártalanítás iránt.

Verböczy hárm. t. k. II. r. 10. c. szerint a révvámjog egy mértföld távolságra kizárólagos jogot képez, és egy mértföldön belől másnak jogsérelmével révvámjog adományozható nem volt. Így másnak kárára a fennálló rév közelében egy mértföldön belől csak a révtulajdonos teljes kártalanítása

mellett lehet hidat építtetni akár az államnak, akár magánosoknak.

A kártalanítás tárgyát az 1881. 41. t. c. 14. §. szerint a révvámjog képezvén, a kártalanítási összeg ezen törvény 23. és 25. §§-ai szerint állapíttatik meg.¹⁾

Ha egyes uraság vagy a közbirtokosok a forgalom végett utakat, töltéseket, vagy a közlekedés végett hidat építenek, vagy réveket csináltatnak, díjat csak azon esetben vehetnek az átmenőktől, ha annak szedhetésére kiváltsággal bírnak.

A közterhek viselése terjesztetett ki csak egyedül egyenlőn az 1848. 8. t. c. által, ezen törvényben tehát annak semmi nyoma, hogy a vám- és révjog alóli mentesség megszűnt volna, de állandó budapesti hidon bizonyos ideig mindenki fizetni köteles. — Fennáll tehát még ezen mentesség korábbi törvényeink szerint, és így a köz- és egyházi nemesek, egyházi személyek és ezeknek ügyében járó cselédek és más nem nemes egyének, a szab. kir. városok polgárai, ha magukat útlevelekkel igazolják, saját alkalmatosságukon saját ügyeikben járnak, a saját portékáikat fuvarozzák, mentesek. De vannak még a mentességnek más esetei is, a melyekben a vám- és révdíjat fizetni nem kell, nevezetesen nem fizetnek őrlés végett a malomba menők, bármily sorsuak legyenek is, a menyasszonyért jövők és visszamenők, bármily koru és sorsu gyalog emberek. (1723. 15. t. c.) Révdíj nem követeltethetik azoktól sem, a kik télen a jégen, nyáron apadáskor szárazon átmennek, továbbá azok sem fizetnek, a kik a vámon átmennek ugyan, de más helységbe nem mennek sonnan visszamennek. (Lajos 1. 7.)

A haszthalanná vált vámok eltörlésére az alispánok tar-

¹⁾ Az állam kártalanítással tartozik akkor, midőn egy törvényszerűen fenálló rév közelében, nevezetesen egy mértföldön belül, állandó hidat építtet és ez által a révvámjog értéktelenné válik. Tartozik ezzel a kártalanítással akkor is, ha a szabad közlekedést az épített hidon ingyen engedi meg. 1888. máj. 4. (hit. 1888. máj. 18.) 1752. sz. alatti (40) teljés Cur. határozat.

toznak felügyelni. (1715. 15. t. c.) Az eltöröltött vámokat a megyei végzés ellenére feltartók a birói megintés után először 100 frt, másodszor 200 frt pénzbüntetéssel büntettetnek, harmadszor pedig a kir. kincstár részére vámhelyét vesztí el, de becs útján visszaválthatja. A vámot károsítónak marháját s szekereát a rajta lévő jószággal lefoglalni lehet, de birói ítélet előtt eladni nem szabad. Lopva vagy erőszakkal menekvő illetékes birája előtt heperelhető s a vele volt jószág becsárában elmarasztalandó.

K e g y u r i j o g (j u s p a t r o n a t u s).

Az egyházak fő kegyura a király, de sokszor egyesek vagy testületek is birnak kegyuri joggal.

Szereztek e jog: az egyháznak önköltségei felépítése, s annak fentartására adott jövedelem, vagy alapítvány alapítása, a megyés püspök beegyezése mellett; pápai adomány vagy elévülés által.

A kegyurat külön hely illeti az egyházban, néhol sirbolt az egyházban, ha pedig inségre jutna, az egyház jövedelméből szabad eltartást nyer.

A kegyuri jog átszáll: a) kir. adomány által, b) az előbbi kegyur elleni elévülés által, c) a kegyuri joggal összekötött birtok átháramlása által, vagy adásvevés által a vevőre, mert a kegyuri jogról lemondani nem lehet.

A kegyurasággal járó jogok, hogy a kegyur jogosítva van lelkészt kijelelni az egyháziak közül, de csak érdemes honpolgárt lehet kinevezni; ellenkezőleg a kijelölés el nem fogadtatik.

A kegyur köteles az egyház jogait védelmezni és annak javát és hasznát előmozdítani.

A kegyuri jog elenyészik: a személyes a személy, a családi a családtagok elhunytával. A birtok elvesztésével. Ha az egyház más egyházzal egyesül. Ha más egyháznak vagy püspöknek engedtetik át. Ha a kegyur más vallásra tér, ebbeli

jogát eladja, vagy az egyházi javakat elfoglalja vagy bitorolja, a lelkészeken testi sértést követ el.

H a l á s z a t i j o g.

1888. évi halászzati törvény.

Hazánkban igen fontos nemzetgazdászati kérdést képez az egészséges és olcsó tápanyagok előállítása, melyben ismét fontos helyet foglal el a haltenyésztés, a melyre eddig hazánkban nem igen nagy figyelem fordított.

A haltenyésztés napról napra alább száll, s a halnak oly szükében van az ország, mikép a halászok nem képesek a piacokat ellátni a napi szükségnek megfelelő halfajokkal. Ennek oka abban rejlik, hogy a nagy számu halastavak lecsapolásánál, és a roppant mérveket öltött vízszabályozásoknál figyelem nem fordított a haltenyésztés nagy és nemzetgazdászati fontosságára, — mert a haltenyésztés, ha okszerűen vezettetik, és a mezőgazdasággal hozatik összekötetésbe, annak jövedelmét nagy mérvben képes nagyobbítani.

Ezekre törekszik az új halászzati törvény, mit a halászzati tilalomnak felállításával és az okszerű haltenyésztés előmozdítására vonatkozó intézkedéseivel törekszik elérni.

Mindenekelőtt biztosította a tulajdonjogot, kimondván, hogy a halászzati joga a földtulajdon tartozéka lévén, a mederkiöntések esetében pedig az elöntött terület tulajdonosát illeti, kivévén ha a föld tulajdona másé, de az előbbi tulajdonos a halászzati jogot fentartotta oly vizeken is, melyek medre már tulajdonukat nem képezik, hogy azonban a perek elkerültessenek, a törvény követeli, hogy a törvény hatályba lépte után egy év alatt ezen jogukra vonatkozó okiratokat az alispánnál (polgármesternél) bemutassák vagy igazolják, hogy halászzati jogukat 20 év óta gyakorolják. (3. §.) Az alispán vagy polgármester 1—2 óra terjedő határnapot tűz ki, mely a bejelentővel, a meder tulajdonosával és a község volt földesurával kézbesítés, a többi érdekeltekkel szokásos mó-

don közzéteendő és a községházánál kifüggesztendő hirdetmény útján közli, hogy a bejelentett igény ellenében észrevételeket írásban adják be, ellenkezőleg kifogásuk figyelembe nem vétetik.

A tárgyalásról jegyzőkönyv vétetik fel, a tanuk s szakértők kihallgatása után az alispán (polgármester) határozatot hoz, mely az igénylőnek, a meder tulajdonosának, a községnek s az észrevételeket beadóknak kézbesítendő, mely nem fellebbezhető, de 3 nap alatt a bíróságnál per indítható. A költséget az igénylő köteles előlegezni. — Határidők elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

A halászat a hatóság által kiállított egy évig érvényes halászbjegy mellett gyakorolható, melyért 2 frt, segédszemélyzetért 50 kr. fizetendő, mely a csendőrök és hatósági közegek felhívására előmutatandó, ellenkezőleg ha azt fel nem mutatná, a halászzattal felhagyni, nevét, lakását megmondani vagy zálogot adni, avagy kilétének kideríthetése végett a felszólítót a közs. előljárósághoz követni köteles.

Azok, a kik igazolás mellett, de nem tulajdonjog címén gyakorolják a halászati jogot, a vizrészeket, a meddig halászati joguk kiterjed, táblával jelölhetik meg. (9. §.) A parti birtokos köteles tűrni, hogy a jogosított a vízhez járhasson, hálóját és egyéb halászati eszközeit a partról a vízbe dobhassa és kihuzhassa, azonban a halászsatra jogosított által a parti birtokosoknak okozott s 8 nap alatt a hatóságnak bejelentendő kárt megtéríteni köteles. A vetésekben okozott kár a termék mennyiségét megállapítható időben becsülendő meg. Ezen elv már a cur. határozatokban is benfoglaltatik.¹⁾

A halászat zárt és nyílt vizekben gyakorolható. Zárt vizek a mesterséges halastavak, vagy egy vagy több tulajdonos tulajdonát képező és más vizekkel összeköttetésben nem

---

¹⁾ A halászati jog gyakorlására jogosítottnak nem szabad a halászzattal szükségkép egybe nem kötött cselekmények által kárt okoznia. 1886. feb. 26. 844. sz. Cur.

levő vizek, hogy a halak egyikből a másikba át nem mehetnek. Más nyílt vizekben a halászat a szomszédok sérelme nélkül gyakorolható, ellenkezőleg a jogosítottak csak társulattá alakulva gyakorolhatják azt. 14. §.

A haltenyésztés előmozdítása szempontjából igen fontos intézkedés az is, hogy evégett a mező- vagy erdőgazdasági használat korlátozható megfelelő kárpótlás mellett. Táblákkal megjelölendő kiméleti terek az illetők kérelmére vagy hivatalból jelöltetnek ki, a melyek a halak ívására s a halivadék fejlődésére alkalmasak.

Halászati tilalmak. A kiméletlen halfogást, vagyis a rabló-halászatot semmi sem akadályozhatja, és így a haltenyésztést semmi sem hiusíthatja meg jobban, mint a halaknak minden időbeni fogdosása. A halászat meg nem engedendő az ívási időszakban, és pedig a következő halakra apr. 1-től jun. 15-ig, mint: **fajtók** (tok, acipenser schypa), **Fogas-süllő** (*Lucioperca sandra*), **Kecsege** (acipenser ruthenus), **Kősüllő** (Tótsüllő, *Lucioperca volgensis*), **Márna** (*Barbus fluviatilis*), **Sőreg** (acipenser stellatus), **Szintok** (acipenser glaber), **Tetemestok** (Szűkhal, acipenser *Güldenstädtii*), **Viza** (acipenser huso).

April hó 1-től július 15-éig:

Ponty (Potyka, Pozsár, *Cyprinus carpio*).

Téli halak szept. 1-től január 31-ig:

Lazac (*Salmo, Salar*), **Pisztráng** (*Salar ausonii*).

Március 1-től april 30-áig:

Lepényhal (Pérhal, *Thymallus vexillifer*).

Március 1-től május 31-ig **Galóca** (*Salmo hucho*).

Nem szabad kisebb halakat fogni, mint 80 cm. nagyságu **Fajtókot** (tok, acipenser schypa), **Szintokot** (acipenser glaber), 40 cm. **Fogas-süllőt** (*Lucioperca sandra*), 35 cm. **Kősüllőt** (Tótsüllő, *Lucioperca volgensis*), 30 cm. **Kecsegét** (acipenser ruthenus), **Márnát** (*Barbus fluviatilis*), **Pontyot** (Potyka, Pozsár, *Cyprinus carpio*), 25 cm. **Lepényhalat** (Pérhal, *Thymallus vexillifer*), 50 cm. **Lazacot** (*Sal-*

mo, Salar), Sőreget (*acipenser stellatus*), 54 cm. Galócát (*Salmo hucho*), 100 cm. Tetemestokot (szűkhal, *acipenser Güldenstädtii*), 150 cm. Vizát (*acipenser huso*), 20 cm. Pisztrángot (*Salar ausonii*). A hosszúság a fej elejétől a fark végéig mérendő. Mesterséges haltenyésztésnél azonban hatósági engedéllyel lehet kifogni bármikor.

Rákot (*Astacus fluviatilis et leptodactylus*) 8 cm. kisebbet ápril 1-től május 15-ig fogni tilos.

De midőn a tilalmi időszakban a halfogás meg nem engedtetik, a halikrát sem szabad szedni a tulajdonos engedélye nélkül; tiltva van oly fogó eszközök használata is, a melyek a haltenyésztésnek gátul szolgálnak, mint rekesz, kosár, zárháló, mely a parttól derékszögben mérve, felénél többet elzár, több állandó készülék vagy háló (eresztő háló), ha egymástól legalább 50 méter távolságra nincsenek. Éjjeli halászat napnyugtától annak keltéig tilos. Oly szerek használata, a melyek által a halak elkábíttatnak, megmérgeztetnek, mint maszlag, oltatlan mész, méregfü (*Euphorbia palustris*), gátaktól, zsilipektől, hallépcsőktől és egyéb vízi műépítményektől legalább 30 méternyire lefelé vagy felfelé (horog kivételével) halászni tilos. Nem szabad a vizeket a halak kifogása céljából szakaszonként vagy egészben lecsapolni, vagy ugynevezett bányákban felfogni. Tisztogatás végett lecsapolás idejéről az érdekelt halászati jogosultak 8 nappal előbb értesítendőek.

A halászatra jogosultak a halakra nézve kártékony állatok közül a vidrát (*Lutra vulgaris*), a vidra-nyestet (*Mustela lutreola*), a csonttörő sast (*Haliotis albicilla*), a halászó sast (*Pandion halietos*), a jégmadárt (*Alcedo ispida*), valamint a gémekeket, rucákat, ludféléket elpusztíthatják, a vadászati terület tulajdonosának vagy bérlőjének tulajdonjoga azokra fenntartatik. Kiméleti tereken nem szabad halászni, vadászni, békát fogni, csolnakázni, fürdeni, kavicsot és iszapot szedni, marhákat, kacsákat, ludakat vagy egyéb állatokat vízbe eresztetni. 26. §.

A megállapított mértéknél kisebb halakat egyáltalán, a

tilalom alá esőket pedig a tilalmi idő alatt árulni nem szabad. Tilalmi idő alatt fogott hal vagy ráknak a tilalmi idő alatti szállítása vagy eladása esetében a befogatási idő és származásuk községi bizonyítvánnyal igazolandó.

Halászati társulatok.

Halászati társulatok az érdekeltek vízterület szerinti többsége által alakíthatók. — Társulat alakítása esetében az érdekelt vízterület nagyságáról s tulajdonosairól kimutatás készítenő, erről jelentés teendő az alispánnak vagy polgármesternek, a ki azután az érdeketeket két hó alatt közgyűlésre hívja össze. E közgyűlésen a hatósági közeg elnöklete alatt a társulat megalakul, az elnököt és a választmány tagjait megválasztja, alapszabályait megalkotja, azokat az alakulási jegyzőkönyvvvel és kimutatással az alispán vagy polgármester útján a földm., ip. és kereskedelemügyi miniszterhez felterjeszti. Az alapszabályoknak miniszteri jóváhagyása előtt a társulat nevében eljárók egyetemlegesen felelősek. (32. §.) A társulat kötelékébe tartozó területen halászati jogot szerző tagjává válik a társulatnak. (33. §.)

Az alapszabályokban megállapítandó: 1. a társulat neve és székhelye, 2. a társulat célja és a halállománynak szaporítását és fentartását célzó intézkedések, 3. a választmány szervezete, választási módja, hatáskörének és működésének tartama, 4. a közgyűlés mikénti összehívása, megtartásának helye, ideje, hatásköre, tárgyalási rendje és határozatok hozatalának módja és az összehívott közgyűlés határozatképtelensége esetébeni teendő, 5. a tagok szavazati jogának mikénti gyakorlása. (34. §.)

A szavazati jog az érdekeltség aránya (vagyis a terület nagysága) szerint gyakorlandó, azért az érdekeltség legkisebb, az egy szavazatra jogosítófokát (p. o. 10 hold) meg kell határozni; a legkisebb foknál kevesebbel érdekeltek csoportokba állhatnak, s ha nem állnak, a községi előljáróság által

képviseltetnek. Egy érdekelt birtokos sem gyakorolhat több szavazatot a társulat összes szavazatainak felénél. (35. §.) A társulat ügyeit, a közgyűlésnek feltartottak kivételével a társulat tagjai vagy meghatalmazottjai közül választott elnök és legalább 4 tagból álló választmány intézi. A társulatot az elnök vagy a választmány által kijelölt tag képviseli, (36—37. §.) a ki által annak nevében kötött ügylet kötelező a társulatra. (38. §.) A választmány a társulat irányában képviseleti jogán túl nem terjedhet. Évenként legalább egyszer közgyűlés hívandó össze. A közgyűlés tárgyai a meghívóban kiteendők, mert itt nem érintett más tárgyak felett érvényes határozat nem hozható kivéven az újabb közgyűlés összehívása végett tett indítványt. A szavazattal bíró tagok egy harmadrésze az ok és mód kijelölése mellett a közgyűlés egybehívását bármikor követelheti, s ha ennek 8 nap alatt elég nem tétetnék, az érdekeltek kérelmére a földm., ipar és keresk. min. annak összehívása iránt intézkedik. (41. §.)

A közgyűlés határozata alá tartoznak: 1. az alapszabályok megállapítása és módosítása, 2. az elnök, választmány választása, elmozdítása, felmentése, 3. számadások megvizsgálása, 4. üzemterv és költségvetés megállapítása, 5. kölcsönök felvétele, 6. a tartaléktőke és pénzek elhelyezése, 7. a társulat feloszlása vagy más társulattal egyesülése.

A kölcsönök felvételéhez és az alapszabályok módosításához az összes érdekeltek általános többsége, a társulat feloszlásához pedig kétharmada szükséges. (42. §.)

A választmány vezeti a társulat ügyeit, megválasztja a tisztviselőket, működésüket ellenőrzi, átvizsgálja a pénztári és más könyveket és iratokat, a közgyűlés által reá ruházott hatáskörben. A választmány tagjait felelősség terheli. A közgyűlési határozatok csak miniszt. jóváhagyás után birnak jogerővel. A társulat feloszlása esetében a tartozások kielégítése után felmaradt vagyon a tagok között vízterületük aránya szerint osztatik fel, s a tartozások is ugy terhelik őket; a fel-

osztást a vál. tagjai eszközlik. E részben a miniszter kivételeket engedélyezhet.

A halászati jog az alispán v. polgármester által megállapított kikiáltási ár mellett a hatóság által 6 évre haszonbérbe adható, ha a birtokosok társulattá alakulni nem akarnak, vagy a társulat kötelességeit nem teljesíti. Az árverés sikertelensége esetében az szabad kézből is kiadható, de az az alispán vagy polgármester jóváhagyása után válik kötelezővé. Az alispán v. polgármester határozatát a közig. bizottsághoz, innen a miniszterhez lehet fellebbezni. A bérlet lejártá után a társulat megalakítása újból megkísérlendő. A bérlet jövedelme a vízterület aránya szerint osztandó fel. (47. §.)

Hatóságok és eljárás.

A regalejogok és azokhoz tartozó hason ügyek különbözők lévén, az azokban követendő eljárás és birói illetőség is különböző.

Ezen különbség azoknak rendőri és nem rendőri természetében rejlik.

A nem rendőri ügy az, mely a regalejog élvezetét és minden tekintetbeni érvényesítését eszközölő eljáráson alapszik, p. o. a bejelentés. — Rendőri ügy pedig, a mely a rendőri törvényekbe ütközik, p. o. jogosultság nélküli kimérés.

A regalejog csonkításánál azon hatóságok illetékesek, a melyek a vadászati kihágásoknál illetékesek, míg a malomjogi, halászati és vízjogi ügyekben a rendes hatósági illetőség-től kivétel tétetett különösen az engedélyezési ügyeknél, a melyekre első fokulag az alispán, másod fokulag a törvényh. közig. bizottság, harmad fokban a miniszter határoz.

A halászatnál ezen eltérés azzal indokoltatott, hogy a halászat gyakorlata s viszonyai szoros kapcsolatban állanak a vízhasználati ügyekkel, ennek folytán mind a kettőre nézve hason szabályokat állított fel mind az eljáró hatóságokra,

mind az azok előtt alkalmazandó eljárásra vonatkozólag. — Azon vadászati és halászati ügyekben pedig, a melyek tisztán rendőri természetűek, s a melyek jogi kérdések körül nem forognak, első fokban a főszolgabíró, második fokban az alispán, harmadik fokban a közig. bizottság. — Azon ügyekre nézve pedig, a melyek a jog megállapítását érintik, mint a vízterületek és a kiméleti tér megállapításának kérdése, első fokban az alispán, második fokban a közig. bizottság, harmadik fokban a földm., ip. és keresk. miniszter illetékes.

A halászati, a vízjogi ügyekbeni eljárással csekély eltéréssel ugyanazonos, — ezen eltérés a vízjogi törvénytől, a mennyiben a halászati törvény szerinti kártalanítás csak a mező- és erdőgazdasági használatnak s a kiméleti időszak tartama alatt való korlátozása miatt állapíttathatik meg, továbbá a halászati törvény szerint a rendőri ügyek a kihágások körüli eljárásra a polgármesterek helyett a rendőr kapitányok mondattak ki illetékesnek.

A regalejogok csonkításaira, illetőleg ezen ügyekben valamennyi kihágásra nézve az eljárás az 1880. évi belügym. rend. szerint történik.

Minta.

A termelő által eladandó borainak bejelentése.

T. községi előjáróság!

A folyó évi októb. hó 15-én a szüret községünkben bevégeztetett, — ez idei termésem az ide A. alá csatolt kimutató szerint 45 hektolitert tesz, melyet eladni szándékozom.

Kérem tehát a t. előjáróságot, méltóztassék eladandó saját termésű boraim bejelentett mennyiségét és ezen kellő időben tett bejelentésemet tudomásul venni. Tisztelettel.

Halászati ügyekbeni hatóságok és eljárás.

Zárt vizek és a kiméleti terek megállapítása iránti kérvény, — melyhez a szakértő által készített rajzok (s tervek és egyéb szükséges okmányok is melléklendők, — az alispán-

hoz vagy a polgármesterhez adandó be, — ha pedig ezen ter-
rek több törvényhatóság területén feküdnének, az alispán a
kérvény másolatát a többi alispánnak vagy polgármesternek
is elküldi, azokat az illetékesség elleni netáni kifogásaiknak
15 nap alatti beadására felhívja, ha kifogás tétetett, az illeté-
kesség megállapítása végett az összes iratokat a földm., ipar és
keresk. miniszterhez felterjeszti.

Az illetékes alispán vagy polgármester a többi érdekelt
alispánokat vagy polgármestereket a tárgyalásra meghívni
tartozik, meg nem jelenésük a határozathozatalt nem akadá-
lyozza. 46. §.

Az eljáró alispán v. polgármester a kérvényt 30 napi
közszemlére teszi ki, erről, valamint a tárgyalás idejéről az
érdekelteket hirdetményileg értesíti, mely hirdetmény az ér-
dekeltektől községekben kifüggesztendő s az érdekelteknek kéz-
besítendő.

A helyszini tárgyalást fontosabb esetekben az alispán
v. polgármester vezeti, különben az előbbi a főszolgabíró, az
utóbbi a törvényhatósági bizottsági tagot bízhatja meg a
tárgyalás vezetésével.

A tárgyalás szóbeli, arról jegyzőkönyv vezetendő, a
melybe a felek nyilatkozatai röviden felveendők, melyet
azután a jelenlévők aláírnak, az aláírás megtagadásának oka
megemlítenő. Azután határozat hozatik, mely az érdekeltek-
kel a fentebbi módon közöltetik. A költségeket a folyamodó
viseli és előlegezi.

A kiméleti térre vonatkozó kártalanítási összeg a felek
egyezsége, ennek hiányában a közig. hatóság által állapíttatik
meg. Ezen kártalanítás csak a mező- és gazdasági használat-
nak a kiméleti időszak alatt való korlátozása miatt állapítható
meg. A kártalanítás tárgyában hozott ezen közig. határozatot
nem lehet fellebbezni, a határozatban meg nem nyugvó fél
azonban a közig. hatóság által megállapított összeget a bir-
tokbírósnál teszi le, a kézbesítéstől számított 15 nap alatt
az alispánnak köteles bejelenteni, hogy a kártalanítási össze-

get a birtokbiróság által akarja megállapíttatni, mely összeget azután a birtokbiróság a közig. hatóság határozatának jogerőre emelkedése után állapítja meg, a kisajátítási törvényben a kártalanításra megállapított eljárás útján.

A mező- vagy erdőgazdasági használat csak úgy korlátozható és szüntethető meg, ha az illető bíróság által megállapítandó összeget, (mely a közig. hatóság által megállapítottnál kisebb nem lehet) készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban a birtokbirósághoz leteszi. A biztosítékul leteendő összeget az érdekeltek kérelmére, szükség esetében a tulajdonos és szakértők meghallgatása után a kir. törvényszék előzetesen és soron kívül hozandó végzésben állapítja meg, mely ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Mindazon esetekben, a melyekben a törvény a fellebbezést ki nem zárta, a kézbesítéstől számított 15 nap alatt a két egybehangzó határozatot is lehet fellebbezni.

Zárt viznek nyilvántartása iránti kérvény.

Tekintetes alispán ur!

Alsó-Szécsényke határában fekvő s a 18. sz. tkvben 11. sor és 3142. h. r. sz. a. fekvő dülőben lévő tó osztatlan és kizárólagos tulajdonomat képezi, és nincs más halastóval oly összeköttetésben, hogy a halak az egyikből a másikba átmehtnének, mi az ide A. alá csatolt szakértő mérnök által készített rajzból eléggé kitűnik.

Kérem tehát a tek. alispán urat, méltóztassék a fent kített tavat zárt viznek kimondani. Tisztelettel.

Kiméleti térnek megállapítása iránti
kérvény.

Tekintetes alispán ur!

Bánk községe határában a 23. sz. tkv. 5. sor és 243. h. r. sz. a. fekvő dülőben állandóan víz alatt lévő terület a halak ivására és a halivadék fejlődésére alkalmas lévén, azt kiméleti térré nyilváníttatni óhajtom következő okokból:

1. Mert vidékünkön oly vizek, a melyekben halak tenyésznének, a közelben nincsenek, — szükséges tehát, hogy az okszerű haltenyésztés itten is előmozdítottassék.

2. Mert a viz alatt lévő ezen terület 20 holdat tévén, okszerű haltenyésztés által a vidék halszükségletét kielégíteni képes leend.

3. Ezen vízterület több birtokos birtokán vonul át, mint az ide A. alá csatolt szakértő mérnök által készített tervből és rajzból eléggé kitünik.

Ha tehát ezen halastó az engedély nélküli halászat és ikraszedés tilalma által megvédelmeztetik, a haltenyésztés ez által e vidéken nagy lendületet fog nyerni.

Szükséges tehát, hogy ezen tóterület kiméleti térnek nyilvánítottassék és így addig, míg a halzsengék kellőleg ki nem fejlődtek, a körületében levő mező és erdő használata korlátoztassék.

Ezen terület birtokosai kivülem N. N., N. N., N. N. helybeli földtulajdonosok.

Ezen időszakra hajlandó vagyok a mező- és erdőgazdaság korlátozásáért a fent említett birtokosokat méltányosan kárpótolni.

Kérem tehát a tek. alispán urat, méltóztassék az e részbeni eljárást törvényeink értelmében megindítani, s a kártalanítási összegnek megállapítása iránt tárgyalási határidőt kitűzni. Tisztelettel.

A kártalanítási összeggel meg nem elégedő
fél bejelentése.

Tekintetes alispán ur!

Hörgő Antal földbirtokos ur által községünk határában a 23. tkv. 5. sor és 243. h. r. sz. a. fekvő dülőben levő tó, illetőleg vízterületnek kiméleti térré való nyilvánítása iránt beadott kérvényére megtartott tárgyalás folytán a kártérítési összeg összesen, a halzsengék kifejlődési idejére, rét és erdőnk használatának korlátozása miatt megállapított 100 frt kárté-

ritési összeg nincs arányban azon kárral, a melyet ezen birtokrészünknek két óra terjedő korlátozása által szenvednénk. Ugyanis:

A fent említett tavat környező mező- és erdőrészünkre marhát legeltetés végett nem hajthatunk és így e részbeni legeltetéstől elesünk, már pedig a kérvényező által bemutatott rajzon látható terület, a melynek használata korlátozandó, 50 holdat tesz, — a mely 50 holdon ezen idő alatt 1000 db. juhot legeltethetünk, holott ezen korlátozás mellett juhainkat 2 órai távolra kell hajtánunk, mi igen nagy idővesztésébe kerül. — Gazdászati adatok szerint tehát a megállapított kártalanítási összeg oly csekély, hogy azon összeget semmikép sem fogadhatjuk el, ugyanis:

naponként a marhának távol helyre hajtása általi mulasztás két óra, husz marhára, vagyis tíz fogatra 20 óra, vagyis rendes igás munkánál 2 napot tesz. Ez két óra hetenkint 6 napot véve, 96 napi mulasztást okoz, a napszám pedig nálunk 2 frtot tesz, tehát e részbeni kárunk már 192 frt.

A legeltetésnél is károsodunk, mert az itt legelőül használt téren termett füvet a kellő időben nem éltethetvén le, az előregszik, és így a juhok, de más marha által is két hó után már nem használható. — E szerint tehát az azon 50 hold területen termett fü értékét kell megállapítani. És pedig:

Közép évben községünkben 1 hold terem 10 métermázs szénát, — ez tesz 500 métermázsát, — határunkban az ide csatolt piaci árjegyzék szerint a szénának métermázsája nyáron 1 frt 60 kr., télen 2 - 3 frt között változik, ez tehát tenne 800 frtot.

A fent előadottak szerint tehát az igényelhető kártalanítási összeg 992 frtot tesz.

Kérjük tehát a tek. alispán urat, méltóztassék ezen közíg. hatóság határozatának jogerőre emelkedése után a kártalanításra vonatkozó összes tárgyalási iratokat a tek. kir. törvényszékhez áttenni. Kérvén a tek. kir. törvényszéket,

méltóztassék az 1881. kisajátítási törvényben előirt eljárás útján a kártalanítási összeget megállapítani.

V i z s z a b á l y o z á s.

A törvény elvül mondja ki, hogy a vízszabályozásra, vízhasználatra és a vizek elleni védelemre vonatkozó ügyekben a közig. hatóságok illetékesek. 1885. 41. t. c. 156. §. azon ügyek kivételével, a melyekre birói eljárást rendel.

A törvény végrehajtásánál a rendőri és ipari közegeket állítja fel első és második hatóságok gyanánt, harmadik fokban vízhasználati ügyekben a földmiv. és keresk. miniszterium. A vizi művek megigazitása, berendezése vagy létesítésére célzó engedélyezési ügyekben az illető terület alispánja vagy polgármestere illetékes. Vízrendezési és ármentesítési kapcsolatos vízlevezetési ügyekben a közm. és közl. miniszter. Ha valamely vízrendezési ügy által egyik vagy másik miniszter illetősége érintetnék, egyik a másik hozzájárulásával intézkedhet. Ásvány- és gyógyforrásokra megállapított ügyekben az ásásra és furásra az engedélyt a bányakapitányság adja meg, melynek határozatát a földm.-, ipar- és ker. miniszterhez lehet felebbezni.

Több területre kiterjedő vizi munkálatnál a terület valamennyi alispánjai s polgármesterei az illetékesség elleni észrevételeiket beadhatják, de ha 15 nap alatt be nem küldik, az az ispán vagy polgármester leendő illetékes, a kihez a kérvény beadatott. — Az illetékesség elleni kifogás esetében pedig az iratok az illetékes miniszterhez felterjesztendőek. Az illetékes alispán vagy polgármester a terület többi alispánjait vagy polgármestereit a tárgyalásokra meghívni tartozik. A meghívott alispán vagy polgármester meg nem jelenése az eljárást és határozathozatalt nem gátolja (158. §.) A 45. §. említett s az állam által közérdekből létesítendő más munkálatok felett engedélyezési eljárás nélkül a közm.- és közleked. miniszter határoz. 159. §.

Ha valaki a vizi munkálatok végett más területen és

vizeken előmunkálatokat kíván tétetni, a tulajdonos ellenzése esetében az alispán- vagy polgármestertől engedélyt kell kérni, mely engedélynek meghatározott időre kell szólni, az előmunkálatokat az engedélyes saját költségén tétetheti s felméréseket is teljesíthet. Az előmunkálatok megkezdése legalább 3 nappal az illető községi előjárásának bejelentendő, miről az előjáró a birtokosokat hirdetményileg értesíti. A munkálatoknál lett kárt az engedélyes azonnal megtéríteni köteles. Kártérítési kötelezettség biztosítása végett egyik érdekelt fél kérésére készpénzbeli, vagy ovadékképes értékpapirokban biztosíték letétele rendelhető el a hatóság által, annak letételeig a vállalkozó az előmunkálatok megkezdésétől vagy folytatásától eltiltható. 160. §.

A vízhasználat vagy vízi munkálat engedélyezéseért az első fokú hatósághoz kell folyamodni, a beadandó kérvényben előadandó: 1. a munkálat terjedelme, célja, vízhasználatoknál azon víz és hely megnevezése, a hol a munkálat terveztetik, és a szükségglendő vízmennyiség. 2. A bemutatott terv szerint eszközglendő munkálatok teljesítésének neme és módja. 3. A munkálatból várando előny és hátrány. 4. Megnevezése a vízhasználati jogositványnyal bírónak és a tervezett munkálat által érdekelteknek és azoknak netaláni nyilatkozatai. 5. Részletes megnevezése a megszerzendő, vagy szolgálommalterhelendő területeknek, vizeknek és vízi műveknek s tulajonosaiknak nevei. (161. §.)

Közérdekbe ütköző tervezeti munkálat iránti kérvény tárgyalás nélkül visszautasítandó, ha pedig abba nem ütközik, szakértőnek nyilatkozat végett kiadandó, a ki is szükség esetére a helyszínére kimenni s a hatóság által feltett következő pontokra felvilágosítást adni köteles: 1. létesíthető-e a munkálat és minő módozatok szerint, 2. mily előnyök és hátrányok várhatók abból, a vízlefolyás természetes rendjének megváltoztatása által harmadik személyek károsodhatnak-e és mily mérvben? és indokolt leendő a kárérti kártalanítás? 3. A tervezett munkálat a már létező

munkálatokkal szemben mily hatással leend. 4. Szükséges-e a munkálathoz a tulajdon vagy szolgáalom megszerzése? 5. A munkálathoz bevonandók-e más érdekeltek is és mily mértékben? 162. §.

A szakértő által tett észrevételek záros határidő alatt adandó nyilatkozat végezt a kérvényezővel közöltetnek. Ha a szakértő észrevételt nem tesz, vagy ha tesz, és a kérvényező kérése mellett megmarad, a hatóság a tervet 30 napi közszemlére teszi ki, miről az érdekeltek hirdetmény által értesítendők. A hirdetménynek tartalmazni kell a munkálatnak és tervezetnek ismertetését, a tervek kitételének és a közszemle után kitüzendő tárgyalásnak helyét, idejét, azon felhívást, hogy az érdekeltek a munkálat tekintetében észrevételüket akár a közszemle, akár a tárgyalás alatt szóval is előadhatják, ellenkezőleg a határozat nélkülök fog meghozatni. (163. §.) A hirdetmény a községben kifüggesztendő, az illető birtokok tulajdonosainak kézbesítendő. (164. §.) A helyszíni tárgyalást fontosabb esetekben az alispán vagy polgármester, vagy megbízásából a szolgabíró vagy törvényhatósági bizottsági tag vezeti. A tárgyaláson a hatósági szakértőnek is részt kell venni. (165. §.)

A tárgyalás szóbeli, melyről jegyzőkönyv vezetendő, melybe a felek vagy megbízottjainak nyilatkozatai felveendők, a jegyzőkönyv a résztvevők által aláírandó, s a netáni aláírás megtagadásának oka megemlítendő. (166. §.) A helyszíni tárgyalásnál a munkálat ellen felmerülő nehézségeknek egyezség útján elhárítása kísérlendő meg, ha az létrejön, jegyzőkönyvbe veendő, ha nem sikerül, akkor a felmerült kérdések tárgyalás útján döntendők el. Tárgyalás után határozat hozatik. A határozat a szükséges területek átengedését és szolgalmakat állapítja meg, mely az érdekeltekkel a 164. §. szerint közlendő. 168. §. Az előlegezendő költségek az engedélyért folyamodót terhelik, magánfelet pedig akkor, ha az eljárásért ő folyamodott, vagy konok akadékoskodása által arra okot adott. A közig. hatóság határoz a közös

érdekeltség esetében a költségeknek egyesek által való aránylagos viselése iránt és hogy a vesztes fél mennyiben tartozik a költséget és az okozott vizsgálati költséget megtéríteni. Az okozott vizsgálati költségek a hibásnak talált felet terhelik. Az eljárási és tárgyalási költségek közadók módjára közigazgatási úton hajtatnak be. 169. §.

A határozat a kártalanítás nagyságát és módozatát is tartalmazza.

A kártalanítási összeg, ha egyezség nem jön létre, az 1881. XLI. t.-cz. értelmében kisajátítás alapján a közig. hatóság által állapíttatik meg. A határozattal az érdekelt vagy jelzálogos hitelezőnek meg nem nyugvása esetében a megállapított összeg az illetékes birtokbiróságnál letéteményezendő. A kártalanítás összege az illető birtokbiróság által állapítandó meg. A szolgálommal terhelt ingatlannál a közigazg. hatóság által megállapított összeg az illető adókataszterben felvett jövedelem ötszörös összegénél kisebb nem lehet. (170. §.)

A határozatban meg nem nyugvó fél köteles ezt a kézbesítéstől számítandó 15 nap alatt bejelenteni, hogy a 170. §-ban foglalt joggal élni akar, a jogerejű határozat az összes iratokkal és tervekkel a törvényszékhez tétetnek át. A szolgálmi jog gyakorlatba vétele, a vízhasználat korlátozása vagy megszüntetése, a kártalanítási összeg megállapítása és kifizetése előtt csak a biztosítéknak a készpénzben vagy értékpapirokban — a birtokbirósághoz letétele esetében engedtetik meg. A biztosítékul leteendő összeget az engedélyes kérelmére a kir. törvényszék soron kívül állapítja meg, mely ellen jogorvoslatnak nincs helye. (171. §.)

Az engedélyezési eljárásban hozott határozat jogerőre emelkedése után, engedélyokirat állíttatik ki, melyben fel kell említeni: 1. az engedélyes vezeték- és keresztnévét, 2. a vizet vagy helyet, a hol a munkálat vagy a használat lesz, 3. a munkálat vagy használat célját, 4. az engedély

tartalmát, 5. az engedélyezett vízmennyiséget, 6. különös feltételeket. (172. §.) Az engedélyokirat a vizi könyvbe vezettetik, a tervezet pedig az okirattárba helyeztetik. 173. §.

Első fokú hatóság kis és nagy községekben a szolgabíró, rend. tanácsú városokban a polgármester, törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitány, vagy a tanács rendőri megbizottja, Budapesten a ker. előljáró.

Másodfokú hatóság az alispán vagy polgármester, Budapesten, a városi tanács.

Harmad- és utolsó fokban az illetékes miniszter 157. §. szerinti hatáskör szerint.

Vizek és viziművek felett a rendőri felügyeletet az első fokú hatóság (177. §.) gyakorolja, és ez az öröklet a községi előljárási igénybe vételével alkalmazza. Az eljáró hatóságnak a veszély elhárítására szükséges intézkedései felfolyamodás esetében is végrehajthatók. 180. §.

Vizi könyvek minden törvényhatóságnál vezettetnek. A vizi könyvbe való bejelentést elmulasztók, a vizi könyvek vezetésével megbizott hatóság által 1000 frtig megbírságozhatók 182. §.

Kihágások büntetése italmérésnél.

1—100 frtig terjedő pénzbüntetéssel, azon kívül az adó alól elvont cikkek után járó adó 10—20-szoros összegével büntetendők: engedély nélkül italokat kimérők, elárúsítók, ó vállalat változásának bejelentését elmulasztók, a bér- vagy haszonbéri szerződéseket a pénzügyi hatóságok kívánatára fel nem mutatók.

Az üzleti könyvek, feljegyzések, okiratok törvényszerű előmutatását megtagadók 10—100 frtig; ellenszegülők, az adótárgyakat elvivők, megsemmisítők a megsemmisített tárgytól járó adónak 10-szeres összegétől annak 20-szoros összegéig terjedhető büntetéssel büntettetnek. — Hivatalos zárt megsértők 5—200 frtig, ha pedig a kihágó büntetés alá nem von-

ható, az adóköteles fél 2—100 frtig terjedhető büntetéssel büntetendő.

A megrövidített vagy megrövidítésnek kitett adó 10-szeres összegétől 20-szoros összegéig terjedő büntetéssel büntetendő.

Nyílt községekben: az adóköteles cikkek beszerzését be nem jelentők vagy valótlanul bejelentők, vagy ha az adó alóli kivétel oly cikkekre nézve vétetik igénybe, a melyekre nézve az nem jár.

Zárt városokban: ha az adóköteles cikkek bejelentés nélkül hozatnak be, vagy valótlan bejelentés tétetik; vagy azok nem a hivatalosan kijelölt úton hozatnak be. Ha az adóvonalon belül fogyasztott cikkek vagy azoknak egy része az adó alól elvonatik, vagy az adóleírás vagy visszatérítés oly cikk után követeltetik, a melytől nem jár. A fentebbi büntetéseken felül még az engedély is elvonható. A jelen törvénybe ütköző és külön büntetéssel nem sujtott egyéb cselekmény 5—50 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. A büntetés 3 év alatt évül el, kivéven az engedély elvonására vonatkozó határozatokat, mert azok 3 év után is alkalmazásba vehetők. Az eljárás az 1883. XLIV. 100—110. §. szerint történik. 65. §.

Vadászati kihágások és büntetéseik.

A tulajdonos vagy haszonbérlo engedélye nélkül vadászó 10—15 frtig, lóháton 20—100 frtig, éjjel, kerített helyen vagy tiltott eszközökkel orvvadászat, a tetten kapónak félrevezetésére való igyekezet vagy annak veszélyes fenyegetése, ellene fegyverfogás, erőszak használás 100—200 frtig, a bérloót vagy ennek engedélyével vadászt megátadó, akadályozó tulajdonos annyiszor a mennyiszor 10—50 frtig terjedhető pénzbírsággal büntetendő. (20. §.) A vadak fiainak elfogása, fészkeiknek, tojásaiknak (a ragadozók kivételével, 12-13. §.) elszedése 1—10 frt, tiltott időszakban vadat hordozó, áruló, vevő a talált vadnak a szegények javára leendő elkobzása mellett, szarvas- vagy dām vad-bikáért 60 frt, szarvas- vagy dām vad-

tehénért 50 frt, őzért 20 frt, fajt, fácán és tuzokért 5 frt, ugy minden más vadért darabonként 3 frt, az ebet szándékosan tilos térre vivő, a nyájörző ebekre vonatkozó intézkedése k ellen vétő 1—10 frtig büntettetik. A fent előadott kihágásokra ismétlés esetében a büntetés kétszeresen veendő, de az 300 frtot meg nem haladhat. (33. §.)

Az orvvadászat 100—300 frtig, — ha a büntető törvények sulya alá eső cselekmény is követtetett el, a bünt. törvények szerint, — a haszonbérlet veszélyesen fenyegető, ellene fegyvert fogó tulajdonos pedig 100—200 frtig büntettetik.

A vadállománybani kár-okozás esetében a jogosult a szolgabírótság előtt kártérítést követelhet. 34. §.

A kihágás elkövetéséhez használt családtagokért, a közös háztartásban élőkért a bírságot a szülők, gyám vagy gondnokság alattiakért a gyám vagy gondnok köteles megfizetni. Egyszerre több kihágásért vád alá kerülőre a pénzbírságot minden egyes kihágásra külön kell kiszabni. A segédekül használt szolgálókért, napszámosokért, cselédekért, iparosokért és kereskedő tanoncokért első sorban az azokat használó köteles megfizetni. A pénzbírságnak fele a feljelentőé, másik fele azon községi szegényalapé, a melynek határában a kihágás elkövetett.

A pénzbüntetés a vétkes fizetési képességére való tekintet nélkül szabatik ki, egyszersmind a be nem hajthatás esetében az elzárás tartama is meghatározandó, és pedig 2 frtot meg nem haladó pénzbüntetés helyett 2 óránál nem rövidebb, 12 óránál nem hosszabb, 2—10 frtig 1 napi, azon felül minden 10 frtig terjedő összeg helyett 1 napi elzárás szabandó. Az elzárásban lévő, ha a pénzbüntetésnek a szenvedett elzárás által még le nem rótt részét kifizeti, az illető a fogságból azonnal szabadon bocsátandó. 37. §. Az orvvadászat, vagy a vadaknak tiltott időbeni lövetése gyakorivá váltta esetében a belügym. a közig. bizottság által az érdekelt vadászterület tulajdonosa vagy bérlője kérelmére, vagy a nélkül is indokolt

javaslata folytán elrendelheti, hogy az illető vadak szokott eladási helyén, a vadak eladása, szállítása vagy vásárlása, a vad jogos szerzését igazoló bizonyítványok előmutatása mellett történjék.

Ily igazolványul szolgálnak a vadászati terület tulajdonosának, megbízottjának, az illető községi előljáróság által láttamozandó, a vad fajtát, nemét és mennyiségét tartalmazó bizonyítványa, a kitől a vad szereztetett.

H a l á s z a t i k i h á g á s o k.

Halászati kihágásoknak a következő cselekmények minősítettnek, s azok 5—200 frtig, a büntetendő cselekmények mérve szerint büntetettnek:

5 frtig terjedhető pénzbírsággal büntetendő, aki halászszeget nélkül halász vagy rákász s a halászszeget a jogosított felhívására elő nem mutatja. — A halászat megkisérlése nem büntetendő. ¹⁾

25 frtig büntetendő, a ki a halászatra jogosítottnak engedélye nélkül, de nem nvereségvágyból halász vagy rákász, zárt vizekből fogott halak vagy rákok származását igazoló bizonyítványt nem tud felmutatni, — a ki a halászati és kíméleti terek tábláit szándékosan megrontja, bemocskolja. — A ki a csend- s rendőrök, közbiztonsági közegek, halászatra jogosítottak, felügyelő örök, személyek felszólítására a halászatot fel nem hagy, zálogot nem ad, a felszólítót a községi előljárósághoz követni nem akarja, annak hamis nevet vagy lakást mond be, vagy halászszeget nem bírván, másnak nevére szóló vagy lejárt érvénytelen szegettel halász vagy rákász, vagy saját szeget használat végett másnak adja át.

---

¹⁾ A halfogás megkisérlése a khb. 26. §. szerint nem büntethető, csak a költségeket köteles a vádlott megfizetni. 1883. okt. 5. 5127. sz. a. cur. hat.

50 frtig terjedő birsággal büntetendő, a ki haltenyésztes céljából — más vízbe eresztés végett — írásbeli engedély nélkül fog ki halakat és rákokat, — a ki a jogosított engedély nélkül nyereségvágyból halász vagy rákász. A tulajdonos, a ki a haszonbérlőt, vagy annak engedélyével halásztót vagy rákásztót megtámadja vagy akadályozza, a ki hamisított halászejegygyel halász.

A ki halászati vagy kiméleti terek tábláit károsítási szándékból megsemmisíti, elviszi vagy más helyre átteszi.

100 frtig terjedhető birsággal büntetendő, a ki az árvi-zek kiöntéseiből a halaknak a mederbe visszatérését akadályozza, a ki a tilalmi időszak alatt halász vagy rákász, a ki a törvényes mértéknél kisebb halakat vagy rákokat fog ki, a ki a kiméleti téreken halász, rákász, békát fog, csolnakáz, fürdik, kavicsot vagy iszapot szed, a halak ivását és fejlődését hátráltató műveletet tétet, a ki marhákat, kacsákat, ludakat vagy egyéb állatokat a vízbe ereszti, a ki tilalmi időszak alatt halakat vagy rákokat árul vagy szállít. A ki a jogosított engedélye nélkül halikrát szed, 4 cm.-nél szűkebb vagy alacsonyabb nyílású hálót, kosarat, vársákat, fogó eszközöket vagy készülékeket használ, a parttól derékszögben mérve, a vízfo-lyás felénél többet elzáró állandó halfogó készüléket (zárható rekesz, kosár) alkalmaz, egymástól 50 méter távolságnál kö-zelebb állandó készüléket, eresztő hálót használ, a ki napnyu-gattól napkeltéig éjjel halász, a ki a gátaktól, zsilipektől, hal-lépcsőktől vagy egyéb vízi építményektől 30 méternyire fel-felé vagy lefelé (a horog kivételével) halász, a ki a vizeket a halak kifogása céljából szakaszonként (duga) vagy egészben lecsapolja vagy az ugynevezett bányákban felfogja.

200 frtig terjedhető pénzbridsággal büntetendő: a ki a ha-lakat kábító, megmérgező vagy robbanó szereket (mint masz-lag, oltatlan mész, méregfű) használ, miután ezen szere-ek által a halak tömegesen elpusztíttatnak, a halászatra nem jogosított, a ki éjjel tilalmi időben a kijelölt kiméleti helyen tiltott esz-közzel, álcázva, vagy magát felismerhetlenné téve halász,

nevét eltagadja, a tetten érőt álnévvel félrevezetni törekszik, fenyegeti, ellene fegyvert fog vagy erőszakot használ, ha ezen cselekmények súlyosabb büntetés alá nem esnek.

E l j á r á s.

Ezen kihágási ügyekbeni eljárás az 1880. aug. 15-i min. rendelet szerint történik.

Ezen kihágások nem jöhetnek oly beszámítás és büntetés alá, mint a törvénynek nagyobb megsértései: a büntettek és vétségek, tehát az eljárás sem lehet oly hosszú, nem kívántatik formaszerinti eljárás, miután itt előleges és rendszeres vizsgálat, perbefogatás nem szükséges; a kihágásnak tehát rövid úton, gyorsan, azaz sommásan kell bevégeztetni.

Fő lényeg, hogy a szó- vagy írásbeli feljelentésben mindazon lényeges körülmények előadassanak, a melyek a tényálladék kiderítésére vonatkoznak, tehát a bizonyítékok, a melyek a tényállás helyreállítására szükségesek; a tanuk nevei előadassanak, és a panaszból semmi sem maradjon ki, mi a büntetendő cselekmény valóságának kiderítésére szolgál.

A panaszos akár szóval, akár írásban tehet feljelentést; a szóval előadottat a hatóság hivatalból jegyzőkönyvbe veszi. — Minták:

Tekintetes főszolgabíró ur!

Az ide A alá csatolt szerződés értelmében Szűgy községben a korcsmáltatási jogot három évre bérbe vettem, mely szerződésben 10 frt büntetés terhe alatt a kikötött haszonbéri idő alatt bort és szeszes italokat itcénként kimérni senkinek sem szabad.

És mégis helybeli lakos Csomos Antal, Ketés Jánosnak, Szives Péter és Göndör Pálnak itcével mért ki.

Ennek folytán fentemlített Csomos Antal urnak a csap alatt találtató 2 hektol. borát a községi bíró által lepecsételtetem.

Annak valóságára, hogy fentemlített Csomos Antal már

huzamos idő óta itcénként bort árul és ad el, hivatkozom N. N., N. N., N. N. tanukra, a kik már számtalanszor bort literként hordottak.

Fentemlitett Csomos Antalnak ezen tiltott bormérése által tetemesen károsítatom.

Kérem tehát a t. szolgabíró urat, méltóztassék ezen panasomra tárgyalási határnapot kitűzni, arra N. N. urat és fentmegnevezett tanukat megidézni, s a csap alatt találtató 2 hekt. bornak elkobzásán felül a törvény által rendelt büntetésben, miután már egy ízben az 1836 : 6. t. c. és az 1840 : 7. t. c. 2. §. szerint a törvény tilalma miatti áthágásért a csap alatt találtató bor elkobzásával büntetve volt, úgy jelen kihágásból származó 45 frt káromnak és 20 frt költségeimnek megtérítésében. elmarasztalni. Tisztelettel.

Tekintetes főszolgabíró ur!

Az 1883 : 20. t. c. 9. §. értelmében foglyokra január hó 1. napjától aug. hó 1. napjáig tilos a vadászat.

Ezen tilalom ellenére Göndör Péter helybeli birtokos ur február hó 2 án ezen tiltott időszak alatt vadászván, több foglyot le is lőtt.

Öt felhívtam, hogy a vadászattal hagyjon fel, de ő azzal válaszolt, hogy az ő tagján neki senki sem parancsol, ő akkor vadász, a mikor kedve tartja.

Hogy említett Göndör Péter ur ezen tiltott időszak alatt vadászott, annak valóságára N. N., N. N. tanukra hivatkozom.

Mely cselekményt azon kéréssel jelentem fel, miszerint fentemlitett Göndör Péter ellen a hivatalos eljárást folyamatra tenni, s őt a fent hivatkozott törvény értelmében az ott kiszabott pénzbüntetésben elmarasztalni méltóztassék. Tisztelettel.

A közigazgatási hatóságok által az 50 frtot meg nem haladó kártérítési követelések, melyek a kihágásból származnak,

rendszerint a feljelentés folytán hozott ítéletben döntendők el. Ha alapos megbírálásuk bővebb bizonyítást követelne, és azért a kihágás elkövetése kérdésében az ítélethozatalt késleltetné, a káros követelésével polgári perre utasítandó. 1880. aug. 15. belügyi m. r. 4. §.

Hatósági illetőség az, melynél fogva bizonyos közig. hatóság azon joggal ruháztatik fel, hogy a kihágást tárgyalás alá vehesse, abban ítélhessen s ítéletét végre is hajthassa. Ennélfogva minden kihágásban csak a kijelölt s illető hatóság járhat.

A tapasztalat és a tudomány kimutatása szerint legcélzerűbb elvül a kihágás elkövetésének helyét fogadni el, különösen ily csekélyebb büntetendő cselekményeknél, a hol a bizonyítási eljárás a legegyszerűbb alapon nyugszik. — Történhetik, hogy az elkövetés helye szerint több birói hatóság lenne illetékes, p. o. midőn több hatósági kerületben követtek el kihágásokat. Ezen esetben a panaszló akár azon hatósághoz, a melynek kerületében a panaszlott legelőször elkövette a kihágást, akár azon hatósághoz, a melynek kerületében a panaszlott azt ismételte, — panaszával járulhat. — De lehet a vádlott lakhelyének hatóságánál is beadni, s ha ez ellen a vádlott kifogást nem tesz, az illetékessé válik, de ha kifogást tesz, az ügyet az illetékes hatósághoz kell áttenni. Ha a tett elkövetése helyén illetékes hatóság nem székel, a sértett fél a helyben székelő közig. vagy rendőri hatóságnál is előterjesztheti panaszát, mely azt az eljárásra hivatott hatósághoz átteszi. A közig. hatóságok és bíróságok köréhez tartozó cselekmények a közigazg. hatóságnál együttesen jelentetnek fel, vagy ha a vizsgálat folyamán tűnik ki a bíróság illetékessége, a közig. hatóság az eljárást beszüntetni s az ügyet a kir. bírósághoz áttenni köteles.

Tartozik a kárt megtéríteni az, vagy azok a kik a kihágás által a kárt okozták, vagyis az, vagy azok, a kik a kihágás miatt büntetésben marasztattak el. Ezen elvnek jogszerűsége abban fekszik, hogy jogilag csak akkor

lehet helye a kártérítésbeni marasztalásnak, midőn a károsítás elkövetése bebizonyíttatik, és a pénzbüntetésrei elítéltetés ténynyé vált.

Másik szabály az, hogy közösen vagyis egyetemlegesen, azaz egy mindnyájáért és mindnyája egyért köteles a kárt megtéríteni, miután a kártétel szükséges kapcsolatban van a kihágás elkövetésével, tehát arra való tekintet nélkül, hogy a kihágást elkövetők közül melyik tette a kárt, — a kártérítési összeget egyetemlegesen tartozik megtéríteni. — A pénzbüntetésbeni elmarasztalás és annak megfizetése sem menti fel a panaszlottat attól, hogy a kárt, a mit okozott, helyre ne hozza. A kár a tiltott bormérés és halászzattal a jövedelemben, vadászati tárgyakban, vetésekben, ültetvényekben, vagy a vadak állományában okoztathatik azáltal, hogy a regaletulajdonos kevesebb bort mérhet ki, vagy a halak annyira kihalásztatnak, a vadak kilövetnek, hogy sok idő kíváncsatik arra, hogy a csonkítás által szenvedett jövedelmet helyre hozni lehessen, s így a tulajdonos vagy bérlő megfosztatik azon jövedelemtől, a melyet a bormérés, halászat és vadászból bevenni remélt. Tehát ezen károk megtérítendőek.

Jogos az is, hogy az, a ki a költséget okozza, azt megtéríteni tartozzék. Tehát a panaszlottat elmarasztaló ítéletben a hatóságnak meg kell ítélni, illetőleg megállapítani azon költséget, a melybe ezen eljárás panaszlónak került, és ha a panaszló kárát is bejelentette, akkor a közvetlen károkat is a kihágást megállapító ítéletben a költséggel együtt meg kell ítélni, azaz azokat, a melyeket a panaszlott maga is beismer, vagy a melyeket a felügyelő vallomása vagy becslevél alapján meg lehet állapítani.

Miután a közigazgatási hatóságok előtti kihágásnak célja a gyorsaság, azért, ha a kárkövetelés beigazolása több időt venne igénybe, p. o. ha a kár valóságának elkövetése tanukkal volna igazolandó, vagy az csak bírói szemle útján szakértők közbejöttével volna megállapítandó, mi hosszadalmas eljárást

igényelne; a káros fél kártérítési keresetével a polgári bírósághoz utasítandó és ezen polgári perre utasító határozatot fellebbezni nem lehet. 1880. aug. 15-i belügym. r. 22. §.

Jogszerű az is, hogy a felmentett panaszlottnak, a kire a panaszló által felhozott kihágás be nem bizonyittatik és így felmentetik — a panaszló térítse meg költségeit. A költségek pedig a becsüsök napi béréből, tartásából, szükséges fuvardíj, fáradság-díjból áll. Ezáltal eleje vétetik a csupa boszúból indított vádaknak, zaklatásoknak, a melyeknek különben a lakosok kitéve volnának.

Elévülés az elkövetett kihágás törvényes következményeinek (eljárás. büntetésnek) bizonyos idő elteltével való megszűnése. — Ha 3 hó alatt a kihágás miatt feljelentés vagy panasz nem tétetett — ezen idő után már panaszt indítani nem lehet. Most azon kérdés merül fel, hogy a kihágással együtt elévül-e a kártérítési kereset is? A kártérítési kereset 32 év alatt évül el, csak hogy a kárt a mezei rendőri törvények szabályai szerint addig míg a kár nyomai látszanak, meg kell becsültetni s a becsüt a kárttevővel közölni.

A ki a kár becsét soknak tartja, szabadságában áll az első becslés után 3-ad nap alatt, erdei károkat 15 nap alatt újra megbecsültetni. 34 §.

Előzetes letartóztatásnak rendszerint helye nincs. Alapos gyanúval terhelt egyén azonban elítéltetése előtt is letartóztatható, ha rendes lak- vagy tartózkodási helyét nem igazolhatja, ha szökést kísérelt meg. Oly kihágás esetében, a melyre csak pénzbüntetés van szabva, a vádlott ítélet előtt le nem tartóztatható.

Az előzetes letartóztatás azonnal megszüntetendő, ha a panaszlott a hatóság székhelyén lakó s elfogadható kezest állít.

Büntetést megállapító ítélet esetében, az előzetes letartóztatás ideje az ítélet által megszabott elzárás büntetésébe mindig beszámítandó. Fellebbezés esetében a letartóztatás tovább is fentartható, de összes tartama az elzárás büntetésének idejét meg nem haladhatja, ha p. o. a panaszlott ösz-

szesen 30 napi elzárásra íteltetett — és a fellebbezés ennyi idő alatt le nem érkeznek — a panaszlott a 30 nap eltelte után szabadon bocsátandó. Belügym. r. 49. §.

Ha a panaszló, vádlott, tanuk, szóval minden érdekelt fél a hatóság előtt együttesen megjelenik, az ügy határidő kitűzése nélkül is tárgyalandó. 50. §.

Feljelentés folytán pedig az ügy tárgyalására hely és határidő tűzendő ki, arra a panaszló, vádlott, tanuk és a szakértők megidézendők. Ha valaki a kézbesítést elrejtőzködés által törekszik meghiúsítani, a kézbesítendő határozat egy példánya a községi, Budapesten a kerül. előljáróságnál teendő le, másik példány a két tanu jelenlétében panaszlottnak ajtajára kifüggesztendő.

Az idéző végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye. (54. §.) Az idéző végzésben panaszló figyelmeztetendő, hogy meg nem jelenése esetében kárkövetelésének az eljárás folyama alatt érvényesítéséről lemondottnak tekintetik s felhivandó tanuinak és a szakértőknek, a tárgyalásra való megidézethetése végetti bejelentésére, vagy azoknak magával hozatalára, és hogyha az ügy felderítésére nyilatkozata szükséges, meg nem jelenése esetében ellene, a tanuk ellen pedig mindenkor kényszereszközök fognak alkalmaztatni; a vádlott pedig arra, hogy meg nem jelenése esetében is a tárgyalás meg fog tartatni, ítélet hozatni. esetleg pedig elővezettetése elrendeltetni. (56. §.)

A tárgyalás szóbeli és nyilvános. Bot- és fegyverrel senki sem bocsátható be a tárgyaláshoz, kivéven, a kik fegyvert szolgálatban viselni köteleztetnek. (60. §.) A közérkölsiség és közrend érdekében a közönség kizárható s ekkor a tárgyalás az érdekelt felek és általuk kijelölt két-két feddhetlen jellemű bizalmi férfi és tanuk jelenlétében tartandó meg. (61. §.) Az ügy rendszerint egy tárgyaláson bevégezendő, elhalasztható azonban, ha a bíró meggyőződésének megállapítására szükséges adatok egy tárgyalásnál be nem szerezhetők,

a költségeket azonban az fizeti, a kinek hibája miatt a tárgyalás elhalasztatott. (62. §.)

Az elhalasztó végzés ez:

V é g z é s.

Goltos János panaszos a 417/883. sz. idéző végzés folytán tanuit sem be nem jelentette, sem azokat magával nem hozta a tárgyalásra, azt adván elő, hogy azok pár hétre elutaztak, s így a tárgyalásra meg sem jelenhettek, és azokat csak a mai tárgyaláson jelentette be; ennek folytán a tárgyalás el volt halasztandó, s vádlott Törő István részére 4 frt időmulasztási díj megfizetésére kötelezendő.

Jelen ügynek újabbi tárgyalására határidőül folyó 1883. évi febr. hó 20. napjának d. e. 9 órája tüzetik ki, miről ugy panaszos, mint vádlott a törvényes jogkövetkezményekre való figyelmeztetés mellett szóbelileg értesítettnek. Kelt s. a. t.

A tárgyalást az eljáró hatósági személy vezeti, a ki a feljelentés felolvasása után kikérdezi a panaszlottat, tanukat és a többi érdekelt feleket. Higgadtan, szenvedély nélkül, az igazság kiderítésére összegyűjt minden adatot. (63. §.) A tárgyalásról jegyzőkönyv vezetendő. A kihágás tényálladékanak megállapítására, vagy a bizonyítékok összeállítására vonatkozó bizonyítékokat szabatosan fel kell venni. Tárgyalás alkalmával tartott szemlék a tárgyalási jegyzőkönyvbe iktatandók. A tárgyalás folyamán hozott határozatok indokaikkal együtt a jegyzőkönyvbe bejegyzendők, abba a szakértőkön kívül a felek sajátkezüleg semmit sem jegyezhetnek be. Minden beérkezett s az ügyre vonatkozó irat a jegyzőkönyv végén jegyzékbe veendő és a jegyzőkönyvhöz csatolandó, melyet a tárgyaló hatósági személy s a jegyzőkönyvvezető irnak alá.

Vádlott beismerése elegendő bizonyítékot képezvén, (65. §.) ennek alapján ítélet hozandó. Panaszlott tagadása esetében a tanuk az ő jelenlétében kihallgatandók, s észrevételeinek megtétele végett vádlott megkérdezendő. A tanuk és

szakértők csak akkor esketendők meg, ha az ügy elintézésére szükségesnek mutatkozik. A meg nem jelent tanúk 50 forint pénzbírság terhe alatt újra idézendők, illetőleg elővezetendők.

A halászat és vadászatra felügyelőnek hit alatti vallomása teljes bizonyító erővel bír, míg az ellenkező nem bizonyíttatik.

A felek az eljáró hatósági személy által intézhetnek kérdéseket a tanukhoz. (66. §.) A bizonyításra vonatkozó adatoknak jegyzőkönyvbe vétele után a bíró kihallgatja a panaszlót kívánsága, a vádlottat pedig védelme iránt. (69. §.) Ezek után ítéletet mond, s azt a jelenlevők előtt, a kik a jegyzőkönyvben megnevezendők, kihirdeti, s bejegyzi, hogy azok fellebbeztek-e vagy megnyugodtak az ítéletben.

Az ítélet vagy f e l m e n t ő, vagy m a r a s z t a l ó.

Ha a tárgyalás folyama alatt a panaszlott ellen a kir. bíróságok hatásköréhez utalt büntetendő cselekmény jelenségei merülnek fel, — a közigazgatási hatóság által hatásköréhez tartozó ügybeni ítélethozatal után az iratok az illető kir. bírósághoz átteendők. (71. §.)

A rend és a hatóság iránti tisztelet ellen vétők ismételt megintés után a tárgyalási teremből kivezettethetők s 100 frtig terjedhető pénzbírsággal sújthatók; az ez iránt hozott határozat indokaival együtt a jegyzőkönyvbe veendő s a megintés sikertelensége szintén bejegyzendő. Ezen határozat nem fellebbezhető. (72. §.)

F e l l e b b e z é s.

A ki az ítéletet magára nézve sérelmesnek tartja, azt fellebbezheti. Ha csak részben és nem egészben fellebbeztetik az ítélet, kijelölendő, hogy a fellebbező mit tart sérelmesnek. A szóval tett fellebbezés 3 nap alatt írásban indokolható. (73. §.)

Fellebbezésnek csak a felek kérelmére van helye, és nem hivatalból. A felsőbb hatóság a határozat nem fellebbezett részét meg nem változtathatja. A fellebbezés az ügy első

hatóságához adandó be. Rendkívüli felülvizsgálati kérvények regale-csonkítási ügyekben közvetlen a belügyminiszteriumhoz is beadhatók.¹⁾ A kézbesítési iven tett fellebbezés érvénytelen. A fellebbezés csak egy példányban adandó be. A két egybehangzó ítéletet is lehet fellebbezni, és ez konok fellebbezésnek nem tekintetik akkor sem, ha azt a harmadfoku hatóság is megerősítette. Több vádlottak közül csak az egyik által tett fellebbezés esetében a többi nem fellebbezettek ellen a határozat jogerőre emelkedik.

Nem fellebbezhető határozat hivatalból visszautasítandó. (74. §.) Nem fellebbezhető pedig a kártérítési követelést polgári perre utasító, (22. §.) az idéző végzés, nyilvánosságot kizáró (61. §.) és az illetlen magaviseletűek megbüntetését kimondó határozat. 72. §.

A másodfoku közig. hatóság határozata ellen a belügyminiszterhez lehet fellebbezni. 78. §.

A fellebbviteli hatóság a ténykörülményeknek eléggé ki nem fejtése esetében alapos ítéletés szempontjából kiegészítő tárgyalást rendelhet, s újabb ítélet hozatalát hagyhatja meg, habár azt a felek nem is kérték. 79. §.

A büntetés az ítélet jogerőre emelkedése után rendszerint azonnal foganatosítandó. (80. §.) A szóval kihirdetett ítélet — nem fellebbezés esetében — azonnal, írásban közölt ítélet pedig — nem fellebbezés esetében — 3 nap alatt emelkedik jogerőre. Az elzárás közig. fogházban hajtandó végre, (82. §.) úgy azonban, hogy a panaszlott más okból letartóztatott egyénekkal egy helyiségbe ne zárassék. Az elzárásra ítélt önmagát élelmezheti, munkára nem kényszeríthető, a szabad levegőt több óráig élvezheti.

Az eljárási közig. hatóság az elzárás megkezdésére 30

---

¹⁾ A regale-csonkítási ügyekben fokozatos uton hozott határozatok ellen intézett rendkívüli felülvizsgálati kérvények az érdekelt felek által a harmadfoku határozat kézbesítésétől számítandó 15 nap alatt közvetlenül a belügyminiszteriumnál is benyújtható. 1883. mart. 21. 12866. sz. a. földm., ip. és keresk. m. rend.

napi halasztást adhat az elítéltnak, halaszthatlan és fontos vagyoni, gazdálkodási, iparági és családi ügyek rendezése céljából. (83. §.)

Az elzárás büntetésének végrehajtása a panaszlottnak, házastársának, szüleinek, gyermekének súlyos vagy ragályos betegsége esetében felgyógyulásukig, vagy a fentebbiek valamelyikének halála esetében a temetés után 14 napig, vagy a belügyminiszter által rendelt elhalasztás, vagy a kegyelmi kérvény érdemleges elintézéséig elhalasztandó. 84. §.

A pénzbüntetések és eljárási költségeknek végrehajtás utján behajtása ingóknál az 1876. évi 15. t. c. szerint, ingatlanokra az 1880. évi jun. 12. 26194. sz. a. kelt belügym. körrendelet szerint történik.

Az ítéletnek a kártérítési követeléseket megállapító része a fenálló törvényes szabályok szerint hajtandó végre. 86. §.

E szakasz határozottan nem jelölte meg azon módot, a mely szerint a végrehajtásnak foganatosítani kell. A gyakorlatban köv. végrehajtási módok léteznek. A pénzbüntetések és eljárási költségek behajtása ingókra az 1876. 15. t. c., ingatlanokra a polgári törvénykezési rendtartás szabályai, kártérítési követeléseké pedig az eddigi közigazgatási végrehajtás útján foganatosítandók, mely végrehajtási mód igen érzékeny jogsérelemmel van egybekötve, miután a lefoglalt ingók azonnal elszállíttathatók és elárvereztethetők, mely eljárás igen szigorú lévén, legtanácsosabb ezeknél, mint magán természetű követeléseknél a végrehajtást ingókra is a perr. szabályok szerint foganatosítani.

A behajtott pénzbüntetéseknek fele a feljelentőt, másik fele pedig azon község szegényalapját illeti, a melynek határában a kihágás elkövettetett. E szerint a szolgabíró vagy kapitány a pénzbüntetésekről és ezeknek behajtására kiadott költségekről pénznaplót vezessen, adjon nyugtát az összeget lefizető panaszlottnak s jegyezze be a feljelentőnek kiadott, ugy a községi szegényalapnak átadott összeget s vegyen a

feljelentőtől, úgy a községi szegényalap kezelőjétől nyugtát, s azt a naplóhoz csatolja, vagy magát a naplót is aláírást adhatja velük.

I g a z o l á s.

Ez azon jogorvoslat, mely által a fél valamely elmulasztott cselekmény káros következményeinek eltávolítását kívánja eszközölni. A főelv mindig az, hogy az igazolással élő fél ne legyen hibás, tehát hogy önvétke nélkül, vagy legalább nem szándékosan mulasztotta el a tárgyaláson megjelenését, vagy fellebbezését a törvényben kitűzött határidő alatt be nem adhatta.

Az igazolási kérelmet az akadály megszűntét követő naptól számított 3 nap alatt kell beadni, (89. §.) p. o. ha a tárgyalási határidő 1888. március 10-re volt kitűzve, de arra a fél súlyos betegsége miatt nem jelenhetett meg és elmarasztaltatott, az igazolási kérvényt azon naptól számított 3 nap alatt kell beadni, midőn egészsége annyira helyreáll, hogy a hatóság előtt megjelenhet.

Az igazolási kérelemre a hatóság tárgyalási határnapot tűz ki, és a megtartott tárgyalás után határoz az igazolás kérdésében, s még az igazolás helyt adása esetében is külön határozatot kell hozni. (90. §.) Az 59. §. ettől eltérő intézkedést tartalmaz, mely szerint ha az igazolás a fellebbezésben adatik be, itt a hatóság tárgyalás kitűzése nélkül határozhat, és az igazolásnak helytadása esetében csak az ügy érdemére nézve rendel újabb tárgyalást, ha pedig az igazolásnak helyt nem ad, akkor a tárgyalás mellőzésével felterjeszti a fellebbezést a felsőbb hatósághoz. Az igazolásnak helytadó végzés ellen nincs helye a jogorvoslatnak, de igen, az azt megtagadó végzést lehet fellebbezni. 90. §.

Az igazolásnak helytadása esetében újabb tárgyalási határnap tűzendő ki, az elmulasztott fellebbezési határidő pedig azon naptól számítandó, a melyen az igazolást megengedő végzés kihirdettetett. 91. §.

Az igazolási kérelem, annak elintézése előtt, a végrehajtást rendszerint nem gátolja ugyan, de a hatóság a körülmények tekintetbevételével az igazolási kérelem jogérvényes elintézéséig felfüggesztheti.

Az elítelt egyén az összes eljárási költségek, tehát nem csak a tárgyalásig felmerült, hanem a végrehajtási költségek megtérítésére is kötelezendő. Ugyanazon kihágás miatt elítelt több egyén egyetemlegesen kötelezendő a költségek megtérítésére. Valamelyikök által okozott különös költség megtérítésére azonban a többi nem kötelezhető. 93. §.

Az eljárási költségek a közigazgatási eljárás általános szabályai szerint számítandók ki. (94. §.)

Végrehajtásoknál az eljáró hatósági közegeket napi vagy eljárási díj nem illeti, fuvardíj pedig csak akkor, ha a végrehajtási hely a hivatal székhelyétől legalább egy mértföld távolságra esik, mi esetenként igazolandó. Ha egy napon több végrehajtás teljesítetik, a fuvardíj egyszeresen számítható fel. 1880. évi 40129. sz. belügym. rend.

T Á R G Y M U T A T Ó.

- A**datok 18.
 Adóalap 17.
 Adóátalány 33.
 Adóbeszedési jog 20.
 Adó beszedésének módjai 17.
 Adóemelés leszállítása 7.
 Adóköteles 6, 17, 20.
 Adómentesség (vadászati) 40.
 Adóőri biztosság 18.
 Adószedésre jogosított 33.
 Adótétel 32, 33.
 Adóvonal 7.
 Adóztatási mód 32.
 Ajánlat (egyezkedési) 19.
 Alispán 5, 23.
 Álló vendég 4.
 Apadás (sörnél) 30.
 Árfelemelés 7.
 Árszabás 6.
 Árszabási osztály 24.
 Árulási engedély 4.
 Árulási jogosultság 5.
 Árverés 21, 23, 35.
 Árverési bizottság 21.
 Artézi kut 48.
 Ásvány szállítás 49.
 Átalány 19, 20, 21, 23.
 Átvitelben való borszállítás 8.
Bánatpénz 21, 22.
 Bárca kiállítás 24, 33.
 Befizetés 20.
 Bejegyzett fűszerkereskedők 3.
 Bejelentés 73.
 Bejelentés (fegyvereké) 3, 8, 24, 29, 32, 40.
 Beraktározás 32.
 Bérleti hirdetmény 23.
 Bérlő 22.
 Bérszerződés, vadászati 35.
 Beszedési kör 7, 17.
 Birói illetőség italmérési jog csonkításánál 4, 83.
 Birság 29, 30.
 Birtokos 2, 48.
 Bizalmi férfi 23.
 Borárulás 3.
 Borfogyasztási adót ki köteles fizetni 8.
 Bor s husfogyasztási adó 5, 6, 7.
 Bormennyiség 17.
 Bormérés 2.
 Borpince 3.
 Bortermelők 3.
 Budapest 4.
 Büntetések 34.
 Büntetés pénzek 20.
Családok borszükséglete 17.
 Csap alatt talált bor 4.
 Csatornázás 4.
 Csemegebor 3.
 Csőd 7.
 Czég 3.
 Czukrász 3.
Dugaszolt palack 3.
 Dúvad 40.
Ebek 39.
 Égetett szeszes italok 26.
 Egyezség 4, 7.
 Egyezségi tárgyalások 18.
 Egyezkedési ajánlat 19.
 Egyezkedési eljárás 7.
 Eladó 33.
 Élesztő 27.
 Elévülés 8.
 Eljárás 88.
 Eljárási költségek 87.
 Elkobzás 4.

Előjegyzés 44.
 Első fokú hatóság 5.
 Első osztály 6.
Fegyveradó igazolvány 41.
 Fegyver, vadászati adó 39.
 Feladási bevétel 33.
 Feladó jutalmazása 20.
 Felek 4.
 Fellebbezés 91.
 Felfolyamodás 23, 24.
 Felmondás 7.
 Fizetési határidő 34.
 Fogyasztási adó összegnek kiszámítása 18.
 Fogyasztási adó sör után 33.
 Fok 3, 29, 30.
 Folyammérnök 45.
 Forrásvíz 47.
 Földesuri jog korlátozása 3.
 Földesuri jog 45.
 Fővad 35.
Galleria 48.
 Gözös 46, 47.
 Gözmalom 45.
 Gyógyforrás 49.
 Gyümölcsműst 6.
Hajómalmi engedély 44, 45.
 Hajóslegény 46.
 Hajóvezető 46.
 Hajóvontató út 44.
 Hajózási engedély 46.
 Hajózási rendszabály 46.
 Halászati jog 1, 63.
 Halászati kihágás 82.
 Halászati társulatok 67.
 Halászati tilalom 65.
 Hatóságok és eljárás 69.
 Haszonbérlet 22.
 Határidő 7.
 Határozat kihirdetés 4.
 Halászati ügyekbeni hatóságok 70.
 Hatóság 47, 48.
 Hatósági engedély 21.
 Havi részlet 22.
 Hazai sörszállítás 29.
 Helyszini vizsgálat 43.
 Hitelezés 30.
 Hektoliter 4.
 Hentesek 18.
 Hid kinyitása 47.
 Hídtulajdonosok 46.
 Hordó 3, 4.

Hordók 30.
 Husadó 18.
 Husadó visszatérítése 17.
Igazolás 94.
 Ipar 3.
 Iparosok 3, 18.
 Iparhatóság 43.
 Iparhatósági engedély 42.
 Ipari célokra vízhasználat 50.
 Iparvállalat 32.
 Irásbeli ajánlat 21.
 Italmérési jog 3.
 Itcenkénti mérés 3.
Jegyzőkönyv (egyezkedési) 18.
 Jegyzőkönyv (megváltási) 19.
 Jobbhagyó község 2.
 Joggyakorlat 4.
 Jogosultság 4.
 Jóváhagyás alá felterjesztés 19.
 Jóváhagyási záradék 19.
 Jövedéki kihágás 8, 31.
Kamat 20.
 Kapitány 4.
 Kár 4.
 Kárpótlás 44.
 Kártékony állapotok 36, 38.
 Kár vetésekben 36.
 Kártérítés 8.
 Kávés 3.
 Kegyuri jog 62.
 Kereskedés 3.
 Kerületi előljáró 4.
 Kereskedők 29.
 Kerített hely 38.
 Késedelem 20.
 Késedelmi kamat 22.
 Kihágások büntetése halászatnál 82.
 Kihágások büntetése italmérésnél 72.
 Kihágások büntetése 25.
 Kikiáltási ár 14.
 Kincstári közegek 23.
 Kirakodási hely 24.
 Kir. kiss. haszonvételek 1.
 Kir. kis. haszonvételek tulajdonosai 18, 19, 20.
 Korcsmajog 1, 2.
 Korlátozása a szabad rendelkezési jognak 48.
 Költségek 4, 20.
 Kötelecsúsztató fák 44.
 Közigazgatási hatóság 4, 5, 18, 20, 46.
 Közös jövedelem 2.

- Község 4, 7.
 Községi előjáróság 18, 37, 41, 45.
 Községi előjáróságnál bejelentés 3.
 Községi jegyző 41.
 Községi szegényalap 4.
 Közzemlére kitétel 40.
 Küldemény 37.
 Külföldi bor 3.
 Külföldi sör 3.
Lecsapolás 50.
 Lobogó 46.
 Lakosok száma 6, 7.
 Lakosság 6.
 Lélekszám 7.
 Likör 3, 4.
 Literes üveg 4.
 Literként 3.
Malom bekötési mód 43.
 Malomhely 43.
 Malomjog 1, 42.
 Malom-karók 43.
 Malomkosár 44.
 Malomkönyvecske 44.
 Malomtulajdonos 43, 44.
 Megfertőzés 49.
 Megváltási szerződések 19.
 Megváltott községek 20.
 Mellékjövédelmi forrás 1.
 Mellékület 3.
 Mészégetés 1.
 Mészárosok 18.
 Mezőgazdasági szeszfőzdek 27.
 Miniszterium 5.
 Munkások 4.
Nemesi birtok 1.
 Nemesi kiváltságok 3.
 Népeség 7.
 Népszámlálási összeírás 7.
 Nyitott edény 4.
Olomlemez 3.
 Osztály 7.
 Oszatlan közösség 1.
 Összépített községek 7.
Palack ára 3.
 Panaszkönyv 46.
 Pecsételt üvegek 3, 29.
 Pénzbírság 41.
 Pénzbüntetés 4, 41.
 Pénzügyigazgatóság 19, 23.
 Pénzügyi biztosság 18.
 Pénzügyminiszter 7.
 Poharanként 3.
Ragadozó állatok 36.
 Ráutalás 23.
 Regalebérlo 28.
 Regalejog 4, 69.
 Regalejog elleni kihágások büntetése 80.
 Regale-tulajdonosok 28.
 Rendes perut 4.
 Rosoglio 3.
 Rovatos kimutatás 43.
 Rum 3.
Sebzett vad üzése 39.
 Sorshuzás 22.
 Sótartalmu vizek 49.
 Söradó megszabása nyílt községekben 32.
 Sörfőzés 26, 28.
 Sörlé 29, 30, 31.
 Sörmáslás 29.
 Sörnek árnyjegyzékbe vétele 32.
 Szabad időben mily vadakat nem szabad fogni 39.
 Szabad rendelkezés alatt álló vizek 47.
 Szabad rendelkezési jog 48.
 Szállítás 8.
 Szavazatjog 67.
 Szt. György-nap 3.
 Szt. Mihály-nap 3.
 Szerződés 7.
 Szesz 3, 5.
 Szeszes ital 3.
 Szeszfőzés 26.
 Szeszmérő 27.
 Szolgabíró 4, 18, 45.
 Szolgálati könyv 46.
 Szöllős gazdák 24.
 Szőlőtulajdonosok 3.
Tagosztály 36.
 Talajviz 47.
 Tanács 5.
 Tanu 18.
 Tárgyalás 4, 18.
 Tégláégetés 1.
 Tilalmi időszak 37, 38.
 Tilalom 4.
 Tutaj 47.
 Tulajdonostárs 2.
 Turás 48.
Urbéri korcsmáltatás 4.
 Urbéreszek 36.
 Utasok 24.
 Űrlap (vadászati jegyre) 40.
 Űzlet 32.

- Ülő vendég 4.
Vadászat 34.
Vadászati kihágások 80.
Vadászati adó összege 40.
Vadászati haszonbérlet 35.
Vadászati jegy 40.
Vadászati jog 1.
Vadászati tilalom 36.
Vad szállítmányok 37.
Vadászat mivel gyakorolható 39.
Vadászterület birtokosa 35.
Vaddisznók 38.
Vállalat 32.
Vám és révjog 59.
Vámügyi biztosság 18.
sár 57.
Vasutépítés 4.
Vegyeskereskedő 4.
Vendéglős 18, 32.
Vizek, hatósági rendelkezés alatt
tiak 49.
Vizhasználat 47.
Vizhasználati engedély 51.
Vizi könyvek 79.
Vizi munkálatok 52.
Vizrendezés 50.
Vizi szolgalmak 55.
Vizszabályozás 75.
Vonaton belől termelt szesz 26
Zárgondnok 20.
Zárt ládákban 29.
Zárt városok 7, 24, 33.
Zárt vizek 72.

TARTALOM.

	Lap
Kisebb kir. haszonvételek	1
Korcsmajog	1
Italmérési jog	3
Bor- és husfogyasztási adó	5
Szesz- és serfőzés	27
Vadászat	34
Fegyver- és vadászati adó	39
Malomjog	42
Hajózási rendszabály	46
Vizhasználatról	47
A vízi munkálatokról	52
Vízi szolgalmak	55
Vásár	57
Vám- és révjog	59
Kegyuri jog (jus patronatus)	62
Halászati jog	63
Halászati társulatok	67
Hatóságok és eljárás.	69
Vizszabályozás	75
Regalejog elleni kihágások büntetése	80
Vadászati kihágások s büntetéseik	80
Halászati kihágások	82
Eljárás	84
Fellebbezés	91
Igazolás	94
Tárgymutató	96

F ü g g e l é k.

Az 1889. január 5-én 78188. sz. a, az állami italmérési jövedékről szóló 1888 : 35. t.-cz. némely határozmányainak végrehajtása iránt kiadott miniszteri utasítás főbb vonalaiban.

Ezen utasítás, mely a jövedéki törvény némely intézkedései végrehajtására vonatkozik, a gyakorlati élet mozzanataira és igényeire vonatkozólag igen fontos, mert egy egészen új állami intézmény léptettetik életbe, mi által századokon át a nemzet életében erős gyökereket vert jogi viszonyok alakittatnak át és egészen új, még eddig nem létező pénzügy műveletek létesíttetnek. Ezen utasítás tehát előkészítés ezen új állami intézmény meghonosítására, illetőleg utmutatás, hogy miképen kell már jelenleg is a törvénynek a gyakorlatban érvényt szerezni.

Főbb intézkedései az életbe lépett törvénynek azok, a melyek a szeszes italoknak kimérési jogára és kismértékben való elárusítására vonatkoznak. Miután 1889. évi dec. hó 31-ig a szeszes italoknak kis mértékbeni kimérését az eddigi jogosultak t. i. földbirtokosok, községek, urbéri, erdélyi kurta korcsmák tulajdonosai, curialisták, bérlők gyakorolhatják, és mintán a kiméréstől állami italmérési illeték és adó fizetetik, az előbbi az államot, az utóbbi a fent elősorolt regále tulajdonosait illeti az átmeneti évre, ezen a kölcsönös érdek kiegyenlítésének tekintetéből adatott ki az idézett utasítás az

iránt, hogy miképen gyakorolható 1889. évi december hó 31-ig a kimérési jog és a kismértékben való eladás.

Szeszes italoknak kis mértékbeni elárusítása a jogositottak kivételével csak a pénzügyi hatóság engedélyével történhet. Ily engedélyért kell folyamodni minden korcsmárosnak, anyag-, fűszer-, vegyeskereskedőnek, cukrásznak és kávésnak, szőlőtulajdonos-bortermelőnek és likörgyárosnak, a ki kis mértékben szeszes italok elárusításával 1889. évi január hó végével már foglalkozott és pedig legkésőbb ez évi február 15-ig. A ki pedig kiméréssel nem foglalkozott, 1889. év folyamán decz. 31-kig bármikor folyamodhat az illetékes pénzügyigazgatósághoz. A folyamodvány első íve 1 frtos, minden további íve 50 kros bélyeggel látandó el. A folyamodványban kitüntetendő az engedélyt igénylő neve, lakása, foglalkozása, üzleti helyiségének megnevezése, az italoknak névszerinti elősorolása, magyar állampolgárságának vagy községi illetőségének bizonyítása. A kiállítandó engedélyre megkívántató 1 frtos bélyeg a folyamodványhoz csatolandó. A bejegyzett cégű anyag-, fűszer- és vegyeskereskedők honi csemege és külföldi boroknak, külföldi sereknek, valódi szerémi szilvorumnak, édesített, égetett szeszes italoknak mint likörnek, rum, és pedig mindezen italoknak 50 literen alóli mennyiségben mértékre való tekintet nélkül, fő üzletükben zárt edényekben, (iparosoknak mesterségük folytatására) árulását csupán melléküzletekként, szesznek pedig, melynek a százfoku szeszmérő szerint legalább is 75 fokot kell tartalmazni, 1 liternél nem nagyobb, $\frac{1}{2}$ liternél nem kevesebb mennyiségben főüzletükben zárt edényekben az üres üvegeknek töltött üvegek becserélése nélkül gyakorolhatják. — Kis mértékben elárusítható csemegebornak, szesznek csupán az tekintendő, melynek ára literenkint üvegestől 1 frtba van meg szabva: üzleti cikkeiket előállító cukrászok és kávé sok likört, rumot, rosogliót csak poharankint árulhatják. Szőlőtulajdonos bortermelők saját termésű új és régibb boraikat, 50 literen alóli mennyiségben zárt edényekben az üzleti vagy el-

árusítási helyen kívüli fogyasztására a község belterületén levő saját helyiségben árulhatják. A község határán kívül egyedül csak azon községben árusíthatják, a hol rendszeren állandóan laknak és csakis az esetben, ha ezen községben saját borpincével bírnak.

A regáléjog-tulajdonosok az italmérésre szolgáló, vagy azzal összefüggésben levő szomszédos helyiségben való elárúsítást engedély nélkül gyakorolhatják. Egy folyamodó kaphat több engedélyt, de a többi üzlet számára üzletvezetőt köteles tartani. Az engedélyt a pénzügyigazgatóság adja meg határozatlan időre. A kiállított engedélyekről anyakönyvek vezetendők. Denaturált szeszárúsításért külön engedély kérendő ki. Az engedély más személyre át nem ruházható. Minden helyiségváltoztatás ideje korán bejelentendő. A pénzügyőri közegek kötelesek ügyelni, hogy az egészségre ártalmas italok ne árusíttassanak. Az italmérési illetékek Budapesten 5, másutt három osztályba soroztatnak és azonkívül az üzletek terjedelméhez képest három osztályba foglaltatnak. A kivető és felszólamlási bizottságok megalakítására részletes intézkedések vannak felvéve. A kimért szesz italokért a törvényben megállapított italmérési adó lesz fizetendő, a mely adót azonban ez év végeig az adóköteles fél az eddig jogosított regáletulajdonosoknak, illetőleg bérlőknek tartozik fizetni. A bírságösszegek is ez év végeig a regáletulajdonosok javára esnek. A regáletulajdonosok, illetőleg bérlőknek jogukban áll, f. évre a kis mértékben árusítókkal italmérési adójukra nézve bizonyos átalány összegben megegyezni.

F. évi február hóban 8373. szám a. a pénzügyminiszter által a kártalanítási törvény végrehajtására vonatkozó utasítás is kiadatott, mely a kártalanítási összeg mennyiségének, a bejelentési igény kellékeinek, a bizonyítékok minőségének megállapítását tartalmazza,

mely tehát kiváló fontossággal bír a regále-tulajdonosokra nézve. Ezen utasítás főbb vonalaiban következő:

Ezen utasítás irányt ad a kártalanítási igény érvényesítésére. — Bővebben kifejti a kártalanítás feltételeit, a melyeket a törvény előszab.

Azon jogok, a melyekért kártalanítás adandó, következők:

1. Nemesi birtokjogon alapuló, vagy nemesi birtok tartozékát képező jogok, akár van az a birtok annak a kezén, a melynek az tartozékát képezte, akár nincs.

2. Törvényen (urbéri), jogon alapuló, vagyis a volt urbéressek által az év 6, illetve 3 hónapján gyakorolt jogon, mely jogok urbéri korcsmáltatásnak, kántor vagy kurta korcsmának is nevezetnek.

3. Kiváltságon (privilegiumon) alapuló, vagyis egyeseknek, erkölcsi testületeknek városoknak, községeknek, városi udvartelkeknek (kuria) adott szabadalomleveleken alapuló jogok.

4. Községek mint jogi személyek által gyakorolt jog, ha italmérési jogot képez, mert más jogért, jelesen adóztatási joguk gyakorlataért, illetve ezen jognak gyakorlatából eredő jövedelemért (1888: 35. t. 68. §.) kártalanítás nem követelhetnek.

5. 1848-ban és azóta önjogon háborítlanul gyakorolt jogon, vagy is azon az alapon, hogy a jog az övé, őt illeti meg, akár volt az az alap helyes és törvényes, a melyen a jog gyakoroltatott, akár nem. — Ilyen az az eset, midőn 1848-ik év előtt az urbéri telek be nem népesítettett, hanem azt a birtokos mint nemesi birtokot birta, és az italmérés jogot nemesi jogán gyakorolta, — ez törvény ellenes ugyan — de az már meg nem változtatható, min. ut. 4. §.

Az italmérési jogért (törv. 3. §.) kártalanítás igényelhető, ha annak haszna után az 1882—1886. években bármily adó fizettetett is, és hivatalból a megállapításnál csak a jövedelem, illetve tőke-kamat és járadék-adó vétetik figyelembe, és ha a jogosult más adó alapján kéri a kártalanítást,

(törv. 8. §.) az igény bejelentésénél ezen körülményt megemlíteni, és az adó fizetését igazolni tartozik, m. u. 5. §.

A kártalanítási igény legkésőbb 1889. évi ápril hó 30-ig bejelentendő, azontúl már nem érvényesíthető. u. o. 6. §.

A kártalanítás rendes alapját maga a jog után 1882. évi jan. 1-től 1886. évi dec. hó 31-ig jövedelmi illetve tőke-kamat és járadékadó alá vont összes jövedelemnek $\frac{1}{5}$ -e képezi, u. o. 7. §.

Ha az italmérési jog haszna után a fenti 5 év alatt állami, törvényhatósági és községi adókat a bérlő volt köteles fizetni, akkor ezen adók a kiszabás alapjául szolgáló jövedelemhez hozzá számíttatnak (rend. 9. §.)

Ha az italmérési jog adójövedelmében az annak hasznosítására szolgáló ingatlanok jövedelme is benfoglaltatik — akkor mindenek előtt az ingatlanok fentartási költségei, ha le nem vonattak vagy azokat nem a bérlő volt köteles viselni, — első sorban levonandók, azután elkülönítendők az ingatlanoknak jövedelmei, ezen levonás után felmaradt összegek összeadandók, ezen összeadott összegnek $\frac{1}{5}$ képezi a kártalanítás alapját.

Ha pedig az italmérési jog hasznosítására szolgáló ingatlanok adójövedelme vagy adója együttesen állapított meg, akkor a bevallási iverk vétetnek elő, és ha ezekben az ingatlanok jövedelme külön-külön ki lett tüntetve, de az adó mégis az együttes jövedelemre vettetett ki, akkor a bevallási iverkben külön-külön tett bevallás szerint állapítandó meg az italmérési jog jövedelme. — De felhasználhatók a bér és hasznbéri szerződések is, ha azokból az italmérési jog és az ingatlanok jövedelme külön-külön kivehető. Jó szolgálatot tehetnek a becs-levelek, hagyatéki és más leltárak, a tűz és más kár elleni biztosítás alkalmávali bevallások is. Ha sikerült az ingatlanok jövedelmét megállapítani, akkor ezen jövedelem az italmérési jog és ingatlanok együttes jövedelméből levonatik, és kijön az italmérési jog tiszta jövedelme.

Ha pedig a fentebbi módon az ingatlanok jövedelmét megállapítani nem lehetne, akkor a tőke-értéket kell a kártalaní-

tási összeg kiszámításánál tekintetbe venni. Akkor az érték a fent elősorolt okiratok alapján állapítandó meg.

Ha azonban az 1881—1885-ik éveknek nem mindegyikében voltak az ingatlanok az italmérési jog hasznosítására átadva, akkor a kártalanítás összege az 1882 – 1886 évek mindegyikére külön állapítandó meg, és azon évek kártalanítási összegéből, a melyekben az ingatlanok át voltak adva, az ingatlanok tőke-értéke levonatik, azután az így nyert kártalanítási összegek összeadtnak, s ezek $\frac{1}{5}$ része szolgál a kártalanítás alapjául.

Ha pedig az ingatlanok tőke-értéke a fentemlített módon meg nem állapítható, akkor az 1887. XLV. t. c. 4. §. alapján a legkisebb érték veendő és pedig,

a földbirtoknál az 1881. 60. t. c. értelmében az 1886. évre megállapított kataszteri-jövedelem húszszoros összege, árteri birtokoknál a költségek levonandók az 1884. évi előtti időre is az 1884. évi tiszta jövedelem számítandó, mert azokban az években az új földadó kataszter nem volt még életbe léptetve. Ez alapon az év kataszteri jövedelme annyszor vétetik, a hány évben a földbirtok az italmérési jog hasznosítására szolgált.

Házbér-adó alá tartozó házaknál az 1882. évi január 1-től 1886. évi december 31-ig az öt év mindegyikében a házbér-adó alapjául vett tiszta jövedelemnek vett összege $\frac{1}{5}$ részének.

Budapest fővárosában 16-szoros összege.

Budapest főváros ó-budai részében, valamint az 1868. évi 22. t. c. 4. §.-a értelmében az általános házbéradó alá tartozó városokban és községekben 15-szörös összege.

Másutt 12-szeres összege.

Házosztály-adó alá tartozó házaknál az 1882. január 1-sőtől 1886. évi dec. 21-ig terjedő 5 év mindegyikét megelőző évre kivetett házosztály-adók földtehermentesítési járulékkal együtt hatvanszoros összegének $\frac{1}{5}$ része.

Részben házbéradó, részben házosztály-adó alá tartozó

házaznál a fentebbi szerint meghatározandó összegek együttes összege.

Ha a házbéradó-köteles házra bármily okból házosztály-adó vettetett ki, a levonandó lekisebb érték a megfelelő házbéradó alapján állapítandó meg.

Ha azonban a ház az öt év nem mindegyikében volt átadva, a ház értéke ezekben az években külön-külön számítandó ki, az így nyerendő összegek összeadatnak, s az összeg $\frac{1}{5}$ szolgál a kártalanítás alapjául.

A kártalanítás rendes alapjától való eltérésnek

1) a pénzügyi közegek kívánatára (törv. 4. §.) ;

2) a jogosultak kérelmére van helye.

A pénzügyi közegek kívánatára akkor van helye, ha a jövedelem félrevezetési szándékból túlságos nagynak tüntettetett elő. Ezen esetben a kártalanítás alapja a szomszédos s hasonló természetű italmérési jog tekintetében ugyanoly körülmények közt levő községekben gyakorolt italmérési jogjövödelme figyelembe vételével állapítandó meg. És e részben vagy egyesség kísértetik meg, (rend. 24. §.) vagy az illetékes (törv. 11. §.) hatóság által megállapíttatik azon község italmérési jogának a tiszta jövedelme, a mely jövedelem figyelembe veendő létszen. De az italmérési jog fentartására, és jövedelmeztetésére tett költségek levonandók — a fennmaradt összeg képezendi a kártalanítás alapját.

Ha a szomszédos és az illető község italmérési jogának jövedelmezőségét befolyásoló körülmények között nincs lényeges eltérés, akkor a mértékül kijelölt község italmérési jövedelme fogadandó el. Ha azonban a mértékül elfogadott község jövedelmét változtatás nélkül elfogadni nem lehet, akkor a jövedelemből bizonyos meghatározandó összeg vagy levonandó vagy hozzá adandó, és az így nyert összeg képezendi a kártalanítás alapját.

Eltérés a jogosultak kérelmére, ha közbiztonsági tekintetekből, vagy nyilván tévesen kiadott ható-

sági intézkedés folytán a jogosult italmérési jogát nem jövedelmezethette úgy mint egyébként jövedelmezethette volna; ez esetben a bejelentéshez írásban melléklendő vagy megjelölendő a jövedelem-csökkenést okozó vagy téves hatósági intézkedés, s az utóbbinak téves volta a törvények és rendeletekből kimutatandó.

Az italmérési jog jövedelmezőségének csorbulása bér-szerződésekkel, bérleengedésekkel, áruvételi jegyzékekkel igazolandó. Ha a jogosult a kártalanítandó összeget a szomszédos községek italmérési jog jövedelmével kívánja megállapíttatni tartozik a figyelembe veendő községet megjelölni. — Ha az 1882—1886 öt év egyikét vagy másikat a hatósági intézkedés nem befolyásolta, ezen nem befolyásolt év vagy évek jövedelmének évi átlaga képezi a kártalanítás alapját. Ha pedig mind az 5 év befolyásolva volt, akkor az ugyanazon körülmények között levő szomszédos község jövedelme leendő irányadó. Az ez alapon megállapítandó kártalanítások összege egy-egy községre nem lehet nagyobb mint a mennyi (t. 3. §.) a tényleg fizetett adó alapjául szolgáló együttes jövedelemnek megfelel, vagyis az az összeg, a mennyivel azon intézkedés folytán többet kap kártalanítás fejében az, a ki a téves hatósági intézkedés folytán ogát teljes mértékben nem jövedelmezethette, az ugyanazon község többi jogosultjának kártalanítási összegéből egyességleg levonandó, az egyesség nem sikerülte esetében, a kártalanítási összeg a község összes jogosultjaira együttesen állapítandó meg, s birói kézbe teendő le.

Az 1886. év végeig italmérési jognak hatósági jogerejű határozattal befejezése, vagy a rendezés iránti eljárás megkezdése esetében ha a jogosultnak kevesebb jövedelme volt mint lehetett volna (m. u. 17. §.), abban az esetben, ha az arányosítás még be nem fejeztetett, tartozik bebizonyítani, hogy 1886. év végeig a rendezés befejeztetett, vagy az eljárás megkezdett, és megjelölni a községet vagy községeket, a melyeknek jövedelmét figyelembe venni kívánja, és nyilatkozni az iránt, hogy a kincstárnak bérlet általi biztosítása

miatt ki fogja az italmérési jogot bérbe venni, és hogy bérbe vétel esetében a kártalanítási összegnek megfelelő jövedelem be fog folyni. Ha pedig az 1882—1886 öt évi időszakban volt egy vagy több év, melyben az évi jövedelem bizonyítható, akkor ezen jövedelem képezi a kártalanítás alapját. Az 1882—1886. évi időszak azon egy évi jövedelme, vagy több évi jövedelmének átlaga képezi a kártalanítási alapot, mely évi, vagy évek jövedelem-átlagában a rendezés utáni állapot kifejezésre jut. Bérbe vétel esetében köteles a jogosult a rendelet vételétől számítandó 15 nap alatt a bérszerződés megkötése végett a pénzügyi hatóságnál megjeleneni, — s az általa javaslatba hozott bérlő köteles az évi bérrel felérő összeget biztosítékkul letenni.

Ha a törvényhatósági joggal felruházott város-zárszámadás vagy haszonbér szerint az adóalapul felvett haszonnal többet huzott, akkor a bejelentés alkalmával csatolandó az illetékes felsőbbhatóság által jóváhagyott zárszámadás vagy haszonbéri szerződés, — és nyilatkozat az iránt, hogy a kincstárt bérlet által három évre ki fogja biztosítani. — Ezen esetben a zárszámadással igazolt magasabb jövedelem vétezik számításba (törv. 7. §., m. u. 18. §.) vagyis kiszámíttatik az az összeg, melyet az italmérési jog 1882—1886. évi decemb. 31. felülvizsgált számadások, illetőleg haszonbéri szerződés szerint jövedelmezett, ebből levonatik az az összeg, melylyel az állam a kisebb adófizetés folytán károsult, vagyis a kisebb jövedelem a zárszámadással igazolt nagyobb jövedelemből levonatik, s kiszámítandó, hogy e különbözet után mennyit tartozott volna a város adó és általános jövedelmi pótdó. fejében az államnak fizetni, az így nyert összeg képezi azon összeget, a melylyel az állam károsult. — Levonandó továbbá az italmérési jog bruttó jövedelméből az italmérési jog jövedelmeztetésével járó kezelési költség, p. o. ha a bruttó jövedelemből 20% vonatott le kezelési költség fejében, ugyancsak 20% vonandó le a zárszámadásokkal igazolt jövedelem-többletből is. A fent említett levonások után fenmaradt összeg $\frac{1}{5}$ ké-

pezi a kártalanítás alapját. A pénzügyminiszter kívánatára köteles a város az italmérési jogot 3 évre bérbe venni és csak az italmérési jogot, és nem az italmérési adóbeszedési jogot veheti bérbe. Ez esetben a bérlő csak a város lehet, más bérlőt ajánlatba nem hozhat. A város ovadékot nem köteles adni. Ha az italmérési jog jövedelme, az annak hasznosítására szolgáló ingatlanok jövedelmétől nincs elkülönítve, az elkülönítés a fentebbi módon történik. (min. utas. 27. §.)

Ha a jogosult maga a bérlő, ez ovadékot le tenni nem tartozik (m. r. 26. §.), de akkor a kártalanítási kötvényekből az évi bérnek megfelelő értékű kötvény tartatik viszsza; a jogosult vagy bérlő az ovadékot készpénzben vagy ovadékképes papirokban is leteheti. Ha a pénzügyminiszter által elfogadott bérlő a szerződés megkötéseig, vagy a megkötés alkalmával az ovadékot le nem teszi, akkor a jogosult elveszti kártalanítási igényének kivételes módoni megállapítását és a rendes alapon megállapított jövedelem alapján történik a megállapítás; italmérési jognak kötelezett bérbevétele esetében a kártalanítási igények soron kívül tárgyalandók, s azok 1889. évi szept. hó 30. megállapítandók azért, hogy, ha a jogosult hérajánlata el nem fogadtatnék, vagy a szerződés létre nem jönne, elég idő legyen az állami italmérési jövedék jövedelmét más uton biztosítani.

Az 1882—1886 évi dec. 31.-ig jövedelmi, illetőleg tőke, kamat és járadékadó nem fizetése esetében az italmérési jog jövedelmének a fizetett kereseti, házbér vagy egyéb adó alapjául szolgáló összegbe az italmérési jog jövedelme felvételének bizonyítása úgy történik, hogy a bejelentéshez melléklendő a bér, vagy haszonbéri szerződés, vagy más okirat, mely azt bizonyítja, hogy az italmérési joggal egybekapcsolt tárgy dolog vagy jog hasznában valamely italmérési jog haszna is benfoglaltatott, — és hogy ugyanezen haszon után az 1882—1886. években adót is fizetett; ugyancsak a bejelentés alkalmával a jogosultnak mel-

lékelni kell az adókönyvet, adólasjtromot, esetleg az adó kiszabási iratot, s ezek készítésénél használt adatokat, adó kivető, felszólamlási bizottság, törvényhatósági közig. bizottság és pénzügyi közigazgatási bíróság tárgyalási iratait és jegyzőkönyveit, melyekkel azt igazolja, hogy az italmérési jog hasznát magába foglaló jövedelem után valamiféle adó fizetett, és ha ezen okiratokat csatolni nem tudná, a bejelentésben azokra hivatkozni elég, de akkor megjelölendő a hatóság és a szám, a mely alatt az őriztetik (m. u. 19. §.). És ha a fentebbi okiratokból kitűnik, hogy az azokban kikötött évi bérből, haszonbérből, vagy más haszonból, jövedelemből mi esik az italmérési jogra, és mi az italmérési jog hasznát is magába foglaló tárgyra, dologra, vagy jogra, akkor egyszerűen a haszonnak az italmérési jogra eső része vétetik számításba.

Ha pedig ez a fentebbi okiratokból ki nem tűnik, akkor az italmérési jog jövedelme, a dolgok, tárgyak és jogok jövedelmétől a fentebbi módon különítendő el, de ezen esetben az ingatlanoknak az 1887: XLV. t. c. 4. §. szerint megállapítandó legkisebb értéke nem alkalmazható. Ha azonban a jogosult csak adókönyvekkel, adólajstromokkal, adókiszabási iratokkal képes igazolni, hogy a kiszabott adó alapjául az italmérési jog jövedelme is szolgált, de hogy abból mennyi esett az italmérési jogra, vagy azzal kapcsolatos dolgokra, bizonyítani nem tudja, hanem ez csak olyan italmérési joggali összehasonlítás által állapítható meg, a melynek jövedelme ahhoz az italmérési joghoz hasonló, de a mely italmérési jog más tárgy nélkül, vagy ha más tárggyal hasznosíttatik, de az italmérési jog haszná hitelt érdemlőleg már meg van állapítva, ez esetben az adókönyvek és adólajstromok vizsgálandók oly célból, hogy azoknak számadataiból, vagy adókiszabási iratok tartalmából, vagy legalább ezeket az adatokat más, a bejelentés alkalmával megjelölt olyan adózónak adataival egybeahasonlítva, a ki hasonló tárgyak után ugyanazon nemű adóval lett megróva, mint az, a kinek kártalanítása forog szóban, de italmérést nem gyakorolt, kitűnik-e az, hogy az, a ki italmérést gyakorolt, több adót fizetett, mint

a ki italmérést nem gyakorolt, ha kitűnik, hogy több adót fizetett, akkora többletet kell a kártalanítási alap megállapításánál számításba venni. Ezután a fentebbi esetekben az 1882—1886. évek mindegyikének az italmérési jogra eső s a fentebbi módon megállapítandó jövedelme összeadandó, s az összeadott összegnek $\frac{1}{5}$ része veendő a kártalanítás alapjául, m. u. 28. §.

Az italmérési jognak a jogosult által 1882-ik évi január hó 1-je óta az államtól való megszerzése esetében ha a jogosult a kártalanítási összeg megállapításánál a vételárt kívánja tekintetbe vettetni, (törv. 9. §.) akkor a bejelentéshez mellékelni kell az adásvételi szerződést, árverési, illetőleg tárgyalási jegyzőkönyvet, vagy más okiratot, és azon nyilatkozatot, hogy az ingatlant mire becsüli. Ha csupán az italmérési jogot ingatlanok nélkül vette meg, egyszerűen a vételár az alap, (m. r. 20. és 29. §.); ha pedig az ingatlanokat és egyéb tárgyakat is megvette, ezek becsértéke megállapítása egyességileg megkísérlendő, s ha az egyesség sikerül, az egyességileg megállapított érték a vételárból levonatik, s a fenmaradt összeg képezi a kártalanítás alapját. Az ingatlanok és egyéb tárgyak a jogosult birtokában maradnak, ha pedig az egyesség nem sikerült, a kártalanítás teljes alapját a teljes vételár képezi, de ez esetben az ingatlanok és egyéb tárgyak az állam tulajdonába mennek vissza, (m. u. 20. §. c. p.)

Ha a jogosult a kártalanítási alap megállapításánál több jövedelmet akar érvényesíteni, mint a mennyi után az adó fizettetett, azt szerződéssel, számadással, vagy jogerejű okirattal igazolhatja, és ha oly okiratai nincsenek, 1889. ápril hó 30-ig bejelentheti a bizonyítás azon módozatát, melylyel igazolni képes, hogy italmérési jogából nagyobb jövedelmet élvezett, mint mennyi után 1882—1886. év-ig adótfizetett. De ha köz- vagy közjegyzői okiratban foglalt az 1886. dec. hó 31. előtti keletkezését közjegyzőileg hitelesített, vagy két tanu által aláírt, vagy pénzügyi vagy más hatóság általi reávezetésével igazolt szerződéssel bizonyítja, egyéb bizonyítékra nincs szüksége, köteles azonban

megjelölni olyan szomszédos és hasonló italmérési jog tekintetében ugyanoly körülménynek között lévő községet, mely hasonló italmérési jog után 1882—1886. évben adó alapul elfogadott jövedelem aránylag nagyobb, mint az itt szóban forgó jog után ugyanazon években megállapított.

Azok, a kik birnak ugyan a fentebbi okiratokkal, de azok hiányosak, kötelesek igazolni, azoknak keltét és azt, hogy említett magán okiratok 1881-1885. években tényleg érvényben voltak, városok pedig zárszámadásokkal, hogy az 1881—1885 években az okirattal igazolni kívánt jövedelem tényleg megvolt, a közbirtokosság pedig rendszeres megbízható számadással, két kifogástalan tanuknak egyhangzó vallomásával (megnevezvén a tanunak vezeték- és keresztnévét, polgári állását, lakhelyét); ha a tanu megnem jelenne, vagy feltalálható nem volna, a jogosult más tanu kihallgatását nem követelheti, — bornál és sernél a fogyasztási adó adataival, szesznél az átvételi jegyzékekkel és számlákkal, hogy a szeszes italok 1881—1885 évi fogyasztási adatai szerint az italmérési jog jövedelme nagyobb volt, mint a mennyit az 1882—1886. évi adóalap mutat, azon kívül köteles megjelölni egy olyan szomszédos és hasonló italmérési jog tekintetében olyan körülmények között levő községet, melyben a hasonló természetű italmérési jog után 1882—1886. évben adó alapul elfogadott jövedelem aránylag nagyobb, mint az itt szóban forgó jog után megállapított. Azok, a kiknek a tiszta jövedelmet igazoló szerződéseik, vagy egyéb okirataik nincsenek, de a jövedelmet kitüntető, a rend. tanácsu városok és községek hatóságilag fölvizsgált, magán egyének, közbirtokosságok stb. pedig több évig rendesen vezetett számadásokkal birnak, bejelentés alkalmával ezen számadások mellett, ha a zárszámadásokból az italmérési jog jövedelme tisztán ki nem vehető, a számadásokban vele összekevert fogyasztási adónak vagy más bevételnek mennyiségét hitelt érdemlő adatokkal áruvételi jegyzékekkel, számlákkal igazolják, vagy legalább valószínűvé tegyék, hogy az említett szeszes italok 1881—1885 fo-

gyasztási adó adatai szerint az italmérési jog jövedelmének nagyobbak kell lenni, mint a mennyit az adójövedelem mutat. Az okiratokkal nem bírók pedig leltárakkal, becslési okiratokkal, nyugtákkal — és azonkívül két tanu egyhangzó vallomásával igazolják s megjelöljenek egy olyan szomszédos és hasonló italmérési jog tekintetében ugyanoly körülmények között lévő községet, melyben hasonló természetű italmérési jog után az 1882—1886. évben adóalapul elfogadott jövedelem aránylag nagyobb az ott szóban forgó jog után ugyanazon években megállapítottaknál. — Az írásos bizonyítékkal nem bírók, de a nagyobb jövedelmet igazolni hívők igénybejelentésük alkalmával két tanu egyhangzó vallomásával, bor-, ser- és szeszfogyasztásra vonatkozó adatokkal a nagyobb jövedelmet bizonyítani és a fentebbi módon a szomszédos községet megjelölni vagy legalább valószínűvé tenni kötelesek, hogy miért nincsenek írásos bizonyítékaik. A fentemlitett összes okiratoknak 1886. évi dec. 31. előtti időből kell eredni.

A kir. adófelügyelő a jogosultat személyében, vagy önképviselőre nem jogosított képviselőjét kihallgatni, vallomásáról jegyzőkönyvet felvenni, a bizonyítékokra, az italmérési jog jövedelmezőségére tanukat kihallgatni, szakértők szakvéleményét meghallgatni, s azoknak hit alatti kihallgatását a közs. bizottságnál ajánlatba hozni jogosítva van. Ha meg nem jelennék, vagy a tett kérdésekre válaszolni nem akar — a bizonyíték, a melyre kihallgatása elrendeltetett — figyelembe nem vehető, m. u. 20 §.

Megvizsgálandó, hogy a törvény által kívánt bizonyítékok az 1886. dec. 31-ik előtti időből erednek-e, és a kellő időben 1886. ápril 30-án lettek-e beadva. Az okiratok az utasítás szerint állítottak-e ki, és hitelesítették-e az aláírások? Az utasítás által előirt bizonyítékok mellékeltek-e, illetőleg történt-e azokra hivatkozás. Tartalmaznak-e oly tényeket, adatokat, a melyek pótló bizonyítékok nélkül feltétlenül elfogadhatók, vagy ha pótlándók, a törvény megengedi-e a pótló bizonyítékok használatát, s ha megengedi a törvény —

mérlegelendő, valljon a pótló bizonyítás után a teljes bizonyítékot helyre lehet-e állítani? Ha a bizonyítékok a későbbi időből származnak, vagy nem a kellő időben nyújtattak be, ha a szükséges bizonyítékok mind nem mellékeltek vagy a kívántakra a hivatkozás nem történt, vagy a bizonyítékok önmagukban véve feltétlenül pótló bizonyítékok nélkül el nem fogadhatók, és ezek nem mellékeltek, a kártalanítás nem a rendes alaptóli eltérés útján, hanem a rendes alapon állapítandó meg.

Ha a bizonyítékoknak végleges elfogadása — a pótló bizonyítékoktól van feltételezve, ezek beszerzendők, a tanúk és szakértők, eskü alatt és a jogosultak kihallgatandók, ezek után újból megállapítandó, hogy azok birnak-e teljes bizonyító erővel, ha nem, a kártalanítás rendes alapon eszközlendő. Ha teljes bizonyító erejűeknek elfogadtatnak, megállapítandó, hogy azok szerint, mennyi az italmérési jog tiszta jövedelme, mely azután megadja a kártalanítási alap megállapításánál figyelembe veendő egyik tényezőt. A másik tényező a jogosult által bejelentésében megjelölt szomszédos és hasonló természetű italmérési jog tekintetében ugyanoly körülmények között levő községekben a hasonló természetű italmérési jogból vont tiszta jövedelem. Ezen két figyelembe vett tényező tüzetes összehasonlítása után állapítandó meg, mily mértékben fogadható el az egyik vagy másik figyelembe veendő tényezők összege, — s vagy az egyik vagy a másik, vagy a kettő között levő közép összeg fogadandó-e el a kártalanítás alapjául.

A d o l e i r á s o k. Az adóból mindig levonandók azok az összegek, a melyek 1882—1886. dec. 31-ig leirattak, az adójövedelemből történt ezen levonás után fenmaradt összeg jó a kártalanítási alap megállapításánál számításba.

A kártalanítási alaphól a törv. 3. 6. 7. 8. 10. §. esetében 10% levonandó, a fenn maradt összeg teendi a kártalanítás alapját, csak azon kivételes esetben nem vonandó le a 10%, a melyben a jogosult 1882. évi január 1. óta az államtól szerezte meg a jogot.

A kártalanítás teljes összege három különböző módon állapíttatik meg; és pedig:

1. a kártalanítás tiszta alapja egyuttal a kártalanítás teljes összege, t. i. a vételár, midőn a jogosult a jogot az államtól vette;

2. a kártalanítás alapja 20-szorosan vétetik, 20-al sokszoroztatik, és a kártalanítás tiszta alapjának huszszoros összege adja a kártalanítás teljes összegét.

3. A kártalanítás tiszta alapja szintén huszszor vétetik, midőn a jogosult írásbeli adatokkal igazolja, vagy ha ezek nincsenek, bejelenti a bizonyítás azon módozatát, hogy nagyobb jövedelmet élvezett, mint a mennyi után az adót fizette.

Ezen két utóbbi esetben a tiszta alaphól levonandó a jövedelemtöbblet vagyis az adó alá vont jövedelem után járó államadónak és járulékainak: a) ha a vallomást a jogosult vagy alkalmazottja állította ki, 8-szorosa, b) ha a vallomást nem maga a jogosult állítja ki, vagy felhiva nem volt, és így nem a jogosult, hanem jogelődje mulasztotta el a tiszta jövedelem bevallását négyszeres összege, ezen felül a fentebbi a) b) esetekben az adó alánem vont jövedelem után járó törvényhatósági és községi pótléknak egyszeres összege.

Kártalanítási ügyekben eljáró hatóságok. I. A kir. adófelügyelő vagy helyettesse. — Hatásköréhez tartozik, a kártalanítási igények bejelentésére kitűzött határidő lejártáig az adójövedelemnek és annak, hogy mi jut az italmérési jogra, és mi az ingatlanra, tisztába hozatala? Az igénybejelentések megvizsgálása, hogy jogos-e az, mily alapon állapítandó meg, és mekkora legyen a kártalanítás összege s kiadható-e az igénylőnek a kártalanítás összege, és mily arányban, ezek iránt esetleg az egyesség megkísértése, ha sikerül, az egyesség megkötése, ha nem sikerül a más módon való megállapításra irányuló eljárásnál az állam érdekének képviselése. A kártalanítási eljárás folytán szükséges bizonyítékok beszerzése, beszerzésének követelése, valamint a kártalanítási ügyek kezelése.

II. Törvényhatósági köz. bizottság albizottsága a bizottság által választott egy elnökből, egy elnök helyettesből, két rendes és legalább két pótagyból áll. Határozat hozatalra az elnökön kívül két tag jelenléte szükséges. A kir. adófelügyelő előadóként szavazat nélkül működik itt. Első fokban határoz a kártalanítási igények felett, kimondja 1. hogy a bejelentés visszautasítandó, 2. a kártalanítási összeg megállapítandó, és ez az igénylőnek kiutalandó, vagy birói letétbe helyezendő.

III. A pénzügyminiszter a neki fentartott teendőket a központi személyzetének előadása alapján, — a több adófelügyelői kerületre kinevezett miniszteri biztosok útján teljesíti.

A pénzügyminiszter gyakorolja a felügyeletet az adó felügyelőkre s helyetteseikre, utasításokat ad a munkálatok mikénti teljesítése iránt. Az adófelügyelők által kötött egyezségeket felülvizsgálja, azokat jóváhagyja, vagy feloldja, az adófelügyelőt utasítja vagy új egyezkedési kísérletnek megtétele, vagy első foku határozathozatal végett az albizottsághoz áttele iránt. Másodfokban határoz az albizottság 1-sőfoku határozatai felett.

A kir. járásbiróságok, az adófelügyelő megkeresésére a tanukat hit alatt kihallgatják, hit alatt veszik ki a szakértők véleményét és ejtik meg a szakértői szemléket.

A kártalanítási eljárás. A kártalanítási igényt bejelentheti: a jogosult, s ha ez jogiszemély, ennek képviselője, és ha önképviselőre jogosítva nincs, törvényes képviselője a jogosultnak meghatalmazottja, gazdatisztje, bérője. A bejelentést tevő képviseli a jogosultat a kártalanítási eljárás folyamán is. Ha a jogosult a tárgyalás folyamán nevez meghatalmazottat, ennek neve és lakása a tárgyalási jegyzőkönyvbe veendő s a jogosult által aláírandó. m. ut. 37. §.

A kártalanítási igény 1889. ápril hó 30-áig írásban bejelentendő. Ezen bejelentésnek tartalmazni kell:

1. A község nevét, a melyben az italmérési jog gyakoroltatott.

2. A kártalanítandó italmérési jog pontos körülírását, vagyis azt, hogy a községben létező italmérési jogok közül melyiket kívánja kártalaníttatni.

3. A tényleg gyakorolt italmérési jognak határozott megjelölését.

4. Azt, hogy az italmérési jog miként volt megadóztatva.

5. A jogosultnak és a bejelentőnek nevét, és lakását.

6. Az 1882—1886. években tényleg élvezett italmérési jog megjelölését, a melyet a kártalanítási összeg kiszámításánál alapul kíván vétetni.

Ha a jogosult a fenti években járadékadóval tényleg megrótt tisztán italmérési jog jövedelmét kívánja alapul vétetni, — egyéb bizonyíték nem szükséges, a 9—30. §-ban elősorolt más esetekben azonban a törvényben előirt bizonyítékokat mellékelni, vagy azokra hivatkozni köteles.

A bejelentéshez bizonyítéku mellékelni kell az adólajstromokat, adókiszabási iratokat s azokat a felek az illető adófelügyelőtől, hatóságtól átnézés vagy jegyzet készítés végett kérhetik. A bejelentésről a kir. adófelügyelő igazolványt ad ki. Nem a kir. adófelügyelőhöz, vagy tévesen beadott bejelentések, ha vagy a jogot, vagy a kártalanítási igényt megszerezni állítók azt nem igazolják, hogy a hatósági eljárás folyamatban van, bejelentésük hivatalból visszautasítandó. A visszautasításról, ha a bejelentő neve tudva nincs, részére kinevezett gondnok írásban értesítendő. Az 1889. ápr. 30. után beérkezett bejelentések, valamint azok, melyeknek a tulajdoni igény megállapítása végett birói eljárásnak 1889. jun. 30-áig folyamatba tétele legkésőbb 1889. junius 15. nem igazoltatik, tekintetbe nem vétetik.

A bejelentett igényeket visszautasító kir. adófelügyelő határozata az adófelügyelőhöz a kézbesítéstől számítandó 15. nap alatt intézendő beadványban a közig. bizottság albizott-

ságához, az albizottság határozata pedig szinte 15 nap alatt a pénzügyminiszterhez felelbevezhető. m. u. 38. §.

A kir. adófelügyelő által megidézett jogosult vagy képviselője, vagy megbízottja az idézésre megjeleneni köteles, mert ellenkezőleg a kielégítőnek nem látszó bizonyítékoknak figyelmen kívül hagyásával, vagy a jogosult költségére szakértők meghallgatásával fog határozat hozatni. m. ut. 39. §.

A jogosultak és képviselők teendői az egyességi tárgyalásoknál. Az adófelügyelő által a kártalanítási összegnek egyesség útján leendő megállapítása végett egy-egy község összes jogosultjai részére kitűzött tárgyalási határidőre megjelentek közül egy tárgyaláson egyszerre csak egy tárgyalhat. Meg nem jelenésük esetében tűzhet ki ugyan újabb tárgyalási határidőt az adófelügyelő, de jogában áll a nélkül is az ügyet érdemleges elbírálás végett a közíg. bizottság albizottságához terjeszteni.

A tárgyaláson jogosult jogainak védelmére mindent a mit szükségesnek tart, előadhat, sőt az ő kártalanításának mérvét befolyásoló jogosult italmérési jogaért adandó kártalanítási összeg ellen észrevételeket tehet, de újabb bizonyítékokat nem mellékelhet, sem azokra nem hivatkozhat, de bejelentheti, hogy a kártalanítási tőke jövedelmét adójának törlesztésére kívánja fordítani.

Az egyességi tárgyalásra a hirdetményi idézés folytán a jelzálogos hitelezők is megjelenhetnek, de ezek észrevételeket nem tehetnek, ha azonban a jogosulttal a nekik adandó összegre nézve megegyeznek, a kártalanításnak ezen összege egyességileg a hitelező részére állapítható meg, ezen egyesség a hitelező által is aláírandó. Ha az egyesség jóvá nem hagyatik, az érvényét veszti. Ha azonban más hitelező vagy igénylő is jelentkezik, az előbbi hitelező részére egyességileg megállapított összeg annak ki nem adható, hanem bírói kézbe teendő le, s annak hova fordításáról a bíró határoz. A község minden, vagy csak egyik-másik jogosultjával létrejött egyesség írásba foglalandó s a fél által aláírandó. Az így

létrejött egyesség a jogosultra azonnal kötelezővé válik, a kincstárra pedig a pénzügyminiszteri jóváhagyás után.

Az egyesség nem sikerülte esetében az ügyet az adófelügyelő a közig. bizottság albizottsága elé terjeszti. E részbeni határozatot felebbezni nem lehet.

A törvényhatóság és község ha érdekelve nincs is, és meg sem idéztetett, a tárgyaláson megjelenhet képviselője által, ez minden jog kártalanítására nézve megjegyzéseit megteheti, s azoknak a tárgyalási jegyzőkönyvbe felvételét kívánhatja, köteles az adófelügyelő kérdéseire felvilágosítást adni, ha a közs. képviselők, ha a község egyszersmind nem jogosult is, ugyanazon joggal birnak mint más jogosult, de az adófelügyelő határozatai ellen felebbezéssel nem élhetnek. m. u. 41. §.

A közig. bizottság albizottsága előtt folyamatba tett ügy tárgyalásaira kitűzött határidőre a jogosult vagy maga, vagy képviselője megidézendő, ha a megidézett meg nem jelenik, nélküle hozatik határozat. A tárgyaláson a jogosult érveit és adatait szóval vagy írásban előadhatja, azoknak jegyzőkönyvbe felvételét követelheti, de itt sem hozhat fel új bizonyítékokat; bejelentheti, hogy a kártalanítási összeget adója törlesztésére kívánja fordítani; az albizottság által elrendelt tanukihallgatásoknál, helyszíni szemléknél megjelenhet. A kiegészítés útján szerzett adatokra észrevételeit szóval vagy írásban beadhatja, vagy a legközelebb tartandó tárgyaláson szóval teheti meg.

Érdemleges határozatokat a kézbesítéstől számítandó 15 nap alatt a pénzügyminiszterhez lehet felebbezni, a felebbezést újabb érvekkel s adatokkal lehet támogatni, de a bejelentésnél nem használt bizonyítékokat felhozni nem lehet. Az albizottságnak az adatok kiegészítését elrendelő vagy más közbeeső határozatait felebbezni nem lehet. m. ut. 42. §.

A kir. adófelügyelők teendői a kártalanítási eljárás folyamán. A kir. adófelügyelő a hozzá kellő időben érkezett bejelentésről igazolványt ad. Ha a bejelentő lakása ismeretlen, részére területén működő ügy-

védek közül ügygondnokot rendel, s az igazolványt ennek kézbesítetteti. A bejelentéseket külön jegyzőkönyvbe vezeti, megvizsgálja, hogy a bejelentések a törvényszabta feltételeknek megfelelnek-e? Nem az illetékes kir. adófelügyelőhöz beadott bejelentéseket, vagy a melyekben a község, melyben az italmérési jog gyakoroltatott, kitéve nincs, vagy tévesen jeleztetett, vagy időközben a kártalanítási igény megszerzését állító, annak megszerzését, vagy igényének megállapítása végett hatósági eljárás folyamatban lételet nem igazoló igényt támasztók bejelentései hivatalból visszautasítandók, a végzés nekik kézbesítendő; ha lakhelyök tudva nincs, költségökre kinevezett ügygondnoknak kézbesítendő. Ha a bejelentő vagy ügygondnok a végzés kézbesítésétől számítandó 15 nap alatt a hiányt pótolja, vagy a hibát jóvá teszi, a bejelentés tárgyalás alá veendő. Az 1889. ápril hó 30. után beadott bejelentések, mint fenn előadatott — tekintetbe nem vehetők. A hiányok nem pótolhatása végett visszautasító határozat ellen a kézbesítéstől számítandó 15 nap alatt az adófelügyelőhöz beadandó felebbezéssel az albizottsághoz, és ennek határozata ellen a kézbesítéstől számítandó 15 nap alatt a pénzügyminiszterhez lehet felebbezni. m. u. 43. §.

Az igénybejelentések előkészítése a tárgyalásra.

Köteles az adófelügyelő a bejelentéseket községenként csoportosítani, a kártalanítás kérdéseinek tisztázására szükséges okiratokkal, u. m.: szerződések adókönyvek sat., és adatokkal felszerelni, és vizsgálni azt, vajjon a bejelentések között nincsen-e olyan, melynek adataira a jogosult, s a tanuk a tárgyalás előtt meghallgatandók lennének, ha vannak, azokat rövid határidőre megidézi, a tisztába hozandó kérdésekre meghallgatja, nyilatkozataikat jegyzőkönyvbe veszi, ha a jogosult meg nem jelennék vagy a nyilatkozatot megtagadja, e körülmény a kártalanítási ügyről adott véleményében kiemelendő. min. u. 43. §.

Községekkint csoportosított bejelentéseket osztályozza a szerint a mint egy-egy községenkinti csoportban :

oly bejelentések vannak, a melyekben s a kártalanítás teljes összege fejében nem igényeltetik több mint az 1882—1886 öt. évben a jog után felvett jövedelem $\frac{1}{5}$ alapján igényelhető; vagyis mint a mennyit az 1882—1886. évi adójövedelem adatai alapján az adófelügyelő javaslatba hoz; vagy ha több igényeltetik is, de az igény támogatására nem mellékeltetnek a rendestől eltérő módon leendő megállapíthatásra megkívántató bizonyítékok;

oly bejelentés van, melyre a törvény 3-dik §. alkalmazandó;

olyan bejelentések is vannak, melyekre vonatkozólag az adófelügyelő a törv. 5. §-át kívánja alkalmazni;

oly bejelentések vannak, melyekben az igénylők a kártalanítás alapját és összegét a törv. (6—9. §.-sok) alapján kérik megállapítani;

olyan bejelentés is van, mely szerint az igénylők a kártalanítási alap és összeg megállapításánál a törv. 10. §-át kérik alkalmaztatni.

Ha különböző osztályba sorozandó bejelentések találtatnának is, azért az egy községi csoporthoz tartozó bejelentések szét nem választhatók, hanem együtt hagyandók, s az egész csoport mindig azon osztályba sorozandó, a melyhez azon bejelentés alapján az alábbi szerint tartozik, az előbbi osztályhoz tartozó bejelentésnél pedig ott, a hol ezen osztályról készült jegyzékben, jelentésben vagy felterjesztésben előfordúl; megjegyzendő, hogy a bejelentés a hozzá tartozó bejelentések egész csoportjával mely osztályhoz lett utalva.

Az adófelügyelő az így csoportosított és osztályozott s a szükséges adatokkal felszerelt bejelentésekről jegyzeteket készít s az így csoportosított és osztályozott bejelentéseket a pénzügyminiszterhez terjeszti.

A bejelentéseknek a tárgyalásra való elkészítése és osztályozása alkalmával az adófelügyelő tervet köteles készíteni

arról, hogy hozzávetőleg mikor és mily sorrendben és hol szándékozik községenként az egyességi tárgyalásokat megtartani. E terv az első osztályhoz tartozó bejelentésekkel együtt terjesztendő fel. m. u. 44. §.

Ha az adófelügyelő a miniszter által pótló adatok beszerzésére, (t. i. a jogosultak képviselői, felek, tanúk, szakértők egyszerű vagy eskü alatti kihallgatására sat.) utasíttatik, azok pótlása után az egyességet kísértse meg.

A tanu vagy szakértő eskü alatti kihallgatásának elrendelése esetében azoknak kihallgatása iránt a kir. jbiróságot keresi meg, a szakértők kihallgatásánál tüzetesen megjelölendők azok a körülmények, melyekről szakértői vélemény kívántatik, s vagy utasítja a szemle tárgyának megtekintésére, vagy szakértői véleményének előadása végett a személyes megjelenésre felhívja, vagy arra, hogy véleményét írásban adja be. Az elrendelt s pótlólag beszerzett adatok a pénzügyminiszterhez azonnal felterjesztendők. m. ut. 45. §.

Az adófelügyelő eljárása az egyességi tárgyalásoknál. A pótlólag bekívánt adatok beszerzése s az iratoknak visszaérkezte után az adófelügyelő intézkedik az egyezkedési tárgyalások megkezdése iránt. Megállapítja a tárgyalás helyét és idejét, és úgy intézkedik, hogy egy-egy község valamennyi jogosultjával a tárgyalás egyszerre megtartathassék.

Ezen tárgyalási határidőre az egyességi tárgyalásra kitűzött helyen kifüggesztendő idézési hirdetményt bocsát ki. A tárgyalást a kir. adófelügyelő vezeti, akár külön, akár hirdetményileg megidézett, s megjelent félnek módot nyújt a törvény által biztosított jogainak egész terjedelmében való gyakorolhatására.

A megidézett de meg nem jelent fél — ha az ügy természete külön egyesség kötését megengedi — egy más határidőre idézendő meg, — hasonlóan ha a jogosultak a tárgyalás elhalasztásába beleegyeznek, újabb tárgyalás tűzhető ki s arra az összes érdekeltek újólag megidézendők. — A közbirto-

kosság tagjai a bejelentő vagy meghatalmazottjukon kívül megjelenhetnek ugyan, de meg nem jelenésük a tárgyalást nem hátráltatja.

Az egyességi tárgyalásnál ki kell terjeszkedni, 1. a jogsultság megállapítására, 2. hogy a jogalap, a melyen az igény támasztatik, törvényes-e? 3. a bizonyítékok méltatására, 4. a kártalanítási összeg megállapítására: A) t ő k é b e n, még pedig a) kötvényekben, b) készpénzben; B) a kártalanítási kötvények után 1890. évi január hó 1-től járó kamatokban, 5. annak meghatározására, hogy a kártalanítási tőke kötményezendő-e vagy nem? kötményezendők pedig, a holt kéznek, törvényhatóságoknak, községeknek, alapítványoknak hitbizományi vagyon birtokosainak, közalapoknak kiadandó tőkék egész összegükben. A közbirtokosság italmérési jogánál a kártalanítási összeg rendesen az egész közbirtokosság részére együtt egy összegben állapítandó meg, kivévn ha annak külön-külön megállapítását kívánnák.

A sikerült egyesség írásba foglalandó. Az egyességi okmányba fel kell venni a jogosultnak nevén, s a község megjelölésén kívül, a melyben az italmérési jog gyakoroltatott, a 4—6. pont alatti megállapodásokat és azt is, hogy az egyességi megállapodás szerint az italmérési jogra, vagyis azért járó kártalanításra igényt támasztóknak mennyi jusszon a kártalanítási összegből. Az egy példányban kiállítandó egyességi okmány az egyességre lépett felek, és a kir. adófelügyelő által azonnal aláírandó, mely azután a félre azonnal, a kincstárra pedig a pénzügyminiszter jóváhagyása után válik kötelezővé, s azután hiteles másolatban a jogosultnak kézbesítendő.

Egyességi tárgyalásról minden a községbeli jogosultak egy-egy csoportjára vonatkozólag egy külön jegyzőkönyv vezetendő, melybe a tárgyalás menete s a felek kívánságai röviden felveendők; az egyesség nem sikerülése ennek okai felsorolásával bejegyzendő, az, az összes jelenlevő érdekeltek és az adófelügyelő által is aláírandó; az aláírás megtagadása szinte bejegyzendő.

Egy község valamennyi jogosultjával megkötött egyesség az összes iratokkal együtt jóváhagyás végett a pénzügyminiszterhez, a kikkel pedig meg nem kötött elbírálás végett az albizottsághoz és ennek e tárgyban hozott határozata, vagy véleménye után a pénzügyminiszterhez felterjesztendő. A pénzügyminiszter az egyességeket vagy jóváhagyja, vagy újabb tárgyalást rendel, vagy első foku elbírálás végett az albizottsághoz utasítja. m. u. 46. §.

A kir. adófelügyelő hatásköre a közig. bizottsághoz utalt ügyek tárgyalásánál. A kir. adófelügyelő az albizottsághoz tartozó ügyeknek kellő időbeni áttételéről gondoskodik. — Kötelessége az albizottság elnökének javaslatot tenni az albizottság ülésre hívása és az ülés határidejének megállapítása iránt, tekintettel arra, hogy e határidőre jelenlétét igénylő egyezkedési tárgyalások, szemlék, tanúkihallgatások ne essenek.

Mind az egyezkedési mind az albizottságnak tárgyalásainál csak az a kir. adófelügyelő vagy helyettese lehet jelen, kit a pénzügyminiszter kirendel, akadályoztatása esetében az elnök felterjesztésére a pénzügyminiszter mást rendel. Az adófelügyelő az albizottság elnökének a tárgyalás kitűzése, a tárgyalás sorrendje és az iránt, hogy arra az albizottság, melynek tagjai hívasanak meg, javaslatot tesz, ügyel különösen arra, hogy érdekelt tag meg ne hivassék, és ha ilyen jelenne meg a tárgyaláson erre az ügy tárgyalásánál az albizottság figyelmét hívja fel, és határozatát kérje ki. Az ülésen a kir. adófelügyelő adja elő az ügyeket, kiemeli a lényeges körülmények és fontosabb bizonyítékok kiegészítését és azok pótlását indítványozza, köteles a jogosultaknak és hatósági közegeknek megjegyzéseiket, indítványait figyelemmel kísérni, azokra észrevételeit, ellenindítványait megtenni. A kir. adófelügyelő az albizottság közbeszóló határozatait is felelteszheti a pénzügyminiszterhez, mely határozatnak elérkezéig az ügy tárgyalása függőben marad. Az albizottság által elrendelt tanúk kihallgatását, szemlét, bizonyítékok beszerzését, használt bizonyítékok pótlását az adófelügyelő foganatosítja,

kivéven ha a sz. emlét az albizottság egy kiküldöttje által kívánja teljesíteni. A kir. adófelügyelő tartozik gondoskodni, hogy az albizottság által érdemileg elintézett ügyek végérvényes jogerejű határozat hozatalra mindig a pénzügyminiszterhez terjesztessenek fel. Gondoskodik továbbá az albizottsági ülés jegyzőkönyveinek az ülésen mindig jelenlevő egy pénzügyi közeg általi rendes vezetéséről, és arról is, hogy ha a jogosult azt kívánná, hogy a kártalanítási összeg jövedelme adójának törlesztésére fordíttassék, ez a kívánsága jegyzőkönyvbe vétessék s arról az adófelügyelő értesíttessék.

A pénzügyminiszter a hozzá felterjesztett ügyeket, illetőleg határozatokat jóváhagyja, vagy új eljárást, illetve egyesség megkísértését, vagy határozat hozatalát rendeli el, vagy maga hoz döntő határozatokat s azokat a felekkel közölni tartozik.

Az adófelügyelőhöz érkező összes beadványok külön igttatandók és kezelendők az adófelügyelő által kirendelt állandó közege által, felügyel a kitűzött határidők pontos nyilvántartására, az érdekelteknek kellő időbeni értesítésére, a rendeletek pontos betartására és arra, hogy az ügy, a kártalanítási összegnek végleges megállapítás végett a pénzügyminiszterhez felterjesztessék és hogy a jogosultak a kivetési iratokat kellő időben megkapják.

A miniszteri biztosok utasításuk szerint ellenőrzik az összes kártalanítási munkálatokat, utbaigazításokat, felvilágosításokat adnak a kir. adófelügyelőnek, eljárásukról a pénzügyminiszternek jelentést tesznek. A tárgyalásoknál a kir. adófelügyelők vagy helyetteseik hatáskörébe tartozó teendőket külön megbízatás nélkül is végezhetik. Ennek folytán minden tárgyalásról külön értesítendő.

A kártalanítási eljárásra vonatkozó összes nyilatkozatok, nyugták, beadványok és azoknak mellékletei, határozatok, felebbezések és esetleg az állam tulajdonába kerülő ingatlanok átruházásai bélyeg- és illetékmentesek.

A községi előljárók teendői az 1888-ik évi 36. t.-cz. italmérési regálejog kártalanítása körül.

A községek, melyek az italmérési jogot törvényeink értelmében gyakorolták, szinte kárpótlásban részesítendők, mert a törvény feljogosította azokat, hogy a földesuri italmérési jog mellett félévig, Erdélyben három hóig saját borait kimérhessék, és ezen jogot gyakorolhatták és gyakorolják most is. E jog abban különbözik a földesuri jogtól, hogy a földesur mint önálló tulajdonos, tehát physikai személy, gyakorolta és gyakorolja ezen jogot, a község pedig mint jogi személy — miután a község tagjait nem egyenként, hanem összesen illeti. Azért náluk a kárpótlásnak a törvény szerint, míg a többi regáletulajdonosoknál nemesi jogon vagy kiváltságnál fogva kell történni. Sok helyen azonban a földesuri italmérési jog a község italmérési jogával együttesen adatott bérbe és ekkor a bérleti összegből azon aránylagos rész illeti őket, a mily részt az összes községi határból birnak. Vagy a hol a község maga házilag kezeli vagy bérbe adja, ez után nyert jövedelem szerint.

A községeknek, mint jogi testületeknek járó kártalanítás mint községi közvagyon nem egyeseknek, hanem magának a községeknek és pedig kötményezett, azaz korlátolt kötvényekben adatik azért, mert a község azon kártalanítási összeggel nem rendelkezhet, hanem annak hováfordítása, illetőleg forgalomba hozatala iránt az illetékes hatóság enge-

délyére van szüksége. A forgalombahozataltól tehát nincsenek elzárva, mert ezáltal módot kellett nyújtani az iránt, hogy egyrészt papírjaikat az értéksökkenés esélyeitől megóvhassák, másrészt, hogy a község érdekében, illetőleg hasznára szolgáló beruházásokat, befektetéseket eszközölhessenek, a mely kiadások fedezésére kártalanítási kötvényeikben rejlő tőke kedvezően felhasználható.

Az állami italmérési jövedék behozatala folytán adandó kártalanítási eljárásnál a községi előljáróknak fontos teendőik vannak, nekik kell mindenekelőtt a község érdekeire felügyelni, a községet, mint jogi testületet illető kártalanításnál eljárni.

A kártalanítást tehát csak azon jövedelem után kapják, a melyet adó alá 1881—1885. években bevallottak. Azon jog után azonban, a melynél fogva a bor, sör és égetett szeszes folyadékok után adót szedhettek, mint az italméréstől külön álló jövedelem után kárpótlást nem igényelhetnek, mert ezen adószedhetési jog italmérési jogot nem képezvén, ezen jognak gyakorlatából eredő jövedelemért nem kártalaníthatók.

A községeknél az italmérési jog alapjának helyessége az 1836: 6. t.-cz.-ben gyökerezvén, az már kérdés tárgyát nem képezheti, hogy az italmérési jog illeti-e a községet.

A törvény csak azon italmérési jogot veszi tekintetbe, a mely gyakoroltatott, s a melynek jövedelme után adó fizettetett; a hol adó nem fizettetett, ott jövedelem sem tételezhető fel: miből következik, hogy a törvény nem magát az italmérési jogot, hanem annak gyakorlatát veszi figyelembe, mert a törvény azon fontos elvet mondotta ki, hogy a kártalanítási jogosultságra nem elégséges a jognak létezése, a melynek megszüntetéseért kárpótlás adandó. hanem mulhatlanul megkivántatik annak gyakorlata is; így az kárpótlást nem követelhet, a ki az italmérési jogot nem gyakorolta.

Ebből következik, hogy a kártalanítás tárgyát csak azon haszon, jövedelem képezheti, a melytől az italmérési jog tulajdonosai el fognak esni. Jogtalanság lenne tehát, ha azok ezen haszontól kártalanítás nélkül fosztatnának meg.

Tehát az italmérési jogból jövedelemnek kellett lenni, a melytől adó fizettetett. Akármelyik adónem jövedelmébe volt is az felvéve, csak hogy kitűnjék az, hogy az italmérési jövedelem is meg volt adóztatva.

Főteendője tehát a községi előjárásának, illetőleg jegyzőnek, összeszedni azon adatokat, a melyek az italmérési jog jövedelmét tisztán előtűntethetik, vagyis azon jövedelmet, a melyet 1881—1885. években adó alá bevallottak, és ezen adatokat bejelentésekhez mellékelni. Ezen bejelentést f. év április hó 30-áig az illetékes adófelügyelőhöz kell beadni.

Az italmérési jogot a község vagy maga gyakorolta, azaz házilag kezelte, vagy haszonbérbe adta.

Ha a község maga gyakorolta az italmérési jogot, erről számadást kellett vezetni, a melyből ki fog tűnni azon jövedelem, a melyet a község ezen jogból bevett. Számadásnak pedig nem tekinthető azon egyszerű jegyzék, a melyet a bírónétán a maga számára vezetett, hanem azon számadás, a melyet a képviselőtestület átvizsgált, helybenhagyott s a megyei hatóság által felülvizsgáltatott és helybenhagyatott.

Ha pedig bérbe volt adva, akkor a bérszerződés tünteti azon hasznot, melyet a község az italmérési jog után élvezett.

A bérletnél több tekintetek lesznek irányadók, ugyanis:

Az adót vagy maga a község fizette, vagy a bérlő. Az előbbi esetben az adó nem számíttatik a kártalanítási összeghez, hanem csak azon jövedelem vétetik, a melyet a község magánkezelés útján, vagy a bérletből bevett. Ha pedig az adót a bérlő tartozott viselni a nélkül, hogy az a bérleti összegbe beszámíttathatott volna, akkor ezen a bérlő által fizetni kötelezett adóösszeg is a kártalanítási összeghez hozzá számíttatik.

A kártalanítás alapját rendszerint maga a jog után az

1882—1886. évi deczember hó 31-én adó alá vont összes jövedelemnek egy ötödrésze képezi. Ezen alaphól kezelési költségek fejében 10% levonatik. Az eképen megállapított tiszta kárpótlási alapnak huszszoros összege képezi a kártalanítás teljes összegét.

A kiszámítás tehát eképen történik:

1881-ik évben a község jövedelme volt az italmérési jogból	100
1882 " " " " " " " "	200
1883 " " " " " " " "	150
1884 " " " " " " " "	150
1885 " " " " " " " "	200
Összesen	800

Ezen összegnek ötödrésze levonatván, marad 160 frt.

Ebből 10% levonatik, marad ennek 144 frt. Ennek 20-szoros összege teend 2880 frtot.

Ezen jog után fizettetett : 1882-ben 25 frt
 1883-ban 50 frt
 1884-ben 38 frt
 1885-ben 38 frt
 1886-ban 50 frt.

Ha pedig a bérlő fizette az adót, az is hozzászámíttatik eképen:

1882. állami adó	25 frt,	községi	5 frt
1883. " " "	50 " "	" "	10 "
1884. " " "	38 " "	" "	7 "
1885. " " "	38 " "	" "	8 "
1886. " " "	50 " "	" "	10 "
Összesen			227 frt
5 évi bérlet			800 frt
			1027 frt

ötödrésze tesz 205 frt 40 kr.

Ennek 20-szoros összege teend 4108 frtot.

Az a kérdés merül fel, hogy azon községek, a melyek a regálejogot megváltották, kártalanítandók-e? A törvény 29. p.) kimondotta, hogy azon községek is, a melyek az italmé-

rési jogot mint jogi személyek gyakorolták, szintén kártalanítandók, tehát jogos és igazságos, hogy ők is kártalanításnak aképek, a mint adójövedelmöket bevallották, vagy ha bebizonyítják, hogy több jövedelmök volt, mint a mennyi akkor annak alapján adó alá be volt vallva.

Az italmérési jövedelem akárminő adó czimén, tehát akár jövedelmi, akár tőkekamat, akár járadékadó alapjául megállapított jövedelem szerint lehetett megadóztatva, csak ki legyen tüntetve az, hogy az italmérési jog jövedelme valamelyik adónembe volt foglalva.

Ha tőkekamat és járadékadó alapjául megállapított jövedelem szerint volt megállapítva, akkor, ha az italmérési jog bérbe volt adva, de a bérlő nem tartozott az adót a haszonbéri összegben felül fizetni és ha fizette is, az a bérösszegbe be nem számíttatott, vagy ha az italmérési jog jövedelme egymagában, más jövedelemtől elkülönítve, vagy ha más jogokkal együtt, de külön-külön volt bevallva, akkor az italmérési jog után megállapított jövedelem, mely öt év alatt minden egyes évben a tőkekamat és járadékadó alapját képezte, kiratik és összeadatik, és az így összeadott összegnek ötödrésze képezi a kártalanítás alapját. Ha azonban az italmérési jog jövedelme egyik, vagy másik évben nem volt megadóztatva, csak azon évek jövedelme számíttatik, a melyekben attól adó fizettetett, p. o. ha az 5 év közül csak két évben volt megadóztatva, ezen két év jövedelme számíttatik a kártalanítás alapjául.

Ha pedig a bérösszegben felül az állami, törvényhatósági vagy községi adót a bérlő tartozott fizetni és az adókiszabás adataiból kitűnik, hogy a bérlő által fizetett ezen adók nem számíttattak a kiszabás alapjául szolgáló jövedelemhez, akkor a bérlő által fizetett ezen adók összege az adójövedelem összegéhez számíttatik, p. o. az öt évi adójövedelem tett 800 frtot, a bérlő által fizetni kötelezett adó 5 évre tesz 100 frtot, ez a 800 frthoz hozzászámítva tesz 900 frtot, ennek ötödrésze vagyis 180 frt, ebből 10% le, marad 432, ez adja a kártalaní-

tás alapját, ennek huszszoros összege vagyis 8640 frt képezi a kártalanítás teljes összegét.

Ha pedig az adóban nem egyedül az italmérési jövedelem, hanem annak hasznosítására szolgáló ingatlanok, p. o. épületek, szántóföldek, rét, legelőért fizetett bérösszeg utáni adó is befoglaltatik, mindenekelőtt azt kell tisztába hozni, hogy ezen ingatlanok fentartási költségei az italmérési jog és ingatlanok együttes adójövedelem megállapításánál levontak-e vagy nem. ha le nem vonattak és azokat nem a bérlő tartozott viselni, levonandók, p. o. az épületek javítására, kőmives, ács, lakatos munka, vagy földeknél a sánczolás, árkolás, gát stb. készítés költségei levonandók.

Ezeknek levonása után az állapítandó meg, hogy az adójövedelemből mi esik magára az italmérési jogra. Itt tehát a községi jegyzőnek arra kell törekedni, hogy keresse, illetőleg szedje össze azon adatokat, a melyek által az ingatlanok jövedelme az italmérési adó jövedelmétől elkülöníthető legyen. Ezen adatok az adóbevallási ivatek, kivetési lajstromok, adókönyvek, bérszerződések stb., ezekből tűnik ki azon különböző jövedelem, a melyre az adó a jövedelem különbözősége szerint ki volt vetve, mert meglehet, hogy a bevallási ivatekben külön volt kitüntetve mindegyik jövedelem, — az adó pedig mindegyik után nem külön, hanem együttesen vette-tett ki, — tehát most mindegyiket külön kell választani és így megállapítani az ingatlanok jövedelmét.

Ha pedig az tűnik ki, hogy némely években az italmérési jog jövedelme az ingatlanok jövedelmétől elkülönítve lett bevallva, csak a későbbi években foglaltattak össze, akkor azon év vagy évek adatai, melyben vagy melyekben elkülönítve voltak, fognak irányadóul szolgálni.

Szóval itt minden körülmények pontosan megvizsgálandók, hogy az együttesen megadóztatott adójövedelemből mennyi esik külön az italmérési jogra, mennyi az ingatlanokra, mit a bér, haszonbér, egyéb szerződések és okiratoknak adataiból lehet kipuhatolni.

Ha az italmérési adó jövedelmével az ingatlan adó jövedelme vagy adója egy összegben vettetett ki, ezen két adónemet úgy kell elkülöníteni, hogy a tőkekamat és járadék-adó kivetésére tett bevallások a kivetett adójövedelemmel összeegyeztetnek és ha itt az ingatlanok utáni bér vagy haszonbér külön-külön lett előadva, e szerint kell azután a két adónemet egymástól elválasztani, illetőleg az ingatlanok együttes jövedelméből levonni (m. ut. 10. §.) Az előző vagy a következő évek adatai is a bevallás alapján megállapított adatok szerint állapíttatnak meg, — ha azokban az években nem különítették el, — és azon évek adatai, a melyekben az italmérési jog és az ingatlanok adójövedelme külön-külön voltak előadva, irányadóul szolgálnak azokra az évekre is, a melyekben el nem voltak különítve.

Lehet még az ingatlanok utáni bér, haszonbér, s más szerződések, okiratokat is átvizsgálni, hogy azokból nem lehet-e kivenni, hogy az együttesen megadóztatott jövedelemből mennyi adójövedelem esik az italmérési jogra s mennyi az ingatlan adó jövedelmére. Ezeknek tisztábazatalára szolgálhatnak még a becslevelek, hagyatéki és más leltárak, adásvevési, egyéb átruházási szerződések, tűz- és más kár elleni biztosítás alkalmával eszközölt bevallások, úgy a tőke-értéket feltűntető okiratok.

Ha a fent előadott módok egyike vagy másika által az ingatlanok jövedelmét megállapítani sikerült, ez az italmérési jog és az ingatlanok jövedelméből levonatik és így a jövedelem el van különítve.

Ha pedig az ingatlanok értékét elkülöníteni nem sikerült, akkor a kártalanítás alapjául a tőkeérték szolgál.

Ha azonban az 1882—1886. éveknek nem mindegyikében voltak az ingatlanok az italmérési joggal bérbeadva, vagy máskép átadva, akkor a kártalanítás összege akkép állapítandó meg, hogy az 1882—1886. évek mindegyikére külön-külön állapíttatik meg és az ezen évek kártalanítási

összegéből — a melyekben az ingatlanok az italmérési joggal egybe voltak kapcsolva — az ingatlan tőke értéke levonatik, az így nyert kártalanítási összegek összeadtnak és az összeadott összeg ötödrésze képezendi a kártalanítás alapját, p. o. :

Rékas község az italmérési jogot haszonbérbe adta a község tulajdonát képező 10 hold földdel 1882—1884-ik évig vagyis két évre 200 frtéért 1884—1886. évig, vagyis három évre, csak az italmérési jogot adta bérbe földek nélkül 200 frtéért, itt a kiszámítás ez :

A kataszteri tiszta jövedelem tesz 1884. évre 1 hold után 3 frtot, 10 hold után 30 frtot, két évre tesz 60 frtot, — ezen jövedelem veendő az előbbi évekre is, mert ezekben még az új földadó nem lépett életbe. A haszonbér az italmérési jogért az ingatlannal tesz két évre 400 frtot, ebből levonandó a földadó-jövedelem 60 frt, marad 340 frt. Ehhez most hozzájön a 3 évi (200 évenként) 600 frt haszonbér — összesen tesz tehát 940 frtot. Ennek ötödrésze tesz 188 frtot, levonandó ebből 10%, ez tesz 18 frt 80 krt, marad 169 frt 20 kr., ennek huszszoros összege, vagyis 3384 frt leendő a kártalanítás teljes összege.

Ha azonban az ingatlanok jövedelme meg nem állapítható :

akkor annak tőkeértéke állapítandó meg és ezen tőkeérték a jog és ingatlan együttes jövedelméből vonatik le, p. o. az italmérési jog a legelővel vagy kertekkel volt bérbeadva 300 frt 1882—1884. vagyis két évre az ingatlanok jövedelme meg nem állapítható, akkor az ingatlan megbecsültetik vagyis tőkeértéke megállapíttatik, p. o. az ingatlan értéke 100 frtban állapíttatott meg, — a kártalanítás összege tehát eképen állapíttatik meg :

1882. évben az adójövedelem tett 300 frtot

1883.	"	"	"	"	300	"
					<hr/>	
					600 frt	

ebből levonatik az ingatlan tőke értéke 100 frt
marad 500 frt

1884. évben 200 frt

1885. évben 150 frt

1886. évben 200 frt

1050 frt

Ennek ötödrésze szolgál a kártalanítás alapjául.

Ha azonban az ingatlanok tőkeértéke meg nem állapítható, akkor az 1888. évi XLV. t.-cz. 4. §. alapján tőkeértékül az ingatlannak legkisebb értéke veendő, mely következőleg állapítatik meg:

Földbirtoknál az 1886. évre megállapított kataszteri tiszta jövedelemnek huszszoros értéke képezi — de ha ez valamely ártéri községben fekszik, a vizszabályozási költségek levonandók, hacsak ezek már a kataszteri tiszta jövedelem megállapításánál le nem vonattak.

Ha azonban az ingatlanok nem 1836. évben, hanem innen visszafelé 1882. évig voltak az italmérési joggal egybekapcsolva, akkor azon év kataszt. tiszta jövedelme vonandó le, mely az 1886. évhez legközelebb esik; így ha az 1883. és 1882. évnek tiszta jövedelme volna levonandó, az 1884. évi tiszta jövedelem veendő, mert 1883. és 1882. években a földadó kataszter még nem volt életbe léptetve, p.o.: Ha az italmérési jog az ingatlannal együtt 1882—1885. években volt haszonbérbe adva 200 frtéért, s az ingatlan értéke meg nem állapítható, akkor a levonandó legkisebb érték így számíttatik ki: A kataszteri tiszta jövedelem 1884-iki szerint vétetik, ez tesz 20 frtot, négy évre tesz 80 frtot, miután annyi évben veendő fel a kat. jövedelem, a hány évben az ingatlan az italmérési joggal egybe volt kapcsolva, tehát 4 év, ez tesz 80 frtot, ennek ötödrésze tesz 16 frtot, ennek huszszoros összege tesz 320 frtot, négy évre 800 frtot, ebből levonatik a 320 frt, marad 480 frt. Ennek ötödrésze tesz 96 frtot, ebből levonatik 10%, marad 86 frt 40 kr. 1886. évben külön az italmérési jogért 200 frt fizettetett, ennek ötödrésze tesz 40 frtot, ebből levonatlán

10% vagyis 5 frt, marad 35 frt, ezen összeg hozzáadatik a fentebbi 86 frt 40 krhoz, teend 122 frt 40 krt, ennek huszszoros összege vagyis 2448 frt teendi a kártalanítás teljes összegét.

Ha pedig az itálmérési joggal épület volt haszonbérbe adva, akkor a házbéradó alá tartozó házaknál az 5 év mindegyikében a házbéradó alapjául vett tiszta jövedelmek egyötöd részének Budapest fővárosban 16-szoros, ó-budai részében és hozzátartozó községekben 15-szörös, másutt 12-szeres összege, p. o. az itálmérési jogért épülettel fizettetett haszonbér

1882. évben	200 frt,	a házbéradó tett	10 frtot
1883. „	200 „	„	15 „
1884. „	200 „	„	15 „
1885. „	300 „	„	20 „
1886. „	300 „	„	20 „
	1200 frt		80 frt

A 80 frtnak ötödrésze tesz 16 frtot, ennek 12 szeres összege tesz 182 frtot. Ezen összeg tehát az 1200 frtból levonván, marad 1018 frt. Ennek ötödrésze tesz 203 frt 60 krt, ebből levonván 10% 20 frt 30 kr, marad 182 frt 40 kr. Ennek huszszoros összege, vagyis 3648 frt, leend a kártalanítás teljes összege.

Házosztály alá tartozó házaknál az 1882—1886. évi december 31. terjedő 5 évre mindegyik évet megelőző évre kivetett házosztályadónak a földtehermentesítéssel együtt hatvanszoros összegének egy ötödrésze, tehát az 1882-ik évnél az 1881, az 1883-ik évnél az 1882, az 1884. évnél az 1883, az 1885-ik évnél az 1884, az 1886-ik évnél az 1885 évre kivetett házosztály adó veendő fel.

Részben házbéradó, részben házosztályadó alá tartozó házaknál a fentebbi két pontban meghatározott átlagos összegek együttes összege. Ha valamely házbéradó alá tartozó házra házosztályadó vettetett ki, azon legkisebb érték, melynek le kell vonatni, a házbéradó alapján állapítandó meg, p.

Ha az 1882—1886. évek egyikében vagy másikában az

italmérési joggal a ház nem volt átadva, akkor a házáérték csak azokban az években, a melyekben át volt adva, külön-külön számítandó ki, aztán ezek az összegek összeadatnak és öttel elosztatnak.

Ha az italmérési joggal más jogok, mint malom-, vásár-, vadászati, hid- vagy révvám-jog vagy más hasonló jogosítványok, továbbá tőkék jövedelme, vagy az italméréstől különböző jogok és jogosítványokért járó bérösszeg utáni adó is bennfoglaltatik, akkor azt kell kideríteni, hogy az italmérési joggal átadott ingatlanok fentartási költségei az együttes adójövedelem megállapításánál nem vonattak-e le? ha le nem vonattak, azok mindenekelőtt levonandók, de ha a bérlő tartozott a fentartási, illetőleg javítási költségeket viselni, levonásnak nem leendő helye.

Ezután megállapítandó maga az italmérési jog jövedelme, vagyis az a többi, az italmérési joggal együtt megadóztatott jogok adójövedelmétől elkülönítendő, — ezen jogok adójövedelmének levonása után fenmaradt összegek összeadatnak és ezen összeadott összegeknek ötödrésze képezi a kártalanítás alapját.

A bevallási iverk ugyyszólván itt nélkülözhetlenek, mert ezen bevallási iverkek, illetőleg adatoknak a megállapított adójövedelemmel összehasonlításából lehet kideríteni az italmérési jogtól különböző jogok és jogosítványok jövedelmeit és a tőkék kamatait, a melyek a bevallásokban külön-külön adattak elő, de azért azokra az adó nem külön-külön, hanem együttesen vettetett ki; eképen tehát az italmérési adótól különböző jogok és jogosítványok jövedelmei összeadatnak és az együttesen megadóztatott adóösszegeből levonatanak, s a fenmaradt összeg esik az italmérési jog adójövedelmére. Ezen adatok szerint lehet a bevallást vagy az adójövedelem megállapítását megelőző vagy követő évek adójövedelmét is kiszámítani.

Az elkülönítés eszközzésére felhasználhatók még az italmérési jog és más jogokra vonatkozó okiratok, mint becsle-

velek, hagyatéki és más leltárak, bér, haszonbér, adásvételi, csere-szerződések, ajándékozási okiratok, a tőkéről kiállított adóslevelek és más kötelező okiratok, a melyek adatul szolgálhatnak arra, hogy az együttesen megadóztatott jövedelemből mennyi esik magára az italmérési jogra. És ha a fent elősorolt adatok a fent elősorolt jogok jövedelmét csak egy évre tüntetnék is ki, ezen egy évben kitett összeg a többi évekre is alkalmazható, ha a többi éveketől nagy eltérést nem mutatna. Ezen bizonyítékokat tehát a községnek az italmérési jogának kártalanítására vonatkozó igényének megállapítása tekintetéből jelentéséhez kell mellékelni.

A becslevelek, leltárak, szerződések nagy szerepet játszanak az italmérési jog vagy ezzel együttesen átadott ingatlanok vagy tőkék értékének megállapítására.

A fent elősorolt okiratok nemcsak magának a községnek mint jogi testületnek érdekére vonatkoznak, hanem vonatkozhatnak a községben lakó más regaletulajdonosok érdekére is, és azért ha ezek valami felvilágosításért hozzájuk fordulnak, a fent elősorolt jogok, tőkék hasznavehetősége és jövedelmezősége iránt felvilágosítást, illetőleg az adatokat kiszolgáltatni tartoznak, mert ők ismerhetik leginkább a helyi viszonyokat, ők tudhatják legjobban, hogy a községben levő épület, malom, hid, vám, révjog mennyit jövedelmezhet évenként.

Azon általános szabályok alól, mik a kártalanítás mérvének megállapítására, s a kártalanítás alapjául szolgáló jövedelem kiszámítására felállítottak, a törvény több rendbeli kivételt tett és pedig részint a kincstár érdekében, részint a regale-jogosultak érdekei tekintetében.

Az államkincstár érdekében a törvény csak egy kivétel kedvezményt engedett, t. i. azon esetre, ha a jövedelem félrevezetési szándékból túlságosan nagynak tüntettetett elő (törv. 5. sz. rend. 13. §).

A jogosultak kérelmére több kedvezményt enged, és pedig, midőn oly esetek merülnek fel, a melyekben az italmérési

jog a jogosított hibáján kívül nem jövedelmezhetett annyit, mint jövedelmezhetett volna. Ezek következők:

midőn közbiztonság tekintetéből (p. midőn a korcsma, mely gyanus egyéneknek szolgál gyűlhelyül, hatóságilag megszüntetett, vagy téves hatósági intézkedés idézte elő a jövedelemcsökkenést.

Ha az 1882—1886. év végeig az italmérési jog után jövedelmi, illetve tőkekamat és járadékadó nem fizettetett ugyan, de a jogosult bebizonyítja, hogy ő vagy bérlője kereseti, házbér vagy egyéb adójába az italmérési jog jövedelme is felvételre és így a jövedelem is meg volt adóztatva, akkor az ezt igazoló okiratok melléklendők.

Ha a jogosult az italmérési jogot az 1882. évi január hó 1-e óta az államtól vette meg.

Ha a jogosult bebizonyítja, hogy az italmérési jogból több jövedelmet vett be, mint a mennyi adó alá bevallva volt és ezen állítását 1886. évi december 31. előtti időből eredő hiteles szerződéssel, számadással és hitelt érdemlő adatokkal (p. o. tanukkal) igazolja. Ha azonban a jogosultnak ilyen okiratai nincsenek, 1889. április 30-ig írásban bejelentheti, hogy hitelt érdemlőleg be fogja bizonyítani, hogy nagyobb jövedelmet vett be, mint a mennyi után az adót fizette.

A közbiztonsági tekintetéből vagy nyilván tévesen kiadott hatósági intézkedés miatti jövedelemcsökkenése esetében írásban melléklendő vagy megjelölendő a csökkenést okozó hatósági vagy téves intézkedés. A jövedelemcsökkenés valósága pedig bérszerződésekkel, bérleengedésekkel, áruvételi jegyzékekkel vagy hasonló bizonyítékokkal igazolandó. Ezeknek hiányában

a jogosult igazolhatja a kártalanítás összegét a szomszédos és hasonló természetű italmérési jog tekintetében, ugyanoly körülmények vagyis a jövedelmezőséget befolyásoló hasonló viszonyok között levő községek hasonló természetű italmérési jog figyelembevételével. A hasontermészetű italmérési jog midőn a másik község is hasonló jövedelemre

korolta az italmérési jogot, úgy mint urbér vagy törvénynél fogva, nemesi jogon és nem mint urbéri község. Ugyanily körülmények között lévő községek azok, melyek hasonló lélekszámu, foglalkozásu, esetleg nemzetiségű lakossággal birnak, egyenlő közlekedési vonalai (vasut, gőzhajó, országut) vannak, illetőleg ily vonalak mentén közel valamely nagy városhoz, fürdő, bucsujárárhely vagy városok közelében fekszenek, mi egyiket nem befolyásolja jobban, mint a másikat, s nincs ok, a mely miatt egyiknek italmérési joga többet jövedelmezzen, mint a a másiknak.

Ha az italmérési jog után jövedelmi, illetve tőkekamat- és járadékadó nem fizettetett, de a jogosult által a kereseti, házbér, vagy egyéb adóösszegbe az italmérési jog jövedelme is felvétellett ezen esetben a bejelentéshez melléklendő a bér, haszonbéri szerződés vagy más okirat, mely azt igazolja, hogy azon adóba az italmérési jog jövedelme is felvéve volt és akkor a bejelentéshez csatolandó az adóbevallás, adókönyv, adólajstrom vagy adókiszabási irat, ezek kiszabásánál használt adatok, vagy ha azokat csatolni nem lehetne, azokra a hatóságokra, melyeknél van és a számokra hivatkozni elég, — továbbá a felszólamlási bizottságok, törvényhatósági és a közig. bíróság tárgyalási rovatai, jegyzőkönyvei, melyekből kitűnjék az, hogy az italmérési jog jövedelme után valami-féle adó fizettetett és hogy azok alapján kiszabott adó alapjául az italmérési jog haszna is szolgált.

Ha a község az italmérési jogot az államtól az 1882. évi január 1. előtt vette meg, ezen esetben a kikötött vételár képezi a kártalanítás összegét, de csakis akkor, ha a vételár egyedül magáért az italmérési jogért s nem egyuttal az italmérés hasznosítására szolgáló ingatlanokért vagy egyebekért is adatott. És ha az ingatlant s egyebet az érdekeltek megtartani hajlandók, azoknak a vételárból levonandó értéke egyezség útján állapítandó meg, — ha meg nem egyeznek, a vételár képezendi a kártalanítás alapját ; ellenben ha a vevők

az ingatlanokat az állam birtokába visszabocsátani akarják, akkor a teljes vételár képezendi a kártalanítandó értéket.

A jogosult bejelentéséhez köteles csatolni az adásvevési szerződést, árverési, illetőleg ajánlati jegyzőkönyvet vagy más okiratot, mely azt igazolja, hogy az italmérési jogot az államtól mi módon vette meg, továbbá egy nyilatkozatot az iránt, hogy az ingatlant mire becsüli.

A törvény végre még azon kedvezményt is nyújtotta a regaletulajdonosoknak, hogy megengedte, hogy a tényleg befolyt, de be nem vallott jövedelem után is adassék kártalanítás, de annak bebizonyítását szigoruan arra szorította: ha a jogosult 1886. decz. 31. előtti időből eredő s hitelt érdemlő, közjegyzőileg vagy két tauu által aláírt szerződést, melynek 1886. évi decz. 31. előtti kelte pénzügyi vagy hatóság által reá vezetett megjegyzése által igazoltatott, vagy számadásokat, avagy más hitelt érdemlő írásos adatokat felmutatni tud, és ezenkívül az italmérési jog tekintetében ugyanoly körülmények között levő községet kell megjelölni, melyben a hasonló természetű italmérési jog után 1882—1886. évben adó alapul elfogadott jövedelem aránylag nagyobb, mint az itt szóbanforgó jog után ugyanazon évben megállapított.

A községnek azon körülményt, hogy nagyobb jövedelme volt, mint az adó alá bevallott jövedelem, hatóságilag felülvizsgált oly számadásokkal kell igazolni, melyekből világosan kitűnik, hogy az 1882—1886. évi időszakban vagy annak azon éveiben, a melyekre a számadások vonatkoznak, az okirattal igazolni kívánt jövedelem tényleg megvolt, tehát azon magasabb jövedelemnek, a melyre a kártalanítás czéloztatik, az öt évben, vagy azoknak egyikében vagy másikában meg kellett lenni.

Ezen eset következő lehet: a község körülbelül az italmérési jogból beszédhető jövedelmet vallotta be, vagy valódi jövedelmüket a nagyobb adófizetés kikerülése végett be nem vallotta, a község a házilag kezelt italmérési jogból sokkal több jövedelmet szedett be. És miután ezen házi

kezelésről számadásokat tartozott vezetni, a melyeket évenként a képviselő testület átvizsgált, melyet azután jóváhagyás végett a megyei hatósághoz felterjeszteni köteles volt, mely azután jóváhagyási záradékkal elláttatván — a községnek visszaküldetett s ily számadás kétségtelenné teszi az italmérési adójövedelemnél — a bevett jövedelemnek magasabb voltát, mert ezen számadás igazolja egyszersmind azt, hogy a község korcsmájában mennyi fogyasztatik el, mi volt az ára, mennyi kiadása volt a községnek, mennyit vett be, ezekből tehát a jövedelem mennyisége tisztán kivehető. És habár ezen adatok kétségtelenül igazolják a községnek az italmérési jogból bevett nagyobb tiszta jövedelmét, a törvény ennek kimutatásával nem elégedett meg, hanem megkívánja, hogy a község nevezzen meg egy oly szomszédos községet, mely hasonló italmérési joggal, s oly körülményekkel bir, melyben a hasontermészetű italmérési jog után 1882—1886. évben elfogadott jövedelem aránylag nagyobb az itt szóban forgó jog után megállapítottnál.

Azon jogosultaknak a kiknek írásbeli bizonyítékaik nincsenek, a melyekkel a kérdéses nagyobb jövedelem tényleges élvezetét igazolni képesek volnának, megengedte a törvény, hogy írásban bejelenthessék a bizonyítás módozatát, arra nézve, hogy nagyobb jövedelmet vettek be, és pedig okiratokkal vagy két tanu egybehangzó vallomásának felajánlásával bizonyíthassák a tényleges jövedelem nagyságát, és ezenkívül azt, hogy miért nemrendelkeznek a nagyobb jövedelem igazolására szolgáló írásos bizonyítékokkal.

Ezenkívül lehet a tényleges nagyobb jövedelmet a bor, sör és szesz fogyasztására vonatkozó fogyasztási adó adataival (bárcával) szesznél áru kiviteli jegyzékekkel, számlákkal igazolni, vagy legalább valószínűvé tenni, hogy miért nincsenek a nagyobb jövedelem igazolására szolgáló bizonyítékai.

A törvény szerint a fent elősorolt adatok bizonyítéku csak akkor fogadhatók el, ha azon okiratok 1886. évi december hó 31-ike előtti időből erednek, és 1889. évi april hó 30. az illetékes kir. adófelügyelőnél vagy helyettesénél beadatnak.

A községi előjáróknak teendőit — melyeket a kártalanítási eljárásnál — akár maguk ügyében, akár a regále-jogosultak érdekében kell tenniök, rövid vázlatban előadtuk. A fent előadottak szerint tájékozhatják magukat, hogy mily okiratokat kell beszerezniök a községnek, mint jogi testületnek igényei érvényesítésére.

Midőn a szomszédos községek nagyobb jövedelmének megállapítása végett az italmérési jog jövedelmének kimutatására felhivatnak, kötelesek bizonyítani, hogy urbéri jogon gyakorolja az italmérési jogot, hány lakossal bir a község, minő nemzetiségűek, mi a foglalkozásuak a lakosok, mely vonalak mentén, vagy valamely nagy város, fürdő, bucsújáró hely vagy városok közelségében fekszenek, birnak-e számadásokkal, bér, haszonbéri szerződésekkel, a melyekkel igazolhatják az italmérési jogának jövedelmezőségét.

A község hatósága területén gyakorolt italmérési jog kártalanítása iránt folytatott tárgyalásra — ha azon mint jogosult érdekelve nincs, és külön megidézve nem volt is, — képviselője által megjelenni jogosítva van, a képviselő minden jog kártalanítását illetőleg megteheti megjegyzéseit, kívánhatja, hogy azok jegyzőkönyvbe vétessenek, köteles azonban az adófelügyelő által hozzá intézett kérdésekre felelősség terhe alatt felvilágosításokat adni. A községi képviselők azonban az adófelügyelő határozatai ellen nem felelbezzhetnek.

A községi közegek kötelesek az italmérési jogok kártalanítására vonatkozó adatok beszerzésénél a kir. adófelügyelő megkeresését haladéktalanul teljesíteni.

Bejelentési minták.

Tekint. m. kir. adófelügyelő ur!

Az italmérési jog kártalanításáról szóló 1888: 36. t. c. rendelkezése értelmében alólirt község, mint jogi személy ezennel bejelenti kártalanítási igényét Verőcze községbeli 8. sorszám alatt, nagy-utcában a község tulajdonát képező

épületben törvénynél fogva (urbéri jogon) gyakorolt tulajdonát képező italmérési jogra, mely után

1882. évben 20 husz frt italmérési adót

1883. „ 20 husz „ „ „

1884. „ 30 harmincz „ „ „

1885. „ 40 negyven „ „ „

1886. „ 40 negyven „ „ „

fizetett, és a melyből mint kizárólag tisztán az italmérési jog jövedelmét az

1881. évben kétszáz frtot élveztem

1882. „ kétszáz „ „

1883. „ háromszáz „ „

1884. „ háromszáz „ „

1885. „ háromszáz „ „

És mely tiszta jövedelem

átlagát ezerháromszáz frtot kérem a kártalanítás alapjául elfogadni.

Az ez irányban tartandó tárgyalásokra meghívni kérjük Bodor János ügyvéd urat, mint képviselőnket, l. Kocs, u. p. helyben.

N. N. k. jegvző.

N. N. községi bíró.

Ha a bérlő tartozott az adót fizetni.

Tekint. m. kir. adófelügyelőség!

Az italmérési jog kártalanításáról szóló 1888: 36. t. c. rendelkezése értelmében alólirt község ezennel bejelenti kártalanítási igényét Legénd községében 20. sorszám alatt, Kis utcában fekvő a község tulajdonát képező épületben a törvény értelmében urbéren gyakorolt, a község tulajdonát képező italmérési jogra, mely után az

1882. évben husz frt italmérési adót

1883. „ husz „ „ „

1884. „ harmincz „ „ „

1885. „ harmincz „ „ „

1886. „ harminczöt „ „ „

fizetett, melyből tisztán az italmérési jog jövedelmet

1881. évben kétszáz	frtot élvezett
1882. „ kétszáz	„ „
1883. „ háromszáz	„ „
1884. „ háromszázötven	„ „
1885. „ háromszázötven	„ „

Miután az ide A alá csatolt haszonbéri szerződés tanu-
sága szerint fent kitett adót a haszonbérlo tartozott fizetni,
mely összesen 135 frtot tett, és mely tiszta jövedelem átlagát
a fent elősorolt s a haszonbérlo által fizetni kötelezett adóval
együtt 1535 frtot kérjük a kártalanítási alapjául elfogadni.

Ez irányban tartandó tárgyalásokra meghívni kérjük
N. N. képviselőnket, l. Kocson, u. p. ugyanott stb.

Ha az italmérési joggal az ingatlan is át volt adva.

Tekint. m. kir. adófelügyelő ur!

Az italmérési jog kártalanításáról szóló 1888. 36. t. c.
rendekezése értelmében alólirt község mint jogi személy ezen-
nel bejelenti a kártalanítási igényét Csömör községében, 20.
sorszám alatt, Kis-utcában fekvő s a község tulajdonát képező
épületben törvény szerint (urbéri joggal) gyakorolt, a község
tulajdonnt képező italmérési jogra, mely után

1882. évben tizenöt . frt adót

1883. „ husz „ „

1884. „ husz „ „

1885. „ harmincz „ „

1886. „ harmincz „ „

fizetett a község, a melyből mint kizárólag tisztán az italmé-
rési jog jövedelmet az.

1881. évben százötven frtot élvezett

1882. „ száz „ „

1883. „ százötven „ „

1884. „ száz „ „

1885. „ kétszáz frtot élvezett a község, és

tiszta jövedelem átlagát, 700 frtot kérem a kártalanítási alap-
jául elfogadni.

Az ez irányban tartandó tárgyalásokra meghívni kérjük Berkes Antal képviselőnket, I. helyben stb.

A község tulajdonát képező italmérési jogra, a melylyel a csömöri 28. sz. tkben 1—20. sorszám alatt tulajdonjogilag a község nevére bekebelezett 10 hold szántó föld, és a vadászati jog is bérbe volt adva, mely ingatlannak jövedelme nem lett elkülönítve, s a járadékadó együttesen volt kivelve, mely az ide *A* alá csatolt adókönyvből kitűnik. A *B* alá csatolt haszonbéri szerződés és az adókönyv igazolja.

Ha az adóba az italmérési adó is bennfoglaltatik.

Tekint. m. kir. adófelügyelő ur!

Az italmérési jog kártalanításáról szóló 1888. évi 36. t. c. rendelkezése értelmében ezennel bejelentsük kártalanítási igényünket Csép községbeli 30. sorszám alatti hoszu-utczában fekvő a község tulajdonát képező korcsma-épületben törvényes (urbéri) jogon gyakorolt s tulajdonunkat képező italmérési jogra, mely után

1882. évben tiz	frt házbér adót
1883. „ husz	„ „ „
1884. „ husz	„ „ „
1885. „ husz	„ „ „
1886. „ harmincz	„ „ „

fizettünk, hogy tehát a házbéradó alapjául szolgáló összegbe az italmérési jog jövedelme is felvétellett, és így ezen jövedelem is meg volt adóztatva, igazolja az ide *A* alá csatolt haszonbéri szerződés, melyben az italmérési jog haszna is bennfoglaltatik, és hogy meg volt adóztatva, igazolja az ide *B* alá csatolt adókönyv. Ennek folytán az italmérési jog jövedelmét

1881. évben száz	frtöt
1882. „ száz	„
1883. „ kétszáz	„

1884. évben kétszáz frtot

1885. „ kétszáz frtot élveztem, és mely tiszta jövedelem
 átlagát nyolczszáz frtot kérem a kártalanítási alapjául
 elfogadni.

Az ez irányban tartandó tárgyalásokra meghívni ké-
 rem Füstös Antal községi képviselő urat, lakik helyben, posta-
 állomás.

Flusó István,
 k. jegyző.

Czedrás Antal,
 községi bíró.
 Feres Pál, községi esküdt.

Received of the Honble the Secretary of the Treasury
the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars

for the purchase of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars
of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars

of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars
of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars

of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars
of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars

of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars
of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars

of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars
of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars

of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars
of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars

of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars
of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars

of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars
of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars

of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars
of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars

of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars
of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars

of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars
of the sum of Five hundred and thirty and no/100 Dollars

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA

336.2 K15R1889 C001

Regalek vagyis a Kir. Kisebb Haszonvetel

3 0112 087845332